

UMCS

UNIwersytet Marii Curie-
Skłodowskiej

W Lublinie

Wydział Humanistyczny

Kierunek: **Technologie cyfrowe w animacji kultury**

Marta Chorna

Nr albumu: 265668

Fenomen Simpsonów w kulturze popularnej

Praca magisterska

napisana w Instytucie Kulturoznawstwa

pod kierunkiem dr hab. Ewy Głazewskiej prof. nadzw.

LUBLIN ROK 2019

Spis treści

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ I KULTURA POPULARNA – PROBLEMY DEFINICYJNE	5
I.1 Kultura popularna	5
I.2 Amerykanizacja	10
I.3 Globalizacja oraz jej wpływ na telewizję	13
ROZDZIAŁ II FENOMEN SIMPSONÓW	21
II.1 Kim są Simpsonowie?	21
II.2 Charakterystyka cech serialu	30
II.3 Na czym polega fenomen Simpsonów?	38
ROZDZIAŁ III POSTMODERNISTYCZNY ŚWIAT SIMPSONÓW	43
III.3 Postmodernizm	43
III.2 Gender jako ważny wątek serialu	52
ROZDZIAŁ IV WPŁYW SIMPSONÓW NA KULTURĘ POPULARNĄ	68
IV.1 Simpsonowie jako dzieło kultowe	68
IV.2 Simpsonowie i ich związek z kulturą	77
ZAKOŃCZENIE	87
BIBLIOGRAFIA	90
NETOGRAFIA	92
SPIS RYSUNKÓW	96

Wstęp

Fenomen kulturowy, dzieło postmodernistyczne, animacja, która pobiła rekordy primetime. Jakkolwiek nie nazywali Simpsonów przez trzydzieści lat ich istnienia, ważne jest jedno – są jednym z najważniejszych dzieł kultury popularnej i mieli na nią ogromny wpływ. Trudno zamknąć oczy i pomyśleć o jakimś innym dziele, które tak bardzo wpłynęło na kulturę popularną.

W swojej pracy postanowiłam zbadać fenomen Simpsonów oraz ich wpływ na kulturę. Po dokładnej analizie zagadnienia zrozumiałam, że na polskim polu badawczym prawie nie ma prac naukowych, które opisywałyby wagę tego filmu animowanego w kulturze popularnej.

Praca o Simpsonach ma na celu nie tylko udowodnić wagę kreskówki, ale też zachęcić do własnych analiz. Jest to serial w którym prawie w każdym odcinku odnajdziemy pewną aluzję do kultury, polityki oraz nauki. Ważnym łącznikiem tego jest nawiązanie do zjawisk kultury popularnej. Przez trzy dekady Simpsonowie stali się fenomenem, stylową kreskówką, którą wszyscy chcą cytować, aby zwiększyć swoją popularność. Taki mechanizm opiszę w dalszych częściach swojej pracy.

W pracy nad fenomenem Simpsonów w kulturze popularnej zwróciłam się do badaczy zarówno z Polski, jak i z zagranicy. Badam znaczenia kreskówki w różnych krajach oraz znaczenia innych państw dla kultowej amerykańskiej animacji.

Podzieliłam swoją pracę na cztery rozdziały, które po kolei mają wprowadzać do wniosków zawartych w podsumowaniu. Pierwszy rozdział jest teoretyczny i opisuje pojęcia, które w dalszych częściach posłużą do analizy fenomenu Simpsonów. Opisuję tutaj nie tylko zjawisko kultury popularnej, co jest niezmiernie ważne, ale też amerykańską, gdyż Simpsonowie są jej właśnie przykładem. Globalizacja oraz znaczenie telewizji to też są tematy nieodłącznie związane z kreskówką. Opisuję także konwergencję mediów oraz specyfikę programu telewizyjnego oglądanego przez Internet. Swoją amerykańskość Simpsonowie przedstawiają całemu światu poprzez telewizję. Wyśmiewają ten ideał amerykańskości, pokazują innym narodowościom, że Stany Zjednoczone nie są najlepszym państwem na ziemi.

Rozdział drugi swojej pracy poświęcam fenomenowi samej kreskówki. Tutaj dokładnie opisuję historię powstania Simpsonów, członków rodziny i najważniejsze postaci z serialu. Jest to rozdział poświęcony teoretycznym zagadnieniom i samemu serialowi. Także analizuję tutaj cechy kreskówki, których wcześniej żadna inna animacja nie miała. Między innymi,

charakterystyczny początek, poszczególne frazy bohaterów oraz odcinki na Halloween. Ten rozdział stanowi pewne wprowadzenie, które pomoże zrozumieć serial nawet tym czytelnikom, którzy nigdy nie oglądali Simpsonów. W drugim rozdziale także wykorzystałam zasoby internetowe, takie jak Google Trends, aby przeanalizować popularność poszczególnych członków rodziny Simpsonów. Badania swoje przedstawiłam na grafikach.

W trzecim rozdziale zwracam się do kwestii postmodernizmu w Simpsonach, ponieważ Simpsonów uznać można za typowo postmodernistyczne dzieło. Opisuję tutaj zjawisko postmodernizmu, oraz to w jakiej mierze jest ono charakterystyczne dla kreskówki. Podejmuję także takie zagadnienia jak na przykład: gender w Simpsonach oraz jego ważność. Niemniej ważnym wątkiem w serialu jest feminizm, omówieniu którego poświęcam osobny podrozdział.

Czwarty rozdział pokazuje czytelnikom świat w którym istniejemy teraz, na który Simpsonowie wywarli wpływ. Pokazuję serial pod kątem skomercjalizowania oraz jego kultowości. Podaję przykłady wykorzystywania marki na rynku dóbr. Opisuję tutaj książki z Simpsonami, a także to, jak popularność Simpsonów pomogła *Playboyowi* przywrócić swoją popularność. Ponadto czwarty rozdział posłużył do szczegółowego opisanie aluzji oraz wszystkich nawiązań do kultury popularnej występujących kiedykolwiek w serialu. Przy użyciu grafiki analizuję odniesienia do znanych malarzy, dzieł muzycznych, filmów oraz seriali.

Podsumowując, praca o Simpsonach ma przeanalizować znaczenie serialu dla kultury popularnej. Każdy rozdział ze specjalnie dobraną tematyką nie tylko służy do poszerzenia wiedzy o Simpsonach, ale też do zrozumienia studiów kulturowych i rzeczywistości.

Rozdział I

Kultura popularna – problemy definicyjne

W pierwszym rozdziale postanowiłam omówić kwestie teoretyczne związane z pojęciem kultury popularnej, telewizją oraz amerykańską produkcją. Zaczę od pojęcia kultury, gdyż też jest to ważny wątek mojej pracy. Zjawisko kultury popularnej jest dość obszerne, jednakże rozdział ten rozpocznę od omawiania źródeł kultury popularnej. Ponadto przejdę do opisu zjawiska amerykańskiej produkcji. W pracy poświęconej Simpsonom (typowo amerykańskiej produkcji) nie da się obejść bez tego pojęcia. Amerykanizacja wraz z globalizacją przeżywają swój renesans w dzisiejszych czasach. Omówię te zjawiska i odwołam się do przykładów. W trzecim podrozdziale przejdę do telewizji. Jest ona nierozzerwalnie związana z kulturą popularną. Od wielu dziesięcioleci jest lubiana i często oglądana przez populację naszej planety. Omówię kwestie popularności tego środka przekazu medialnego.

I.1 Kultura popularna

Przed omówieniem pojęcia kultury popularnej należy najpierw zrozumieć, czym jest sama kultura. W swojej książce badacz Marian Filipiak zaznacza, że „pierwotnie termin kultura wiązał się z uprawą roli (*cultura agri* - uprawa ziemi) lub hodowlą i oznaczał przekształcanie przez ludzką pracę naturalnego stanu zjawisk przyrody w stan inny, bardziej pożądanym i użytecznym dla człowieka. Później terminu *cultura* użył Ciceron w wyrażeniu *cultura animi* (dosłownie: uprawa umysłu). Począwszy od Cicerona termin „kultura” zaczęto wiązać z wszelką czynnością ludzką mającą na celu pielęgnowanie, kształcenie, doskonalenie.”¹

Z upływem lat nieustannie zwiększa się zakres zastosowania definicji „kultura”. Jest ona ściśle powiązana z filozofią, naukami społecznymi oraz bytem społeczno-politycznym. Antropologia kulturowa zalicza ku kulturze nawet instytucje oraz działalność gospodarczą.

„Wedle sensu pierwotnego pojęcia „kultura” miała być narzędziem zmiany stanu rzeczy. [...] A ściślej mówiąc, przyrządem nawigacyjnym służącym sterowaniu społecznego rozwoju w kierunku uniwersalnej kondycji ludzkiej. [...] Miano „kultury” nadano prozelitycznej misji, planowanej i podejmowanej w postaci zabiegów o powszechne oświecenie mas i

¹ Marian Filipiak, *Wprowadzenie do socjologii kultury*, Lublin 2012, s. 9 -10.

uszlachetnianie ich obyczajów, a za ich pośrednictwem o naprawę społeczną i o awans „ludu”, czyli tych „z nizin społecznych”, do poziomu tych „na społecznych szczytach.””²

Widzimy, że już na początkach definiowania kultury istniał podział. Kultura w danym przypadku stała się siłą, która służyła dla edukowania lub podwyższenia statusu społecznego. Dobrze nam znany podział na kulturę wyższą i kulturę niższą obejmuje całą naszą rzeczywistość.

Kultura popularna otacza nas każdego dnia. Jest to temat o tyle szeroki, że wszechobecnie pojawia się w ogromnej różnorodności form i jest zróżnicowany wewnętrznie. Jest to zjawisko pojawiające się w każdej dziedzinie i momencie naszego życia. Ponadto jest to stosunkowo nowe zjawisko. Badacz Marek Krajewski wskazuje, że nie zdobyliśmy jeszcze wystarczającego dystansu, który umożliwiłoby zrozumienie kultury popularnej.³ Kultura popularna jest najbardziej dynamicznym rodzajem kultury, a jej natura i desygnaty stale się zmieniają.

Marek Krajewski wyznacza trzy ważne fazy w kulturze popularnej:

1. Narodziny kultury popularnej i kształtowanie się jej natury (okres trwający od XVIII do końca XIX wieku);
2. Umasowienie kultury popularnej (okres trwający od końca XIX wieku do lat 50.-60. XX wieku);
3. Omasowienie kultury popularnej i popularyzacja rzeczywistości (okres trwający od lat 50.-60. XX wieku do dziś).⁴

Opozycją do kultury popularnej jest kultura elitarna (wysoka, kanoniczna). Monika Adamska-Staroń zaznacza, że kultura wysoka nie zawsze jest oryginalna, zdarza się, że operuje schematami, zaś pasywność nie zawsze jest cechą odbiorcy kultury popularnej.⁵ Jednak kultura popularna jest przeznaczona dla mas, ludu. Często zawiera wartości, idee, przekazy, style trendy całkowicie odmienne, sprzeczne z tymi, które wypełniają kulturę elitarną (a więc wulgarne, niskie, przemijające, proste, ogłupiające, skomercjalizowane). Marek Krajewski

² Zygmunt Bauman, *Kultura w płynnej nowoczesności*, Warszawa 2011, s. 21-22.

³ Marek Krajewski, *Kultury kultury popularnej*, Poznań 2005, s. 15.

⁴ Ibidem, s. 62.

⁵ Monika Adamska-Staroń, *Człowiek w świecie kultury popularnej*, [w:] red. Daria Hejwosz, Witold Jakubowski, *Kultura popularna-Tożsamość-Edukacja*, Kraków 2010, s. 35.

stwierdza, że wulgarny, niski oraz ogłupiający charakter kultury popularnej nie wynika z jej własności, ale z tego w jaki sposób z niej korzystamy.⁶

„Popularne może stać się to, co jest polisemiczne (wieloznaczne), albo to, co jest otwarte na wielość odczytań negocjowanych, a więc takich, które nie do końca są zgodne z intencjami nadawców. Popularnym jest coś, co wyraża społeczne różnice, co pozwala manifestować zarówno społeczną, jak i indywidualną tożsamość osoby, wyrażając jej odrębność i doznawanie własnej unikatowości.”⁷

Według Johna Fiske podstawowy punkt orientacji w kulturze popularnej stanowi przyjemność, która polega na produkowaniu i cykulowaniu znaczeń.⁸ W swojej książce *Rozumienia kultury popularnej* badacz czyni bardzo osobiste wyznania. Podaje przykłady z jakich środków kultury popularnej korzysta (m.in. galerie handlowe, oglądanie telewizyjnych quizów, gry telewizyjne, zwiedzanie Disneyland). Jednak nie sądzi, że jest trybkiem kapitalistycznej maszyny. Jedynie potwierdza, że to są jego przyjemności, coś, co polepsza jego istnienie. Sam produkuje to dla siebie.

Ponadto oprócz podziału kultury na popularną i elitarną, istnieje także pojęcie kultury masowej. Jest to jej inne ujęcie, gdyż wskazuje na specyficzny dlań sposób przekazywania dzieła czy też specyficzną dla niej formę kontaktu widza z przekazem. Jest to jedyny rodzaj kultury upowszechniany za pomocą mass mediów albo w ramach tzw. „trzeciego układu kultury”.⁹

Lata 20. i 30. XX wieku są punktem zwrotnym w badaniach kultury popularnej. Rozwinęło się kino i radio. To lata masowej produkcji i konsumpcji kultury, narodziny faszyzmu i dojrzewanie demokracji liberalnych w społeczeństwach Zachodu. Takie zmiany odegrały swoją rolę w ustaleniu ram dyskusji o kulturze masowej.

Kultura masowa oznacza przekazywanie szerokim masom odbiorców identycznych lub analogicznych treści, płynących z nielicznych źródeł, sytuuje się więc jednoznacznie po stronie nadawców. Kultura popularna w rozumieniu Fiskego oznacza mechanizmy, jakim poddana zostaje kultura masowa w indywidualnych aktach recepcji, sytuuje się więc po stronie odbiorców, którzy tworzą popkulturę w oparciu o zawłaszczanie, przekształcanie i

⁶ M. Krajewski, op. cit., s. 15.

⁷ Ibidem, s. 37.

⁸ Wiesław Godzic, *Oglądanie i inne przyjemności kultury popularnej*, Kraków 1996, s. 174.

⁹ Ibidem, s. 21.

kontekstualizowanie tekstów kultury masowej, przeciwstawiając się w ten sposób homogenizacji i standaryzacji. „W duchu brytyjskich studiów kulturowych Fiske interpretuje popkulturę jako sferę oporu. Kultura masowa pozostaje narzędziem ideologicznej manipulacji, zgodnie z paradygmatem szkoły frankfurckiej i brytyjskich studiów kulturowych, które również widziały w mainstreamie wyraz hegemonii, zwróciły się więc do subkultury w poszukiwaniu potencjału zmiany społecznej.”¹⁰

W programie telewizyjnym *Rozmowy na czasie. Czy popkultura zeżre nas wszystkich?* Wojciech Waglewski wyraził swoje zdanie na ten temat. Uważa, że popkultura jest zjawiskiem masowym, która z definicji chce zdobyć jak największą rzeszę odbiorców, a zatem jest bardzo prosta. Nie ma za zadanie spełniać kreatywnej roli, a od samego początku stara się wzbudzić zamiłowanie do pewnych przyzwyczajzeń estetycznych i wyciągnąć z tego jak największy zysk. Muzyk podaje przykład takiego zespołu jak Beatles, jego członkowie z dzinsowych kurtek zostali przebrani w eleganckie kostiumy. W tym samym programie telewizyjnym Maciej Maleńczuk dzieli się wrażeniem, że popkultura i show biznes „zeżrą” wszystko, a czego nie będą w stanie przełknąć, wypływają z powrotem.¹¹

Seriale telewizyjne stają się siłą napędową popkultury w dzisiejszych czasach. Mówi o tym zwłaszcza dziennikarz i badacz popkultury Kamil Śmiałkowski. Redaktor stwierdza, że popkultura jest tym polem, na którym można zrobić wszystko. Jego zdaniem to co się dzieje w popkulturze w Polsce i na świecie pokazuje, że jest ona żywa.

Dziennikarz podaje przykład Anglii w której rozkręcają się słuchowiska popkulturowe. Uważa, że być może kultura popularna nie ma wiele nowego do powiedzenia, ale potrafi rozwijać stare wątki w sposób ciekawy i absorbujący. Kino popularne powoli odbija tereny, które straciło w poprzednich latach, ale telewizja nie odpuszcza.¹²

Piotr Siuda stwierdza, że powstanie popkultury polega na dominacji konkretnych pop-produktów, czyli że zachodzi homogenizacja utożsamiana z amerykańską.¹³ Oznacza to, że nie zwracając uwagi na lokalizację typowego odbiorcy kultury popularnej, wszędzie widzimy

¹⁰ Aldona Kobus, *Tradycja badań popkulturowych w perspektywie anglocentrycznej*, „Kultura popularna” №1, 2014, s. 70.

¹¹ Program telewizyjny TVP, *Rozmowa na czasie*, odcinek: *Czy popkultura pożre wszystkich?*
<https://vod.tvp.pl/video/rozmowy-na-czasie,czy-popkultura-pozre-wszystkich,35074470>
21.03.2019.

¹² Program I Polskiego Radia, *Audycja: W nocnym kinie*, 27.11.2015.
<https://polskieradio24.pl/7/4808/Artykul/1550168,Kino-seriale-i-telewizja-Jaka-jest-kondycja-popkultury>
22.03.2019.

¹³ Piotr Siuda, *Homogenizacja i amerykańska globalnej popkultury*, Bydgoszcz 2011, s. 185.

takie same hollywoodzkie filmy (może trochę później) oraz tych samych idoli muzycznych. Kultura popularna napędza światową gospodarkę. Jest matką konsumpcji i marketingu.

To, czym teraz stała się kultura nie jest podobne do ideałów kultury zakładanej na początku jej dziejów. Kultura w XXI stuleciu jest zorientowana na rynek i przyśpieszanie obrotu towarów, krótko mówiąc kultura staje się instrumentem napędzającym światową konsumpcję.

Według Zygmunta Baumana, nasze społeczeństwo jest społeczeństwem konsumentów. A kultura jawi się ludziom jako składnica przeznaczonych do konsumpcji towarów, z których każdy rywalizuje o przyciągnięcie nieznośnie ulotnej i rozproszonej uwagi potencjalnych klientów.¹⁴

Dochodzimy do wniosku, że funkcją kultury nie jest zaspokajanie istniejących potrzeb, ale stwarzanie nowych – przy równoczesnym utrzymaniu potrzeb już zakorzenionych czy posiadanych w stanie permanentnego niezaspokojenia.¹⁵ Taka kultura służy zapobieganiu nasycenia się oraz stworzenia wrażenia „nic więcej nie potrzebuje”, wręcz przeciwnie klient musi być nieusatysfakcjonowany, żeby żądać więcej.

George Steiner zauważył, że współczesne wytwory kultury muszą być wyraziste i szokujące, jeżeli chcą zostać dostrzeżone. Jednak powinny liczyć się z tym, że czas ich sławy nie będzie długi. Muszą zrobić miejsce dla nowych, podobnie szokujących produktów.¹⁶

Jak zaznacza sam Bauman, „granicę oddzielającą „udane” produkty kulturalne (a więc te, które przyciągają publiczną uwagę) od chybionych (a więc tych, które nie potrafią stać się przedmiotem zainteresowania) wyznaczają dzisiaj wyniki sprzedaży, wskaźniki oglądalności oraz wpływy z biletów (według błyskotliwej definicji Daniela J. Boorstina, „bestseller” to książka, która „dobrze się sprzedawała”).”¹⁷

Trzeba pamiętać, że kultura popularna jest zjawiskiem, które jest częścią naszego społeczeństwa. Wszystko, co nas otacza jest popkulturą, należy przyjąć to, albo jak wspominał muzyk Maciej Maleńczuk, ona sama nas połknie.

¹⁴ Z. Bauman, op. cit., s. 28.

¹⁵ Ibidem, s. 30.

¹⁶ P. Siuda, op.cit., s. 192.

¹⁷ Zygmunt Bauman, *Bauman o popkulturze. Wypisy*, Warszawa 2008, s. 64.

Popkultura jest przede wszystkim grą symboli. Często tam, gdzie krytycy kultury masowej widzą standaryzację i poskromienie aktywnego odbioru, tam Bauman dostrzega przestrzeń dla osobistej interpretacji.

Kultura popularna jest absolutnie ważnym czynnikiem w rozwoju społeczeństwa. Jest efektywnym bodźcem zmian socjologicznych i transformacji. Popkultura otacza nas wszędzie: jest w jedzeniu, jakie jemy i napojach, jakie pijemy. Jest w odzieży, którą nosimy, cytatach, które używamy i aplikacjach, z których korzystamy. Kultura popularna jest częścią nas, a my jej. Popularność jest niezmiennym komponentem tej kultury. Popularna kultura jest wyprodukowana dla masowej konsumpcji. Ważnym faktem jest to, że kultura popularna stwarza kryteria, standardy i paradygmaty.

Obawy i niepokoje wyrażane przez krytyków kultury masowej w równym stopniu pobudzała groźba amerykanizacji. Dominic Strinati uważa, że powodem tego jest fakt, że amerykańska kultura popularna uosabia całe zło związane z kulturą masową. Ponieważ kultura masowa jest wynikiem masowej produkcji i konsumpcji dóbr kulturalnych, względnie łatwo jest utożsamić Amerykę z ojczyzną kultury masowej; społeczeństwo amerykańskie jest kapitalistyczne i najbardziej związane z umasowieniem kultury popularnej. Ze względu na to, że większość wytworów kultury masowej pochodzi z Ameryki, jest ona postrzegana jako zagrożenie. Amerykanizacja jest podobnym przykładem. Krytycy kultury masowej uważają, że jest to niebezpieczeństwo zarówno dla standardów estetycznych i wartości kulturowych, jak i dla kultury narodowej jako takiej.

I.2 Amerykanizacja

W niniejszej pracy często będę powracać do pojęcia amerykanizacji. Kultura popularna zazwyczaj utożsamiana jest z kulturą amerykańską. Jednakże wpływa ona też na zmiany kulturowe i społeczne innych krajów, które upodobniają się do Ameryki. Ciekawe, że w samych Stanach Zjednoczonych pojęcie amerykanizacji oznacza aktywizm na rzecz przygotowania imigrantów dla życia w tym kraju.

Sięgnijmy najpierw do historii. Stany Zjednoczone Ameryki to państwo, które chcąc oddzielić się od Imperium Brytyjskiego zaczęło prowadzić swoją grę polityczną. Ojcowie założyciele chcieli zbudować nowe, wolne, ale przede wszystkim całkiem inne państwo. Znienawidzili styl życia, który był narzucany przez Imperium Brytyjskie. Tworzyli pewną

antyeuropejskość (czyli opozycje do wartości kontynentu). Dlatego możemy zauważyć różnicę w projektowaniu miast oraz budynków. Kiedy w Europie z rozmachem budowano kamienice, które mieszczą w sobie małe mieszkania, Amerykanie budowali wieżowce.

Amerykanizacja nie jest nowym pojęciem. Występuje już nawet w latach 20. XX wieku w Niemczech. Zaś za prawdziwy początek amerykanizacji jest uważana II połowa XX wieku. Stany Zjednoczone pomagały wtedy odbudować Europę po wojnie. USA wkładały ogromne pieniądze w kontynent, co wiązało się z ekspansją ekonomiczną i kulturową.

Debatę nad amerykanizacją kontynuowano w latach 70. i 80. XX wieku. Skupiała się ona przykładowo wokół zagrożenia dla narodowej świadomości kulturowej ze strony popularnych amerykańskich programów telewizyjnych. Skutkiem debaty było pokazanie, jak amerykańskie opery mydlane w rodzaju *Dallas* otwarte są na interpretacje publiczności zarówno w terminologii ideologii kultury masowej, jak i dla kontrastu, w ideologii populizmu.

Niestety, najczęściej termin amerykanizacja ma negatywną konotację. Postrzega się go jako wypieranie lokalnej kultury przez amerykańską popkulturę oraz przyjmowanie amerykańskiego stylu życia. Za takie uważane jest wypieranie religijności poprzez materializm. Amerykanizacja to przede wszystkim rozwój marketingu, a co za tym idzie rozprzestrzenianie się fast foodu, centrów handlowych i konsumpcji. Wielkie amerykańskie koncerny mają swoje działy nawet w najbardziej zacofanych krajach planety, co wiąże się z globalizacją. W wyniku globalizacji kapitał, technologie, ludzie, idee i informacje przemieszczają się zawrotną szybkością, nie bacząc na ograniczenia przestrzenne.¹⁸

W dziedzinach popkultury i fast foodu Amerykanie są nie tylko prekursorami, ale także królami. Lokalne sieci fast food imitują zaś amerykański koncept żywienia. Także amerykańskie filmy, programy telewizyjne i muzyka cieszą się dużą popularnością, a produkcja miejscowa często jest ich kopią. Dodajmy jeszcze do tego modę, sposób ubierania się i zachowania amerykańskiej młodzieży chętnie powielane przez młodych ludzi w innych krajach.

Symbolami wpływu kultury amerykańskiej na inne kraje i globalizacji stały się McDonald's (makdonaldyzacja), Hollywood, Coca Cola (cocacolonization) czy Myszka Miki. Ponadto, wyżej wymienione symbole służą jako narzędzia krytyki procesu amerykanizacji. Najbardziej znany procesy amerykanizacji w świecie to: prywatyzacja, urynkowanie procesów

¹⁸ P. Siuda, op. cit., s. 185.

kulturowych oraz nadmierny nacisk na ekspresję wizualną (dominacja telewizji jako kultury wizualnej). Co więcej, nadmierna prostota jest także cechą procesu amerykańskiej, co zwłaszcza możemy dostrzec w poszczególnych odcinkach Simpsonów.

Stany Zjednoczone Ameryki są jednym z głównych krajów, w których króluje kapitalizm i konsumpcjonizm. Widać to wyraźnie w Simpsonach, ponieważ bohaterowie mają wiele cech i zachowań typowych dla tego typu ekonomii. Na przykład w serialu pojawia się wiele scen z supermarketów — jest wiele scen, które pokazują jak rodzina robi zakupy i kupuje rzeczy, których tak naprawdę nie potrzebuje, ale które są o połowę ceny tańsze.

Badacz kultury popularnej Wiesław Godzic stwierdza, że McDonald's istotnie stanowi problem społeczny. Zdaniem autora, może to doprowadzić do osłabienia zwyczaju sprzedaży wyrobów kuchni domowej.¹⁹ Przypomina, że w restauracji zanika indywidualność. Tam pracują ludzie-automaty, którym wystarczy tylko powiedzieć nazwę potrawy. McDonalds czyni z ludzi standardowe automaty, redukując ich różnorodność do przyjemności powtarzania tego, co jest znane. Restauracja nie lubi zmian, gwarantuje natomiast konformizm i trwałość.²⁰ Co więcej, właściciele McDonalda poszli jeszcze dalej. Prawie we wszystkich placówkach możemy teraz zobaczyć tak zwane stoiska dla introwertyków. Teraz nawet nie potrzebujemy podchodzić do człowieka-automatu. Młodzież jest zadowolona z takiego podejścia, ponieważ nie potrzebuje wychodzić z własnej strefy komfortu i rozmawiać z innym człowiekiem.

W przypadku amerykańskiej kultura popularna, a przede wszystkim jej dominacja, jest traktowana jako dopełnienie politycznej i gospodarczej ekspansji przez USA. Odpowiada za wykorzenienie, niszczenie kulturowej różnorodności i destrukcji, a więc tożsamości.²¹

¹⁹ Zob. George Ritzer, *McDonaldyzacja społeczeństwa*, tłum. Sławomir Magała, Warszawa 1997. W swojej książce autor opisuje zjawisko zmakdonaldyzowania świata, które wpływa na edukację oraz zdrowie. Ponadto autor opisuje zjawisko slowfood, które jest ruchem społecznym przeciwko fabryce szybkich dań, jaka jest McDonalds oraz KFC. Slowfood ma na celu ochronę tradycyjnej kuchni, a co za tym produktów oraz gospodarstw, które są charakterystyczne dla tych regionów. Na logo slowfood znajdują się ślimak, który kojarzy się ludziom ze słowem „powoli” (ang. slow). W swej książce Ritzer podaje przykład Rzymu oraz Krakowa, które opierały się otwarciu McDonalda. Ritzer podaje przykłady firm, którym zależy na jakości produktów, a nie ilości. Przeważnie jest to mała firma, taka jak *Marvelous Market* czy *B&B*. Ciekawe, że w Polsce ruch slowfood szybko się rozwija, a ponadto istnieje osobna strona (<http://www.slowfood.pl/>), na której internauci informują o najbliższych wydarzeniach organizacji. Ostatnim takim wydarzeniem był festiwal *Czas dobrego sera i wina* w Lublinie, który odbywał się 6 czerwca.

²⁰ W. Godzic, op. cit., 170.

²¹: M. Krajewski, op. cit., s. 25.

Amerykańska kultura popularna – filmy hollywoodzkie, reklamy, opakowania, ubiory i muzyka – oferuje bogatą ikonografię, zestaw symboli, przedmiotów i artefaktów, które mogą być gromadzone i rozpowszechniane przez różne grupy w nieograniczonej liczbie kombinacji.

Jednak nie tylko same wady ma amerykanizacja. Według Andiego Warhola plusem amerykanizacji jest ogólnodostępność produktów, która sprawia, że każdy człowiek w pewnym sensie staje się doceniony. We współczesnym świecie jeść w Macdonaldzie może zarówno Donald Trump (a podobno bardzo lubi), jak i zwykły obywatel. Produkty dla wszystkich są takie same.

I.3 Globalizacja oraz jej wpływ na telewizję

Wątkowi globalizacji postanowiłam poświęcić cały podrozdział, gdyż jest to ważny temat do wyjaśnienia, zwłaszcza kiedy mówimy o amerykanizacji oraz kulturze popularnej. Temat globalizacji mocno zakorzenił się w tematyce związanej ze studiami kulturowymi, ale także z pewną ideologią, która jest wykorzystywana w naukach politycznych.

Ciekawe, że socjologowie również przepisują sobie to pojęcie, a jego definicja jest dość trudna do określenia. Jednakże, po raz pierwszy termin pojawił się w literaturze w połowie lat 80. XX wieku i służył do opisanego zjawisk kulturowych i religijnych we współczesnym świecie. Użył tego terminu angielski socjolog Ronald Robertson.²²

Globalizacja jest tendencją naszego wielomedialnego świata. Za przejaw globalizacji uważamy przenikanie kultury amerykańskiej, brytyjskiej czy szerszej kultury Zachodu do kultur małych narodowości. Przeważnie mniejsze narodowości są biedniejsze, więc kultura bogatszych państw zaczyna dominować na tym terenie. Globalizacja stwarza „globalną wioskę”, która likwiduje dystans, kompresuje czas i przestrzeń. Współczesny etap rozwoju świata charakteryzuje się dynamicznym pogłębianiem procesów integracji życia politycznego, gospodarczego i kulturalnego wszystkich krajów. Jednakże globalizacja w większej mierze obejmuje kraje zachodnie z dużym obszarem wpływu kultury i ekonomii amerykańskiej.

Proces globalizacji składa się z trzech powiązanych ze sobą elementów nowego międzynarodowego podziału pracy, międzynarodowej produkcji i stosunków politycznych. Globalizacja jest procesem kształtowania jednego planetarnego państwa. Zbliży różne kraje i

²² Izabela Czaja, *Globalizacja, globalizm, przedsiębiorczość – szanse i zagrożenia*, [w:] *Globalizacja*, red. Jacek Klich, Kraków 2001, s. 65.

narody, penetruje technologie informacyjne. Dochodzi tu też do transformacji politycznej oraz integracji na poziomie regionalnym i światowym, która nadal trwa.²³ „Coraz większa liczba ludzi uczestniczy w wymianie informacji i towarów i włączana jest do globalnej gospodarki. Globalizacja nie tylko kształtuje charakter i rozmiary produkcji i wymiany, ale odciska swoje piętno na więziach społecznych i stylu życia.”²⁴

Globalizacja dzieli się na trzy wyraziste trendy:

1. Ekonomiczna fala liberalizacji, która nastąpiła po 1980 roku, która osiągnęła globalne proporcje po upadku komunizmu. Rynek uwolnił się i mógł eksportować do innych krajów. Światowe korporacje mogły zakładać swoje firmy w różnych krajach, a w zamian otrzymywać tanią siłę roboczą oraz płacić mniejsze podatki. Inaczej mówiąc, globalizacja oznacza, że dobro materialne (np. komputer) może być zrobiony z części wyprodukowanych w różnych miejscach, a złożonych w jeszcze innych. To też wpłynęło na ekonomię w różnych częściach świata, a mianowicie dominację konsumpcji jako centralnej aktywności ekonomicznej.
2. Liberalna demokracja jest szeroko akceptowana wśród państw od Europy Wschodniej do Afryki, a także podstawy takie jak: prawa człowieka, ochrona środowiska, kosmopolityzm.
3. Trend uniwersalizacji kultury Zachodu wspomaga się filmami hollywoodzkimi, telewizją, muzyką w stylu pop, modą oraz światowymi mediami z innymi koncernami jak: CNN, News International BBC Word Service.²⁵

Ponadto, warto też wspomnieć o wymiarach globalizacji. W swoim tekście Paweł Dembiński zaznacza, że globalizacja ma 4 wyróżnione wymiary i na nie składają się: wzrost sektora usług, rozwój działalności finansowej, rozwój korporacji transnarodowych, dysproporcja (może to być organizacja lub osoba fizyczna). W warunkach globalizacji, zwycięzca zabiera wszystko.²⁶ A co za tym idzie, globalizacja jest nieodłącznym wątkiem kapitalizmu.

Dla ekonomistów źródło globalizacji znajduje się głównie w sferze ekonomicznej, zwłaszcza w mobilności kapitału finansowego i ruchliwości zasobów siły roboczej. Dla badaczy kultury

²³ Petro Gerasymenko, *Globalizacja jako zjawisko współczesności*, na stronie: Ekonomiczna prawda, <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/2/205852/> 19.06.2019.

²⁴ Jacek Klich, *Wprowadzenie*, [w:] *Globalizacja*, red. Jacek Klich, Kraków 2001, s. 7.

²⁵ Ziauddin Zardar, Borin Van Loon, *Introducing. Cultural Studies*, London 2010, s. 162-163.

²⁶ J. Klich, op. cit., s. 10.

globalizacja jest przede wszystkim konsekwencją kulturowego zróżnicowania się i równoczesnej uniwersalizacji wzorów kulturowych.²⁷

Ponadto, jak i każde zjawisko, globalizacja ma swoje skutki. Jak zaznaczyłam wcześniej, globalizacja przenosi dobrze znane wzory zachodniego imperializmu, zarówno w kulturze, jak i ekonomii. Tym sposobem poprzez filmy narzuca nam zestaw praktyk, a co za tym idzie, podważa lokalne tradycje i praktyki kulturowe mniejszych narodowości.

Globalizacja zabija lokalne filmy i telewizję, a także przyczynia się do wzrostu imigracji z krajów Azji, Afryki oraz Ameryki Łacińskiej do krajów zachodnich.²⁸ Jednakże, aby oddać sprawiedliwość warto zaznaczyć, że globalizacja nie jest procesem jednokierunkowym i to nie tylko kultura Zachodu przyczynia się do globalizacji. Do przykładu, indyjska muzyka, która wkroczyła na rynek światowy niewątpliwie zmieniła gusty Europejczyków.

Możemy mówić o zasadniczym wpływie technologii na globalizację, gdyż rozwój Internetu daje nam możliwość wyrażania swoich opinii oraz pozwala na pewną swobodę. Internet także jest instrumentem globalizacji, gdyż pozwala nam w krótkim czasie poinformować ludzi o tym, co się dzieje w najdalszych miejscach. Ciekawe, że kraje z najmniej rozwiniętą demokracją, takie jak: Chiny oraz Irak boją się globalizacji, gdyż może ona doprowadzić do upadku istniejących tam rządów.

Globalizacja jest nieodwracalnym procesem pogłębiania więzi między różnymi krajami świata, ich integracji na poziomie gospodarczym, politycznym, kulturalnym, technologicznym i innym. Współczesny model globalizacji opiera się na neoliberalnej doktrynie, która zaczęła dominować w międzynarodowych stosunkach gospodarczych od końca lat 70. do początku lat 80. XX wieku.²⁹

Podsumowując, globalizacja jest na tyle obszernym tematem, że używa się tego terminu w różnych dziedzinach nauki. Jak każde zjawisko ma swoje plusy i minusy. Globalizacja różni się od pojęcia globalizmu. Globalizacji raczej nie da się uniknąć, co za tym idzie, ma ona swoje skutki. Jak wspomniano, globalizacja wpłynęła nie tylko na kulturę zachodnią, ale też kulturę innych krajów, a sama kultura Zachodu jest bardzo zhomogenizowana.

²⁷ P. Starosta, op. cit., s. 42.

²⁸ Ziauddin Zardar i Borin Van Loon, op. cit., s. 164.

²⁹ Petro Gerasymenko, *Globalizacja jako zjawisko współczesności*, na stronie: Ekonomiczna prawda, <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/2/205852/> 19.06.2019.

Telewizja to ciesząca się popularnością forma kultury popularnej II połowy XX wieku. Oglądanie telewizji jest bez wątpienia nadal najbardziej powszechnym sposobem spędzania wolnego czasu. Przeciętny Amerykanin spędza przed telewizorem w sumie ponad siedem lat swego życia.³⁰

Chociaż wszystko wskazuje na to, że z czasem telewizja całkiem przeniesie się do Internetu, to wcale nie utraci swojej popularności. Jak w przypadku wszystkich mediów nastąpi konwergencja, która jest przykładem postępu technicznego.

Od 1939 roku telewizja powoli podbija świat, potrzebowała dla tego tylko 60 lat. Rozpowszechnieniu telewizji opierało się małe buddyjskie państwo Bhutan, jednak w 1999 roku poddało się i po raz pierwszy pozwoliło na emisję programu telewizyjnego.³¹

Z perspektywy teorii kultury masowej, telewizja odpowiadała za wyrównywanie i ujednolicanie gustów masowego odbiorcy, co wynikało wprost z logiki nastawionego na zysk kapitalistycznego systemu produkcji.³² Telewizja musiała ujednolicić gusty masowego odbiorcy i maksymalnie je uprościć. Telewizja daje nam do wyboru różne gatunki, do nas należy tylko wybór: wiadomości, filmy dokumentalne, quizy, komedie, opery mydlane, sitcomy, seriale, mini seriale, talk show, reality show, bajki, soft porno. Stąd kultura stała się towarem. Takie zabiegi miały doprowadzić do tego, że przedstawiciele różnych grup społecznych będą kupować podobne ubrania, oglądać podobne programy oraz słuchać podobnej muzyki. Cechą popkultury jest jej nieco ideologiczny charakter. Fabrykuje i maskuje realne sprzeczności.

Badacze kultury popularnej także poddają analizie fenomen telewizji, gdyż jest ona odzwierciedleniem kultury i trendów, jest stworzona dla masowego odbiorcy. Telewizja jako transmitter komunikatu przekazuje nam sensory, które są popularne w tym czy innym okresie. Do przykładu, programy telewizyjne, które były popularne w latach 90. XX wieku odróżniają się od tych, które obecnie w telewizji. Kanał BBC stworzył specjalny projekt *History of the BBC*, w którym możemy przeanalizować reportaże robione podczas II wojny światowej. Możemy

³⁰ John Storey, *Studia kulturowe i badania kultury popularnej. Teorie i metody*, tłum. Janusz Barański, Kraków 2003, s. 17.

³¹ Ziauddin Zardar, Borin Van Loon, *Introducing. Media Studies*, London 2013, s. 112.

³² Michał Cebula, *Dystynkcja na szklanym ekranie? Telewizja, praktyki odbiorcze a struktura społeczna*, Wrocław 2015, s. 54.

zauważyć walory, które musiały spełniać przekazy (informować, edukować, bawić).³³ Ponadto, możemy zwrócić uwagę na wystrój oraz typ programów.

Zdaniem Johna Fiskego, produkty kultury popularnej, łącznie z telewizją, które składają się na kulturę popularną, funkcjonują jednocześnie w zakresie dwóch ekonomii: finansowej i kulturowej. Ekonomia finansowa dotyczy przede wszystkim wartości wymiennej, kulturowa zaś głównie zakresu zastosowania znaczeń, upodobań oraz tożsamości zbiorowych. Fiske utrzymuje, iż odbiorcy – jako twórcy stanowią poważną siłę w obszarze ekonomii kulturowej. „Kultura popularna działa głównie, „choć nie wyłącznie” w zakresie władzy semiotycznej. Jest wciągnięta w „walkę” między ujednoczaniem a różnicowaniem lub też między zgodą a konfliktem. W tym sensie kultura popularna jest semiotycznym polem bitwy, na którym rozgrywa się walka między narzuconym zbiorem znaczeń, upodobań i tożsamości społecznych, a znaczeniami, upodobaniami i tożsamościami społecznymi wyrażanymi w aktach semiotycznego sprzeciwu.”³⁴

Zygmunt Bauman natomiast, stwierdza, że telewizja podbiła ziemię i jej mieszkańców. Jak i cała reszta nowych mediów, jest metodą robienia tego, do czego ludzie, pojedynczo czy wspólnie, przez cały czas dążyli – tylko z braku czasu, pieniędzy, narzędzi i techniki nie mogli skutecznie tego na taką skalę czy tak szybko i z takim efektem, jakiego by oczekiwali.³⁵

Świat w wyświetlaczu ciekokrystalicznym różni się od świata, w którym jeszcze nikt nie wiedział o telewizji. To ona przyczyniła się do powstania takiego świata w którym teraz żyjemy. Opery mydlane pokazują świat miłości, której nigdy nie doznały odbiorczyń przekazów. Programy dla mężczyzn pobudzają u nich miłość do piłki nożnej oraz samochodów. Dzieci zaś oglądają bajki. Każdy jest w określonym miejscu pewnej hierarchii. Na początkach istnienia tego medium, kiedy telewizory dopiero pojawiały się w gospodarstwach domowych każdy miał wyznaczony czas oglądania.

Co więcej, sama byłam świadkiem tego, jak telewizja wpływa na spędzanie czasu. Istnieli tacy odbiorcy, którzy codziennie najpierw sprawdzali program telewizyjny i do niego dopasowywali swój dzień. Sytuacja taka z pewnością dotknęła każdego statystycznego obywatela. W tym przypadku telewizja staje się niemal sposobem życia. W poszczególnych odcinkach *Simpsónów* zobaczymy podobne momenty. Ponadto, temat telewizji,

³³ Zob. *History of the BBC*, na stronie: BBC, <https://www.bbc.co.uk/historyofthebbc/> 26.05.2019.

³⁴ J. Storey, op. cit. s., 31.

³⁵ Z. Bauman, *Bauman o popkulturze. Wypisy*, op. cit., s. 186.

obiektywności dziennikarzy oraz mediów jest także często podejmowany w serialu, a jeden z odcinków jest w całości poświęcony telewizji publicznej.

Społeczną funkcję kina z pierwszych dziesiątków lat naszego wieku spełnia dziś telewizja wraz z całą jej różnorodnością programową, wideo, gry komputerowe, gry wideo i multimedia oraz urządzenia produkujące wirtualną rzeczywistość.³⁶

Bauman zwraca uwagę na to, że zarówno telewizja publiczna jak i prywatna działa w świecie podbitym i rządzone przez konkurencję rynkową. Badacz podaje przykład programu mającego ambicję uzyskania przyzwoitego wyniku, który musi przez cały czas swego trwania przyciągać uwagę widzów, ci zaś muszą wierzyć, że przyciągnie, skoro ten właśnie program wybrali spośród tylu innych. Wszystko wskazuje na to, że ten warunek jest konieczny dla telewizji komercyjnej. Nie mogłaby inaczej istnieć. Zdaniem autora, telewizja publiczna wcale nie jest w lepszej sytuacji. Funkcjonuje w świecie w którym wszechwładnie panuje styl rynkowej konkurencji, a rządy aktualnie sprawujące władzę bez wyjątku wymuszają respekt i posłuszeństwo.³⁷ Najważniejsze w takiej sytuacji jest zainteresowanie widzów.

Wynika z tego, że zarówno w Ameryce, jak i w Europie telewizja publiczna ma pewne trudności. Pierwszym takim problemem jest konkurencja ze strony nadawców komercyjnych. Stacje publiczne muszą zmniejszać ilość programów edukacyjnych oraz kulturalnych, co jest ich zadaniem zgodnym z ich misją, natomiast zwiększać ilość reklam. Jednak nawet nadawcy komercyjni zmagają się z malejącą liczbą widzów.

Badacz Krzysztof Łuszczek uważa, że telewizja wymaga wyższych technologicznych nakładów niż pozostałe media. Oferuje znaczną różnorodność programów, a jej publiczność jest prawie nieograniczona. Medium to nie jest również ograniczone czasowo. Może nadawać 24 godziny na dobę.³⁸ Jednak nawet taka dostępność telewizji, w naszych czasach jest postrzegana jak o coś anachronicznego.

Jaka jest przyszłość telewizji? Zapewne to pytanie nurtuje badaczy kultury popularnej na całym świecie. Trudno nie zauważyć zmian, do których dochodzi w świecie oraz konwergencji mediów, która staje się nieodłącznym zjawiskiem naszych czasów. Powodem takich zmian są nowoczesne technologie oraz urządzenia, które pozwalają transmitować dane i mają znaczny wpływ na rozwój telewizji.

³⁶ W. Godzic, op. cit. s. 174.

³⁷ Z. Bauman, *Bauman o popkulturze. Wypisy*, op. cit. s. 191.

³⁸ Krzysztof Łuszczek, *Nowoczesna telewizja czyli bliskie spotkania z kulturą masową*, Tychy 2004, s. 10.

„Przestrzeń telewizyjna powstaje na bazie rozmaitych społecznych zdarzeń, ale także tropów, wątków i idei. Jest ona obszarem kreowania społecznych i kulturowych sensów. Telewizja tworzy własny ład, schemat objaśniający i interpretujący porządek rzeczywistości, w której żyjemy. [...] Telewizja daje szansę spojrzenia na rzeczywistość odbitą w telewizyjnym ekranie. Zatrzymuje w obrazach zdarzenia i towarzyszące im emocje. Podejmuje się również roli nauczyciela przeprowadzającego telewidzów przez trudne i niezrozumiałe meandry coraz bardziej skomplikowanej codzienności.”³⁹ W XXI wieku telewizja stoi na progu wielkich zmian, które odzwiercidlają zmiany odbywające się w społeczeństwie, a jej zmiana wpłynie w dużej mierze na odbiorców owego medium.

Podsumowując, warto zaznaczyć, że oglądalność tradycyjnej telewizji maleje. Wśród młodego pokolenia możemy raczej mówić o dominacji Internetu. Czekamy na nowe odcinki popularnych seriali takich jak *Gra o Tron* na stronach internetowych. Mamy szybszy dostęp do serialu, niż oglądając go w tradycyjnej telewizji. Jeżeli mamy wykupiony abonament, to możemy oglądać ulubiony serial w dzień premiery i bez reklam. Takie serwisy streamingowe jak Netflix w dużej mierze przyczyniły się do tego, że młodzi widzowie nie wiedzą czym jest tradycyjna telewizja. Chcą oglądać seriale bez reklam wykupując abonament. Takie serwisy dają widzom możliwość zarówno wyboru jak i nieograniczonego oglądania. A co za tym idzie, pieniądze za reklamy z których miałyby się utrzymywać tradycyjna telewizja trafiają do Internetu.

Tradycyjna telewizja coraz bardziej stara się nie odchodzić od trendów i nie tracić na oglądalności. Tym samym, w programach, które kiedyś nawet nie mogły dopuścić do pojawienia się amatorów, do programów śniadaniowych zapraszają blogerów. Konwergencja mediów przyczyniła się do tego, że zarówno YouTube, jak i telewizja tradycyjna wzajemnie się napędzają.

Przykładem tego są kanały na YouTube takich znanych światowych koncernów jak BBC oraz CNN. Na swój kanał wrzucają krótkie wiadomości, które na zawsze pozostaną w sieci, podczas gdy w programie telewizyjnym by znikły. Telewizja ma już to za sobą, że podlega trendom, od wielu lat telewizja sama w sobie była trendem. Pokazywała tendencje tego co jest stylowe a co nie. W naszych czasach, telewizja by była na bieżąco z trendami musi współpracować z nowymi mediami.

³⁹ Małgorzata Bogunia-Borowska, *Fenomen telewizji. Interpretacje socjologiczne i kulturowe*, Kraków 2012, s. 12.

Kiedyś aby obejrzeć Simpsonów potrzebowaliśmy telewizora oraz kanału telewizyjnego, który transmituje ten serial. Zazwyczaj to był kanał popularny, skierowany do młodego widza i trochę kontrowersyjny - na przykład, w Stanach Zjednoczonych MTV, a na Ukrainie M1. Z upływem lat, popularną kreskówkę Simpsonowie jest o wiele łatwiej oglądać w Internecie, bo nie musimy czekać do określonej godziny by obejrzeć serial.

Rozdział II

Fenomen Simpsonów

W tym rozdziale omówię fenomen rodziny Simpsonów. Interesuje mnie jaki wpływ wywołał film animowany na kulturę popularną jako całokształt. Najpierw skoncentruję się na teoretycznych zagadnieniach, a szczególnie na tym jak powstała kreskówka. Omówię także charakterystyczny styl Simpsonów oraz sposób w jaki poszczególne postacie są przedstawiane.

II.1 Kim są Simpsonowie?

Simpsonowie to najdłuższy komediowy film animowany w historii amerykańskiej telewizji. Pierwszy odcinek *Good night* pojawił się w 1987 roku, kiedy Matt Groening (twórca Simpsonów) został poproszony o zrobienie szkiców rysunkowych do serialu komediowego *Tracy Ullman Show*. W tym czasie Groening był znany z komedii *Życie w piekle*. Początkowo postacie rodziny Simpsonów były malowane raczej nieprofesjonalnie, ponieważ Groening nie miał wystarczająco dużo czasu, aby je dobrze narysować. Natomiast animatorzy skopiowali tylko jego szkice. Pierwszy odcinek (około dwóch minut) był emitowany na kanale FOX przez trzy sezony, później niektóre z nich, w tym odcinek *Dobranoc*, zostały włączone do odcinka jubileuszowego. Ale pomimo tego, od momentu pojawienia się tygodniowy półgodzinny serial Simpsonowie zaczął zajmować najwyższe pozycje w rankingach i zdobywać najwyższe oceny krytyków, stając się prawdziwym fenomenem popkultury.

Emitowanie długich odcinków animowanego serialu rozpoczęło się 17 grudnia 1989 r. na kanale FOX. Serial opowiada o amerykańskiej rodzinie oraz sytuacjach życiowych, które im się przytrafiają. Homer, Marge, Bart, Lisa i Maggie to przeciętna amerykańska rodzina, która według Homera jest „szczytem niższej średniej klasy” amerykańskiego społeczeństwa.

Simpsonowie mają 30 sezonów, a w lutym 2019 Fox ogłosił, że przedłużają Simpsonów ma 31 o 32 sezony i spólnie serial będzie mieć 713 odcinków. Z kolejnymi sezonami Simpsonom uda się pobić własny rekord najdłuższego telewizyjnego show w prime-time.⁴⁰

W artykule TVN.24 *Wpływowi jak papież. O rodzinie, która przewidziała prezydenturę Trumpa* dokładnie zostali opisani wszyscy członkowie rodziny. Okazało się, że pierwowzorem

⁴⁰ Julia Beba, *Simpsonów przedłużyli na dwa kolejne sezony*, na stronie: Inspired <https://inspired.com.ua/stream/simpsoniv-prodovzhyly-shhe-na-dva-sezony/> 14.06.2019.

Homera był ojciec rysownika Matta Groeninga, ale postacię też otrzymały imiona członków jego rodziny. Poza Bartem – w jego przypadku autor przestawił litery w angielskim słowie *brat*, które przetłumaczyć możemy jako *urwis*.

„Homer to pracownik elektrowni atomowej, uroczy przygłup z poważną nadwagą oraz inteligencją na poziomie 80 IQ, który pracuje, bo musi, ale wolałby pić piwo z kolegami. Marge jest typową amerykańską panią domu, która zrezygnowała z kariery zawodowej na rzecz macierzyństwa. Stanowi głos rozsądku, naiwnie wierzy w dobrodziejstwa kapitalizmu. Ucieleśnia typowego wyborcę Partii Demokratycznej. 10-letni Bart to chojrak i łobuz, który jednak koniec końców zawsze opowiada się za dobrem, szczególnie dobrem swoich najbliższych. O uwagę swoich rodziców walczy z Lisą. 8-latka jest aspirującą intelektualistką obdarzoną wszystkimi cechami lewicowej feministki. Angażuje się w działalność społeczną, walczy o prawa zwierząt, prawa obywatelskie, gra na saksofonie, marzy o studiach na najlepszym uniwersytecie i o byciu amerykańskim prezydentem (co w jednym z odcinków staje się prawdą). Maggie, roczne niemowlę, jest najprawdopodobniej najsprytniejszą i najbardziej zaradną ze wszystkich Simpsonów. Pierwsze słowo wypowiada w 1992 r. – jest nim *daddy*, a głosu użyła jej Elizabeth Taylor”.⁴¹

Simpsonowie są daleko od filmów prymitywnych, (choć pozornie wyglądają na takich), które są stworzone dla zadowolenia podstawowych potrzeb nastolatków i nacelowane na wzrost zysków kin ze względu na sprzedaż Coca-Coli. Simpsonowie otrzymali dwie nagrody *Peabody* oraz 23 nagrody *Emmi*. Magazyn *Time* nagroził ich tytułem *najlepszego telewizyjnego show XX wieku*. Od 17 grudnia 1989 roku, kiedy serial zadebiutował, pojawiło się ponad 450 odcinków. 14 stycznia 2000 r. Simpsonowie otrzymali gwiazdę na *Alley of Glory* w Hollywood.⁴²

W Simpsonach istnieje ogromna ilość aluzji do kultury masowej oraz kultury wysokiej. Można rozpoznać sceny z takich arcydzieł kina, jak: *Ptaki*, *Mechaniczna Pomarańcza*, *Forest Gump*, *Przeminęło z wiatrem*, *Psychoza*, *Człowiek z deszczu*, *Milczanie Owiec*, *Muchy* oraz

⁴¹ *Wpływowi jak Papież. O rodzinie, która przewidziała prezydenturę Trumpa*, na stronie: TVN.24 <https://www.tvn24.pl/magazyn-tvn24/wplywowi-jak-papiez-o-rodzinie-ktora-przewidziala-prezydenture-trumpa,65,1383>

01.02.2019.

⁴² *Simpsonowie stworzyli odcinek o Ukrainie i mafiozie Wiktora. Wideo*, na stronie: Ukraińska prawda <https://life.pravda.com.ua/culture/2011/09/27/86240/>

01.03.2019.

wielu innych. Aluzje serialu do kultury popularnej szerzej omówię w IV rozdziale wykorzystując przykłady oraz grafikę.

Matt Groening, twórca i producent kreskówek, mówi, że Simpsonowie to program, który nagradza za uważne oglądanie. Znamca muzyki często może usłyszeć w serialu swoje ulubione albumy. Niezależnie od tego czy lubi Mozarta czy Metalikę. W Simpsonach jest wszystko i to chyba jedyny z takich fenomenów wśród seriali animowanych. Serial stał się prekursorem w swojej dziedzinie. Wielbiciel książek otrzyma ocean przyjemności od rozpoznania wielu wątków z klasyki literatury. „Serial jest szczególnie dobry, kiedy przeczytasz kilka książek. Wtedy zrozumiesz więcej dowcipów”- kolejny cytat twórcy. Wielu badaczy zgadza się z myślą, że Simpsonowie to najtrudniejsza satyryczna komedia w amerykańskiej telewizji. „To jest warstwowe ciasto z satyry, podwójnych znaczeń, aluzji do dzieł kultury wysokiej i popularnej, dowcipów, parodii i autoironii” - powiedział Jon Scobble w przedmowie do książki *Simpsonowie jako filozofia*.⁴³

Jednakże w serialu nie ma jednoznacznego stosunku do wszelkich zjawisk lub procesów, co jest przykładem krytycznego myślenia. Większość wątków, które ściśle lub całkowicie odnoszą się do wiary w Boga, są ludzkie, uczciwe i wyrozumiałe, i mają szczęśliwe zakończenie. Jest to szczególnie widoczne we wczesnych sezonach. Wreszcie, Watykan wielokrotnie wyrażał sympatię dla Simpsonów, mówiąc, że to kreskówki, które odzwierciedlają potrzebę wiary współczesnych ludzi. W *L'Osservatore Romano* (Dzienniku Urzędowym Stolicy Apostolskiej), kilka lat temu, nawet wydrukowano tekst, w którym autor nazywa Homera Simpsona katolikiem, co bardzo zaskoczyło producentów kreskówek.⁴⁴

Ponadto, bohaterami serialu są często znani ludzie. Autorzy kreskówki parodiują Prezydenta ZSRR Michaiła Gorbaczowa, Pierwszą Damę Stanów Zjednoczonych Michelle Obamę, byłego Prezydenta USA George'a W. Busha (który, w 1992 roku powiedział, że amerykańskie rodziny powinny być znacznie mniej podobne do Simpsonów).⁴⁵ Uważał, że serial został zaprojektowany tak, aby pokazywać najgorsze możliwe wartości społeczne. Zresztą od tego

⁴³ Volodymyr Molodij, *Religia w Simpsonach lub egzamin na poczucie humoru dla chrześcijanina*, tłum.wł., na stronie: Religijno Informacyjna Służba Ukrainy https://risu.org.ua/article_print.php?id=55268&name=kaleidoscope&lang=ua& 01.03.2019.

⁴⁴ Zob. więcej Luca M. Possati, *Le virtù di Aristotele e la ciambella di Homer*, na stronie: L'Osservatore Romano http://www.vatican.va/news_services/or/or_quo/cultura/296q05a1.html 01.03.2019.

⁴⁵ *Simpsonowie stworzyli odcinek o Ukrainie i mafiozie Wiktora. Wideo*, na stronie: Ukraińska prawda <https://life.pravda.com.ua/culture/2011/09/27/86240/> 01.03.2019.

momentu Bush był często wyśmiewany w serialu i był najmniej lubionym politykiem. Ponadto za fenomen serialu jest uważane połączenie wszystkich dziedzin naszego życia (bądź to kultury, polityki, religii) w kreskówkę przeznaczoną dla widza dorosłego.

Jednak warto zaznaczyć, że Simpsonowie mają nie tylko pozytywny odbiór w poszczególnych krajach świata. Lecz odwrotnie – częściej negatywny. Mówi się, że jeśli czegoś nie ma w wyszukiwarce Google, to to coś nie istnieje. „Można zaryzykować parafrazę: jeśli ktoś nie pojawił się w Simpsonach, oznacza to, że dla amerykańskiej widowni jest mało ważny. Simpsonowie obśmiewają wszystko i wszystkich. Polakom dostaje się rzadko, lecz kąśliwie – w jednym z odcinków Bart stwierdził, że osobę z Polski można poznać po wyglądzie, w innym zaś klaun Krusty dodaje, że najbardziej tłustą kuchnią świata jest nasza rodzima, znad Wisły.”⁴⁶ Mówiąc o Polsce, Simpsonowie wspominali Marię Curie-Skłodowską oraz jej męża, a także Kopernika oraz Romana Polańskiego. Ponadto, przerażająca opiekunka dla dzieci, która też była złodziejką nazywała się Lucile Botchkowski. Lubią wspominać o typowych polskich nazwiskach jak Kowalski oraz Grabowski.

Mieszkańcom Ukrainy serial jest dosyć bliski, o czym świadczy fakt, że w jednym z miast studenci postawili Homerowi ogromny pomnik. Wcześniej studenci przeprowadzali ankietę wśród mieszkańców. Prawie połowa z nich poparła pomysł pojawienia się na ulicach pomnika bohatera amerykańskiej kreskówki.⁴⁷

W Rosji Simpsonowie byli wielokrotnie publicznie potępiani przez różne osoby. Niektórzy dysydenci Dumy Państwowej, którzy wierzyli, że Simpsonowie byli przepełnieni epizodami przemocy i agresji oraz wprowadzili antagonizm między dziećmi i rodzicami, zadeklarowali swoje niezadowolenie z serialu. W 2005 r. rozpoczęła się emisja Simpsonów w Zjednoczonych Emiratach Arabskich. W tym przypadku serial został dostosowany do cech społeczeństwa arabskiego. Zostały wykluczone te osobliwości zachowania bohaterów, które mogły wywołać protest widzów ze Wschodu. Homer Simpson w tej wersji nie pije piwa i nie je boczku, ponieważ oba są sprzeczne z prawami islamu.⁴⁸

⁴⁶ *Filozofia Simpsonów na brytyjskim uniwersytecie*, na stronie: TVN.24
<https://www.tvn24.pl/kultura-styl,8/wielka-brytania-uniwersytet-wprowadza-filozofie-wg-simpsonow,692384.html>
21.12.2018.

⁴⁷ Anastasija Zakharowa, *Uczniowie w Iwano-Frankowsku zainstalowali pomnik Homera Simpsona*, na stronie: Studway.com
<https://studway.com.ua/pamyatnik-gomer/>
16.06.2019.

⁴⁸ Simpsonowie, na stronie: Znaimo.com.ua

W kwietniu 2008 roku Simpsonowie zostali usunięci z porannej transmisji wenezuelskich kanałów telewizyjnych. Według prezydenta Wenezueli Hugo Chaveza serial wywarł zły wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży.

Simpsonowie są serialem transmitowanym na szeroką skalę. Jest tym produktem amerykańskim, który staje się globalnym, tak jak Coca-Cola oraz Disney. Przez to, że serial jest amerykański, w niektórych krajach spotyka się z dezaprobatą, a niektóre części są usuwane z kontekstu lub zmieniane. Właśnie takim przykładem są kraje arabskie, gdzie przemilczają zamiłowanie Homera do alkoholu, wieprzowiny oraz innych niż islam religii. Częściej Simpsonowie są dubbingowani w innych krajach, niż emitowanie w oryginalnym języku z napisami.

Jeśli się zastanowić, to Simpsonowie są niezwykle potężnym organizmem, który wszedł w bardzo udaną symbiozę z publicznością. Z jednej strony wydaje się, że kreskówka ma twórcę i jest jego oryginalnym dziełem. Natomiast z drugiej strony serial dawno uniknął granic indywidualnej odpowiedzialności i przyciągnął uwagę większej połowy świata.

Często ludzie z umiejętnością krytycznego myślenia widzą w kreskówce więcej, niż wydaje się zwykłemu odbiorcy. Tak Uniwersytet w Glasgow wprowadził do swojej oferty dydaktycznej zajęcia, na których studenci będą mogli poznać absurdalność ludzkiej egzystencji w oparciu o analizę Simpsonów. *D'oh! 'The Simpsons' Introduce Philosophy* ("*D'oh! Wprowadzenie do filozofii 'Simpsonów'*") - tak nazywa się przedmiot wprowadzony do oferty Uniwersytetu Glasgow. Jego prowadzący John Donaldson, będzie prezentować nurty i poglądy filozoficzne ukryte w popularnej kreskówce.⁴⁹

Simpsonowie są jednym z największych współczesnych artefaktów kulturowych, między innymi dlatego, że wypełnione są filozofią Arystotelesa, Kanta, Marksa, Camusa i wielu innych - ich poglądy zaprezentowane zostały prawdopodobnie w najczystszej formie filozoficznej - za pomocą komiksu kreskówkowego - zaznacza wykładowca. Simpsonowie wprowadzili do współczesnej angielszczyzny cały szereg neologizmów. - „Podobnie jak Biblia i dzieła Szekspira są bogatym źródłem nośnych powiedzeń dla współczesnego języka”

<http://www.znaimo.com.ua/%D0%A1%D1%96%D0%BC%D0%BF%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%B8>
13.03.2018.

⁴⁹ *Filozofia Simpsonów na brytyjskim uniwersytecie*, na stronie: TVN.24.

<https://www.tvn24.pl/kultura-styl,8/wielka-brytania-uniwersytet-wprowadza-filozofie-wg-simpsonow,692384.html>
21.12.2018.

– dowodził Mark Liberman, lingwista z Uniwersytetu Pensylwanii. Badacz dodał, że te trzy dzieła niemal jednakowo oddziałują na współczesną kulturę amerykańską.⁵⁰

Dlaczego stylistyka komiksu jest wykorzystywana w Simpsonach, choć nie jest to najbardziej utarta forma przekazów? Tak było do pojawienia się serialu. „Nie da się ukryć, że komiks i film animowany to gatunki, które wywodzą się z rysunków, a metaforyczna, aspektowa wrażliwość komiksowa w filmie animowanym daje o sobie znać już w początkach historii filmu rysunkowego [...]. Film rysunkowy stanowił niejako naturalne przedłużenie zainteresowań związanych z komiksem. Wtedy to karykaturzysta Winsor McCay, zainspirowany flipbookiem - zabawką swojego dziecka, stworzył pierwszą kreskówkę, która była oparta na autorskim komiksie.”⁵¹

Awangardowa kreska, anarchistyczny humor i pełne popkulturowych, społecznych i politycznych odniesień scenariusze zapewniły Simpsonom fanów na całym świecie. Przez to stali się fenomenem kultury popularnej. Ten bogaty w satyrę (w tym społeczną) serial pokazuje wiele klisz i stereotypów, w szczególności - styl życia przeciętnego Amerykanina, osobliwości kultur świata w ogóle, celebrytów i kanału telewizyjnego Fox. Świadomość członków rodziny o tym, że są postaciami fikcyjnymi też zmusza widza do myślenia o rzeczywistości. Twórcy serialu nie boją się podejmować takich niezręcznych tematów jak polityka czy religia: w szczególności kwestie małżeństw osób tej samej płci, walka darwinistów i kreacjonistów oraz wojny w Iraku.

Ciekawe, że profesor Carsten Wunsch z Uniwersytetu Bamberg przeprowadził badania, aby wyjaśnić jak serial animowany może wpłynąć na zachowania odbiorców. Przez kilka miesięcy Wunsch pokazywał uczniom w laboratorium różne serie animacji Simpsonów. Młodzi ludzie zostali następnie zapytani o zadowolenie z polityki kanclerz Angeli Merkel.

Wynik okazał się taki, że nawet serial animowany ze zmyślonymi historiami i postaciami ma wpływ na polityczne zachowania odbiorców. Studenci oceniali pracę rządu federalnego na różne sposoby, w zależności od tego, którą serię Simpsonów pokazali im w przeddzień. Jeśli epizod był o tym, jak elektrownia jądrowa wylatuje w powietrze, uczniowie zaczęli interesować się polityką środowiskową Merkel.⁵²

⁵⁰ Ibidem.

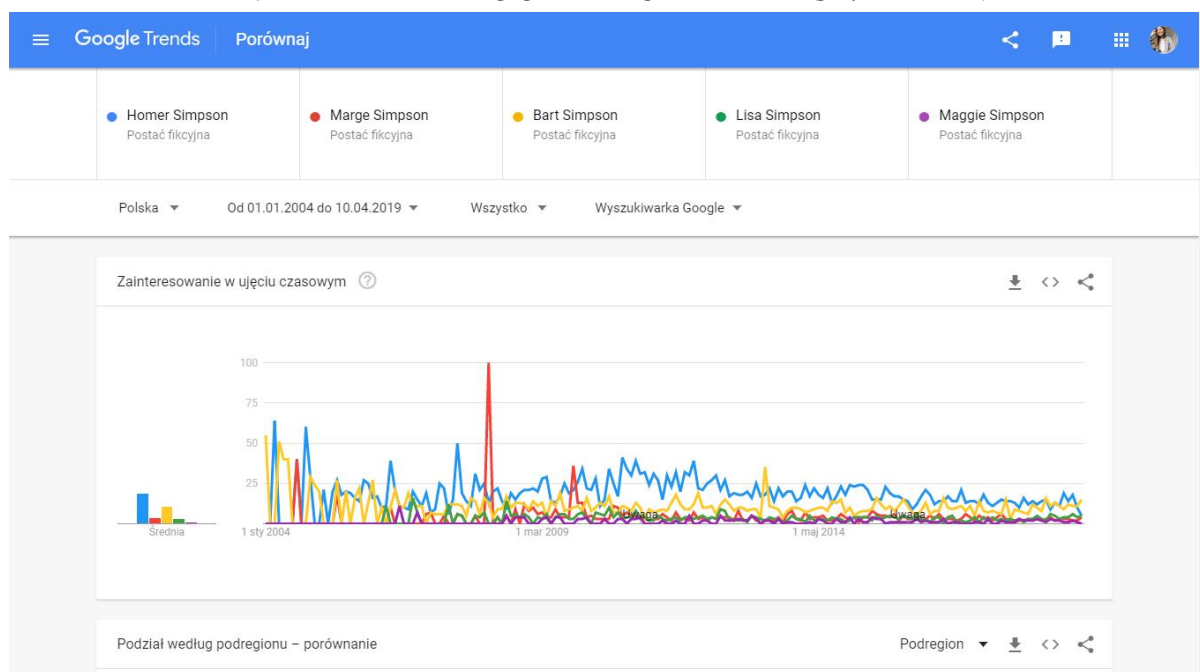
⁵¹ Tomasz Misiak, *Krótką wariacją na temat wrażliwości komiksowej w filmie animowanym*, [w:] red. Izolda Kiec, Michał Traczyk, *Komiks i jego konteksty*, Poznań 2014, s. 159.

⁵² Von Roland Beck, *Wie die Serie „Die Simpsons“ Wähler beeinflusst*, na stronie: Welt <https://www.welt.de/wissenschaft/article129369653/Wie-die-Serie-Die-Simpsons-Waehler-beeinflusst.html>

Wykorzystując analizę danych z Google Trends⁵³ postanowiłam także przeanalizować popularność poszczególnych członków rodziny Simpsonów. Jako hasło wyszukiwania wpisałam wszystkich bohaterów jako „postać fikcyjna”. Analizowałam dane od 2004 roku do 2019 roku. Jako kraje wyszukiwań wpisałam hasło „Polska” oraz „cały świat”. Ciekawie, że wyniki wyszukiwań nieco różniły się, chociaż najbardziej popularnym członkiem rodziny pozostaje Homer Simpson. Natomiast najmniej popularnym bohaterem jest najmłodsza córka Maggie Simpson.

Dla dokładniejszej analizy najpierw przyjrę się Polsce. Na infografice widzimy, że w przeciągu 15 lat popularność poszczególnych członków rodziny pozostaje na tym samym poziomie. Homer jest zaznaczony w kolorze błękitnym, Marge w czerwonym, Bart jako żółty,

Rysunek 1. Porównanie popularności postaci serialu (przykład Polski)

Źródło: analiza własna, data: 10.04.2019.

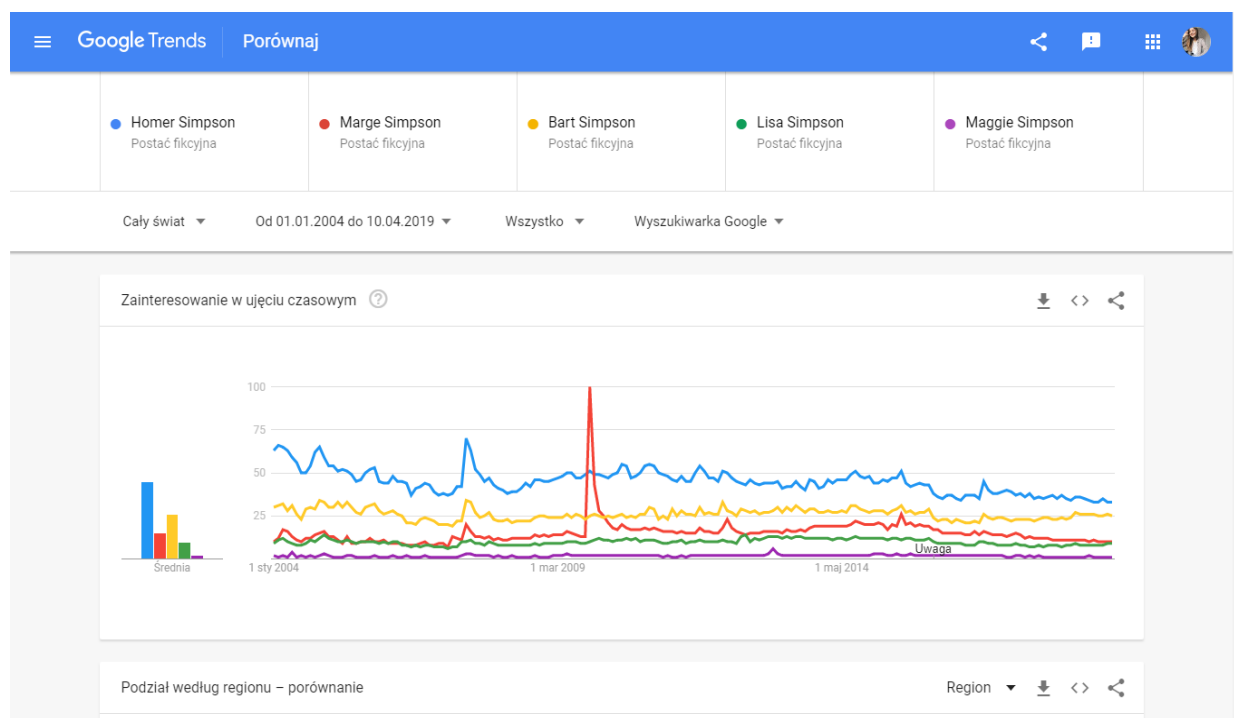
a Lisa w kolorze zielonym. Najmłodsza córka Maggie Simpson zaznaczona w kolorze fioletowym. Zwróciłam uwagę na rok 2008. Widzimy, że wyszukiwanie postaci Marge Simpson nagle wzrosło. Przyczyną wzrostu popularności było pojawienie się Marge na stronie tytułowej w *Playboyu*. Wykres dokładnie pokazał, że hasłem wyszukiwań było „Marge Simpson Playboy”. Ponadto, najbardziej szukano tego hasła w województwie opolskim.

23.06.2019.

⁵³ Google Trends – serwis Google, który pozwala za pomocą wykresów przeanalizować dane. Serwis udostępnia informacje na temat wyszukiwań w Internecie. Zbiera dane na temat ilości, pochodzenia, zależności czasu, danych oraz regionów, a także pytań kierowanych do wyszukiwarki.

Ten temat szerzej omówię w ostatnim rozdziale. Natomiast widzimy, że w porównaniu do ubiegłych lat popularność Simpsonów maleje. Taką tendencję możemy spostrzec nie tylko

Rysunek 2. Porównanie postaci popularności serialu (przykład świata)

Źródło: wypracowanie własne, data: 10.04.2019

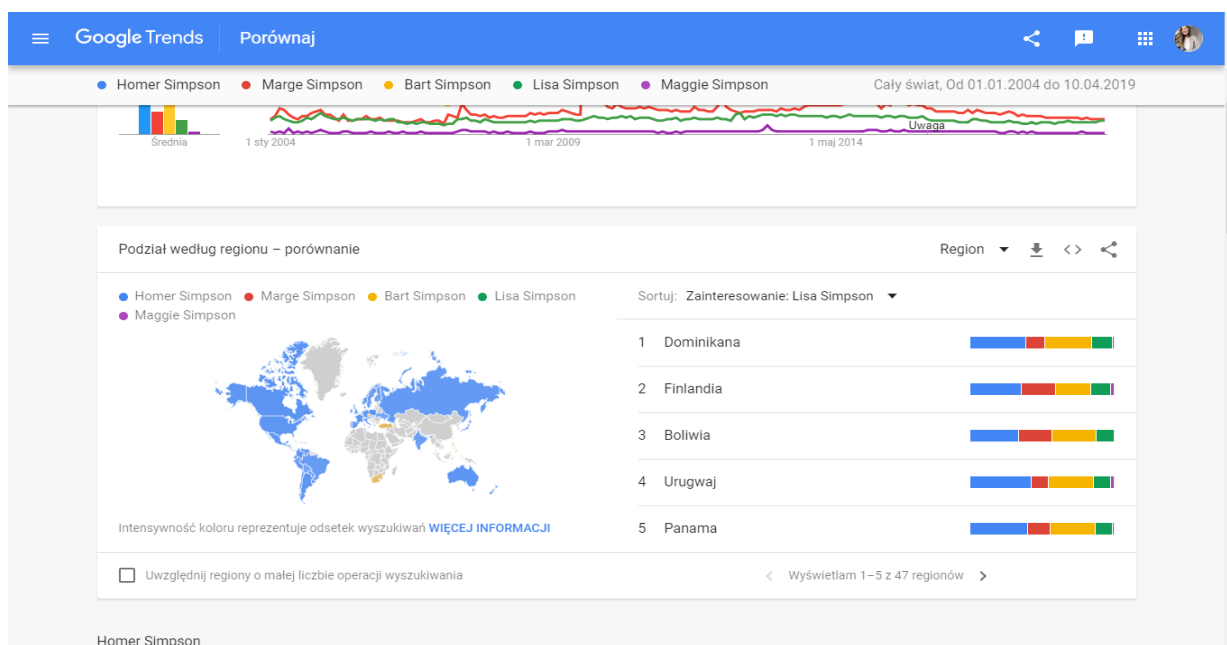
w Polsce, ale na całym świecie.

Przyjrzymy się bliżej infografice całego świata. Tutaj widocznie sytuacja z wyszukiwaniem postaci fikcyjnych w Internecie wygląda lepiej. Jednak nadal najpopularniejszym bohaterem pozostaje Homer, a popularność Marge wzrosła tylko po pojawieniu się na stronie *Playboya*. Ciekawe, że w Google Trends można także zobaczyć w jakich krajach poszczególni bohaterowie byli częściej lub rzadziej wyszukiwani. Ciekawym spostrzeżeniem jest to, że młoda Lisa Simpson jest częściej wyszukiwana w krajach, gdzie istnieje problem równości i praw kobiet. Jest to Dominikana, która jest kolebką seksturystyki, Boliwia, gdzie kobiety muszą słuchać się swojego męża oraz Panama, a także Urugwaj, gdzie jeszcze w 1927 kobietom zostały przyznane prawa wyborcze oraz Finlandia, gdzie kobietom najlepiej się żyje ze względu na równość, jaka panuje w tym kraju.

Przypomnę, że w serialu Lisa jest uważana jako przykład mądrości i zdrowego rozsądku. W porównaniu do jej matki uważa się za feministkę drugiej fali.

Serial nabierał popularności jednocześnie z rozkwitem Internetu. Pomimo tego, że serial był uważany jako niszowy miał swoje grono fanów i odbiorców na całym świecie, którzy zaczęli tworzyć fan kluby (o tym więcej w ostatnim rozdziale).

Rysunek 3. Porównanie popularności postaci w poszczególnych krajach

Źródło: analiza włana, data: 10.04.2019.

Nie mniej ważny jest film o Simpsonach *Simpsonowie: wersja kinowa*, który został wyprodukowany przez Davida Silvermana i wyemitowany 30 lipca 2007 roku. Film składa się z dwóch odwiecznie ważnych tematów: religii oraz środowiska, a także ostrej satyry na rząd George'a W. Busha.⁵⁴ Groteskowa kreska w filmie ma za zadanie uwypuklić absurdalność rzeczywistości w której istnieją Simpsonowie. W filmie Homer Simpson planuje uratować świat od tragedii, jaką sam stworzył. *Simpsonowie - wersja kinowa* nie wnosi niczego nowego do popularnego serialu. W filmie również znalazły się odniesienia do społecznej, politycznej i ekologicznej sytuacji Stanów Zjednoczonych.⁵⁵

Fakt, że Simpsonowie zwracają uwagę na problemy społeczne, ale także na naturę, pokazuje odcinek 11 sezon 16. Dzieci przyszły z wycieczką do lodowca Springfield, z którego nic nie

⁵⁴ Pedro A. Gonzalez, *Adult animation and gender representation – A case study on The Simpsons*, Miami 2014, s. 6.

https://www.academia.edu/8329269/Adult_animation_and_gender_representation_A_case_study_on_The_Simpsons

01.05.2019.

⁵⁵ Dominika Kaszuba, *Simpsonowie – wersja kinowa*, na stronie: Onet Film,

<https://kultura.onet.pl/film/recenzje/simpsonowie-wersja-kinowa/rn887c2>

01.05.2019.

zostało. Kiedy Lisa przedstawia hipotezę dotyczącą globalnego ocieplenia, przedstawiciel rządu federalnego twierdzi, że ten problem nie istnieje. Podobne wypowiedzi wysuwają niektórzy politycy. Lisa, natomiast, twierdzi, że lodowce to budziki natury.

W przeddzień premiery filmu fabularnego w wielu amerykańskich miastach pojawiła się szeroka gama towarów znanych z kreskówki. W Internecie wydaje się, że masowa histeria osiągnęła swój szczyt - powstało wiele stron poświęconych filmowi, a oficjalna strona internetowa *The Simpsons* proponuje stworzenie dowolnego Simpsona na swój sposób i podobieństwo.

Podsumowując ten podrozdział, mogę stwierdzić, że fenomen Simpsonów polega na tym, że twórcy serialu nie boją się wyśmiewać trudne tematy. Simpsonowie jako pierwszy taki serial z powrotem wprowadzili zwykłą kreskówkę dla dorosłych do prime-time. Przed Simpsonami za podobny serial animowany uważano *Flinstones*, jednak był to raczej prosty treściowo serial. Natomiast, Simpsonowie niosą w sobie cechy postmodernistycznego dzieła z odniesieniem do kultury popularnej, czego nigdy wcześniej nie emitowano w telewizji.

II.2 Charakterystyka cech serialu

Chciałabym zacząć od krótkiego wprowadzenia do animacji i wyjaśnienia zjawiska Simpsonów. Filmy animowane są nieodłączną częścią kultury popularnej, które cieszą się popularnością wśród widzów z różnych przedziałów wiekowych. Udało im się wyjść z gatunkowego getta, przestały być postrzegane jak produkcje przeznaczone wyłącznie dla dzieci, wyraźnie zmieniły target, do którego są skierowane, zaczęły funkcjonować w przestrzeni publicznej, bohaterowie kreskówek stali się bohaterami masowej wyobraźni.⁵⁶

Animacja bez wątpienia jest uważana za dzieło sztuki. Jest ona naturalną progresją zjawiska komiksów. Musimy się cofnąć w czasie do wczesnego XX wieku, kiedy animacji nie było do lat 30. XX wieku, czyli do pojawienia się dźwięku i koloru. Właśnie taka animacja zdobyła popularność wśród widzów. Sięgnijmy do historii animacji. To wcześnie animatorzy położyli fundament pod znaną nam animację poklatkową. Odnaleźli złotą formułę dla stwarzania iluzji płynności ruchu, czyli 24 klatki na sekundę. Z tego wynika, że na przykład 10-minutowa bajka

⁵⁶ Arkadiusz Lewicki, *Od House'a do Shreka. Seryjność w kulturze popularnej*, Wrocław 2011, s. 148.

Donald Duck potrzebuje 14,400 klatek, a przeciętny odcinek Simpsonów, który trwa tylko 22 minuty, potrzebuje 31,680 klatek.⁵⁷

Simpsonowie to typowa chrześcijańska rodzina nuklearna⁵⁸ przedstawiająca średnią klasę amerykańskiego społeczeństwa, mieszkająca w zmyślnym mieście – Springfield. Takich miast w Stanach Zjednoczonych jest kilka, ale Springfield nie jest podobne do każdego. Czas w tym mieście stoi w miejscu. Simpsonowie to dystrukcyjna rodzina nie podobna do innych. Składa się z pięciu członków są to: Homer, Marge, Bart, Lisa, Magie, a także kot Śnieżna kulka i pies Mały pomocnik Świętego Mikołaja. W serialu możemy zauważyć, że członkowie rodziny co niedzielę chodzą do kościoła i są nieodłączną częścią chrześcijańskiego społeczeństwa miasta. Pomimo takiej pokazowej religijności, rodzina Simpsonów wydaje się mało wierząca. Lisa przedstawia siebie jako buddystkę, Homer nie potrafi wymówić poprawnie imię Jezusa, a Bart wyraża pogardę do kościoła jako do jednostki autorytarnej. Jednak serial nie jest tylko o rodzinie Simpsonów. Ważni są też sąsiedzi oraz wszyscy mieszkańcy miasta, którzy tworzą społeczeństwo obywatelskie.

Homer pracuje w elektrowni jądrowej jako inspektor bezpieczeństwa, chociaż paradoksalnie nie jest człowiekiem na którym można polegać. Marge jest typową panią domu, która bardzo lubi trójkę swoich dzieci i męża. Bart jest najstarszym dzieckiem. Jest rozrabiaką, ale zdrowy rozsądek nie jest mu obcy. Lisa, natomiast, jest najbardziej rozsądnym członkiem rodziny, jest aktywistką oraz planuje karierę polityczną. Magie jest najmłodszym dzieckiem i jeszcze nie można za dużo o niej powiedzieć. Charakterystyczny dla niej jest smoczek z którym widzimy ją w każdym odcinku.

Rodzina Simpsonów ma bardzo religijnych sąsiadów – Flandersów. Żaden odcinek nie mija bez dodatkowych postaci, które też pełnią ważną rolę w serialu. Są to nauczyciele, współpracownicy, znajomi rodziny, dalecy członkowie rodziny, celebryci. Na obrazku poniżej przedstawiono wszystkie postaci, które kiedykolwiek były w kreskówce.

⁵⁷ Z. Zardar, B. Van Loon, *Introducing. Media Studies*, op. cit., s. 103.

⁵⁸ Rodzina nuklearna – (ang. nuclear family) grupa rodzinna złożona z matki, ojca (lub jednej z tych osób) i będących na ich utrzymaniu dzieci. Podaję za: Anthony Gidens, *Socjologia*, tłum. Olga Siara, Alina Szulżycka, Paweł Tomanek, Warszawa 2012, s. 1088.

Rysunek 4. Wszystkie postacie z kreskówki

Źródło: crazydiscostu.wordpress.com, data: 01.02.2019.

Twórcy serialu zakładali, że Simpsonowie będą kreskówką do rodzinnego oglądania. Jednak tematy, które Simpsonowie podejmują czasem są trudne dla dzieci a nawet przeciętnych obywateli. Producenci niejednokrotnie powtarzali, że ich celem było pokazanie dysfunkcyjnej rodziny, która obnaża mentalność amerykańską i przesuwają kolejne granice tego, co jest śmieszne.⁵⁹

Już w pierwszym sezonie rzeczywistość wykreowana przez Matta Groeninga zdobyła grono wielbicieli i status obiektu kultuwanego. Nie mogło być inaczej, gdyż Simpsonowie zaprezentowali się światu jako sitcom zupełnie nowego typu. Odmienność ta polegała przede wszystkim na ciągłym mruganiu okiem do widza, a więc i nadawaniu przez to większego znaczenia procesowi odbiorczemu. Serial nie stronił nigdy od bezpośrednich zwrotów do realnego odbiorcy. W odcinku 17 sezonu 15 *My Big Fat Geek Wedding* pojawia się jako gość serialu nawet sam Matt Groening. Ów zabieg angażowania widza w pewną metatelewizyjną grę odnajdujemy do dziś w niemal każdym epizodzie, okazał się on bowiem nową jakością w serialach komediowych.⁶⁰

⁵⁹ *Wpływowi jak Papież. O rodzinie, która przewidziała prezydenturę Trumpa*, na stronie: TVN.24 <https://www.tvn24.pl/magazyn-tvn24/wplywowi-jak-papiez-o-rodzinie-ktora-przewidziala-prezydenture-trumpa,65,1383>

01.02.2019.

⁶⁰ Błażej Bacía, *Simpsonowie w aurze kultu*, na stronie: ArtPapier <http://artpapier.com/index.php?page=artykul&wydanie=60&artykul=1352>
03.03.2019.

Jednakże nie tylko to wpłynęło na popularność serialu. Simpsonowie są przepełnieni postmodernistycznymi cechami. Przede wszystkim warto wspomnieć o znaczeniach i odniesieniach kulturowych, które sprzyjają wielokrotnemu, rytualnemu oglądaniu poszczególnych odcinków. Tym co sprawia, że Simpsonowie są tak ciekawi i popularni jest niespotykany wcześniej w telewizji rodzaj cytatów z kina, literatury, sztuki, kultury popularnej, życia politycznego. Przed Simpsonami nikt wcześniej tego nie robił. Wyłapanie wszelkich odniesień wymaga wyjątkowo silnego zaangażowania widza.

Warto przypomnieć, że Simpsonowie to przede wszystkim kreskówka, co pozwala twórcom połączyć coś, co na pierwszy rzut oka jest niepołączalne. „Samo miejsce wydarzeń, *czyli typowe amerykańskie miasto* Springfield, nie stosuje się do praw logiki. Z jednej strony jest ono bowiem małe i prowincjonalne, ale znajdziemy tu przecież dzielnicę finansową, rosyjską, żydowską, Małe Tokio, dwa uniwersytety, góry, lasy, morze, pustynię, wulkan. Pojawia się tu wszystko, czego tylko może wymagać intryga.”⁶¹ Twórca serialu zrobił takie uniwersum, do którego chce się wracać. Jest to świat, który wykracza poza czasoprzestrzeń telewizji. I to doskonale widać jeśli przyjrzeć się kulturze popularnej. Zagadnieniu temu poświęcę więcej miejsca w ostatnim rozdziale pracy.

Jak już zaznaczałam Simpsonom nigdy nie były obce tematy polityczne. Serial od lat walczy o równouprawnienie kobiet, ochronę środowiska, laicyzację życia publicznego, akceptację odmienności preferencji seksualnych (w serialu przewija się wiele postaci homoseksualnych, np. Waylon Smithers i Patty Bouvier). Twórcy sprzyjają lewej stronie amerykańskiej sceny politycznej, czyli Partii Demokratycznej. Jest to o tyle interesujące, że większość mediów, tak w USA, jak i na świecie (a więc i macierzysty Fox), jest z definicji prawicowa. Lewicowy liberalizm Simpsonów potwierdził w jednym z wywiadów scenarzysta Al Jean, z kolei sam Matt Groening nigdy nie krył się ze swoimi politycznymi sympatiami.⁶²

Humor, a zwłaszcza ten inteligentny, to jedna z podstawowych cech serialu. Jest odważny, satyryczny i nietradycyjny. Simpsonowie byli jednymi z prekursorów humoru tła, który dziś jest właściwie obowiązkowym składnikiem każdej kinowej i telewizyjnej animacji. Ciekawe, że Simpsonowie obśmiewają prawie wszystko. Jednakże z pewnością nie atakują zdrowego rozsądku, prawdziwej miłości oraz wartości rodzinnych.⁶³

⁶¹ Ibidem.

⁶² Ibidem.

⁶³ Ibidem.

Co więcej, 8 odcinek 15 sezonu *Marge vs. Singles, Seniors, Childless Couples and Teens and Gays*, pokazuje nam jak ważne dla Simpsonów są wartości rodzinne. W tym odcinku Marge występuje z inicjatywą referendum na temat rodzinnych wartości. Akcja toczy się między sprzecznymi grupami mieszkańców. Tak do przykładu, ludźmi najmniej zainteresowanymi rodzinnymi wartościami byli jedynaki, geje, nastolatki oraz bezdzietni. W końcu, Marge udało się wygrać za pomocą swoich dzieci. Ponadto w odcinku wystąpił przykład reklamy podprogowej⁶⁴ i Rudi Guliani, który był burmistrzem Nowego Yorku i reprezentantem partii republikańskiej. Twórcą reklamy był Homer i miał na celu wesprzeć tym kampanię Marge. Kiedy Homer zrobił reklamę *Families Come First*, użył portretu Rudiego Giuliani i powiedział: „jestem Rudy Giuliani, rób tak, jak ja Ci nakazuje”.

Simpsonowie śmieją się z teleturniejów oraz samej instytucji telewizji. Wiadomości telewizyjne są częstym gościem w domu Simpsonów. Dobrze znany prowadzący Kent Brokman nieustannie daje o sobie znać. Występuje on jako pośrednik pomiędzy światem telewizyjnym a nami. Oglądanie wiadomości telewizyjnych miałyby świadczyć o lepsze rozumieniu świata, jednak jak pokazują badania Piotra Francuza, „oglądanie wiadomości telewizyjnych nie sprzyja lepszemu rozumieniu świata. Wiadomości zbyt krótko trwają w pamięci odbiorcy, by mogły stanowić trwałą podstawę jego wiedzy.”⁶⁵

Ponadto twórcy serialu wyśmiewają kapitalizm wielkich korporacji. W wielu epizodach mocno dostaje się również amerykańskiej prawicy, czyli Partii Republikańskiej, sprzyjającej przecież wielkiemu biznesowi. Przykładowo siedziba republikanów w Springfield mieści się w mrocznym zamku żywo przypominającym siedzibę Drakuli.⁶⁶ Ciekawe, że kieruje republikanami w Springfield znany nam właściciel elektrowni atomowej, w której pracuje Homer Simpson.

W serialu także pojawiają się żarty o stereotypach narodowych oraz lokalnych; często dochodzi do konfrontacji narodowych, na przykład, kiedy rodzina wyjeżdża na ferie do innego kraju, jednakże nigdy nie dochodzi do złośliwych kpín.

⁶⁴ Przekazy podprogowe – słowa lub obrazy, które są nieświadomie spostrzegane, lecz mimo to, mogą wpływać na osądy, postawy i zachowania. Elliot Aronson, Timothy D. Wilson, Robin M. Akert, *Psychologia społeczna*, tłum. Joanna Gilewicz, Poznań 2006, s. 201.

⁶⁵ Krzysztof Łuszczek, op. cit., s. 48.

⁶⁶ Błażej Bacía, *Simpsonowie w aurze kultu*, na stronie: ArtPapier <http://artpapier.com/index.php?page=artykul&wydanie=60&artykul=1352> 18.03.2019.

Takim przykładem jest odcinek 4 sezon 15 *The Regina Monologue*, kiedy rodzina Simpsonów wyjeżdża do Anglii. Ciekawe, że postać Tony'ego Blaira dubbingował sam polityk. Negocjacje dotyczące uczestnictwa polityka w odcinku trwały przez 8 miesięcy.⁶⁷

Jeszcze jedną cechą serialu jest jego popkulturowość. Bardzo często, do dubbingu pojawiającego się tylko w jednej serii, angażuje się celebrytów, którzy używają własnego głosu dla swojej postaci w kreskówce. Simpsonowie są wymienieni w Księdze Rekordów Guinnessa jako program animacyjny z największą liczbą zaproszonych celebrytów.

Badacze Dan Rousseve oraz Mark Pinsky udowadniają, że wiele odcinków Simpsonów schematem fabularnym wypełnia wzór mitu westernowego. Homer, jako człowiek Zachodu, początkowo neguje wartości społeczne, chce być samowystarczalny, niezależny, pozbawiony balastu zobowiązań wobec innych. Kiedy jednak rodzina (czy szerzej społeczeństwo) wymaga pomocy, bohater poświęca się i rezygnuje z własnych ambicji. Widzowi dane jest więc przeżyć katartyczny proces złamania praw społecznych, anarchicznymi działaniami Homera i następnie ich pełnej reaktywacji. Zdaje się, że wypełnienie takich doskonale znanych widzowi schematów fabularnych jest kolejnym czynnikiem decydującym o olbrzymiej popularności Simpsonów.⁶⁸

Należy także zaznaczyć, że Simpsonowie są typowo amerykańską produkcją, co przyczyniło się do tego, że serial ma związek z historią oraz kulturą USA. Serial jest panoramą amerykańskiego społeczeństwa. Simpsonowie towarzyszyli niektórym prezydentom, gospodarczej prosperity lat 90. XX wieku, boomowi hip-hopu, gier wideo, narodzinom Internetu i telefonii komórkowej, rozwojowi telewizji oraz ruchom emancypacyjnym homoseksualistów.⁶⁹

Teraz szczegółowo omówię charakterystyczne cechy serialu.

1. Pierwsza taka cecha to charakterystyczna **czołówka**. Zazwyczaj czołówka każdego odcinka pokazuje drogę poszczególnych członków rodziny do domu, kończąc na kanapie oglądając telewizję w salonie. Istnieją trzy rodzaje intro. Pierwszy sezon ma najdłuższy początek (zaczyna się od sceny porwania znaku przystanku autobusowego przez Barta oraz Lisy wracającej do domu na rowerze). Najczęstsza zaś jest wersja

⁶⁷ Zob. *The Regina Monologues*, na stronie: Simpsons Wiki, https://simpsons.fandom.com/wiki/The_Regina_Monologues 15.05.2019.

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ Ibidem.

średniej długości, ale w ostatnim sezonie widzimy częściej skróconą wersję czołówki. Najciekawsze są krótkie zmieniające się elementy początku. Jest ich kilka, dlatego opiszę je bardziej szczegółowo.

Do takich przykładów odnosi się solo na saksofonie wykonywane przez Lisę w klasie muzycznej (30 opcji); napisy Barta na desce w szkole jako kara za zachowanie w szkole. Zazwyczaj nie mniej, niż cztery słowa. Bart pisze *I will not*; cyferki na kasie w sklepie, kiedy Marge zabiera Maggie z taśmy kasowej. Zobaczyć je można tylko przy zbliżeniu; scena na sofie przed telewizorem, czyli to co odbywa się, kiedy Simpsonowie wchodzą do salonu swojego domu. Istnieją różne opcje tego fragmentu.

Od drugiego sezonu czołówka serialu bardzo się zmieniła. Między innymi, zmieniły się kolory budynków. Począwszy od 10 odcinka 20 sezonu, Simpsonowie pojawiają się w wersji HD a także z nową czołówką na początku odcinka.

2. Drugą taką cechą są **odcinki specjalne** zrobione z okazji święta Halloween. Simpsonowie jako dziecko kultury popularnej kładą na to duży nacisk. Takie odcinki pojawiają się od drugiego sezonu. Zazwyczaj składają się z trzech części i są to małe historyjki-horror. Są to przerobienia znanych dzieł z tego gatunku. Takie odcinki mają w sobie elementy fantastyki, a informacja pojawiająca się w nich o członkach rodziny jest zmyślona. Klasyczny początek Simpsonów w tych seriach również całkowicie się zmienia. Pojawiają się motywy horrorów, wyświetlane są cmentarze, burze, wiszące księżycy. Stały żart to napisy na grobach pojawiające się na początku i między opowieściami z epizodu. Nagrobki z napisem *Dobra satyra polityczna*, *Przemoc w telewizji*, *Elvis* to tylko niektóre przykłady takich kpin.
3. **Detale** jako ważny element serialu animowanego. Jako całość Simpsonowie to serial, który ma w sobie różne ciekawostki, które zauważają nawet najmniej skupieni widzowie. Jeden z takich stałych szczegółów serialu, to program telewizyjny dla dzieci *The Itchy & Scratchy movie*, który jest aluzją do popularnego serialu animowanego *Tom&Jerry*.

The Itchy & Scratchy movie to animowany program telewizyjny, który jest częścią programu *Krusty the Clown* na kanale 6 (*Chanel 6*). W programie bierze udział antropomorficzna mysz Itchy, zabijająca antropomorficznego kota o imieniu Scratchy. Jednak jest tylko jeden odcinek, w którym Scratchy zabija Itchy. Przedstawienie zawiera ekstremalne sceny przemocy graficznej, które są bardziej

krwawe i makabryczne w przeciwieństwie do *Tom&Jerry*, które zawierały tylko łagodną przemoc slapstickową.⁷⁰

4. Jak już zaznaczałam, **humor** jest swoistą podstawą serialu. Ważne jest to, że żarty mają właściwość powtarzać się. Do takich sekwencyjnych żartów zalicza się:
 - fragment uduszenia Barta przez Homera z wykrzykiem *Ah Ty, mały....*;
 - kiedy dzieci proszą o coś, to Homer odmawia. Dlatego stale powtarzają prośbę, aż ojciec się zgodzi;
 - telefonowanie Barta do tawerny Mo;
 - w programach telewizyjnych, gdy fabuła poświęcona jest Homerowi, towarzysząca mu fotografia zawsze przedstawia bohatera z najbardziej nieatrakcyjnej strony (np. scena uduszenia Barta);
5. Odrębną cechą serialu są charakterystyczne **frazy bohaterów**. Ciekawe, że każdy z bohaterów kreskówki ma różne frazy, które dosyć łatwo zapamiętać. Czasami, aby poprawić efekt komiksowy, scenarzyści umieszczają kluczowe frazy jednej postaci w dialogach drugiej lub nieznacznie ją modyfikują.

Frazy Homera są najbardziej znane. Między innymi to fraza *D'oh!*. Najbardziej znana fraza Barta to *Ay, caramba!*. W kreskówce zaznacza się, że to było pierwsze słowo Barta. Jeśli mowa o Marge, to jej ulubiona fraza jest *Mrrmmmm* i używa jej kiedy jest smutna albo zdenerwowana. Natomiast u Lisy kluczowa fraza to *If anyone needs me, I'll be in my room*. Takie swoiste frazy ma prawie każdy bohater serialu, co sprawia, że zwykła kreskówka staje się dla nas całym uniwersum.

6. Jeszcze jedną cechą, a wręcz paradoksem serialu jest **czas**. To, że serial jest emitowany na ekranach przez prawie 20 lat, a wiek bohaterów się nie zmienia, skłania nas do myślenia o czasie oraz o postmodernistycznych zabiegach, o których więcej opowiem w trzecim rozdziale.

Dzieci nie wyrastają, a dorośli się nie starzeją. Ten zabieg mógłby być przerażający, jeśli analizujemy zwykły film. Natomiast film animowany może sobie pozwolić na pewną absurdalność oraz fantasy, co też możemy spostrzegać w *Simpsonach*. Ciekawie, że nieprawdopodobność takiej sytuacji powoduje żarty ze strony samych bohaterów serialu. Na przykład w 1 odcinku 19 sezonu *He Loves to Fly and He D'ohs* Bart napisał na tablicy szkolnej: *Nie będę czekał kolejnych 20 lat,*

⁷⁰ Zob. *The Itchy and Scratchy Show*, na stronie: Simpsons Wiki, https://simpsons.fandom.com/wiki/The_Itchy_%26_Scratchy_Show 15.05.2019.

aby ukończyć kolejny film (ang. *I will not wait 20 years to make another movie*). W ostatnim odcinku 11 sezonu *Behind the Laughter* Lisa, na konferencji prasowej, powiedziała, że jej rodzice karmili ją niektórymi anty-hormonami wzrostu.

Podsumowując właśnie takie cechy wprowadziły nowe życie do zwykłej kreskówki. Simpsonowie stali się swoistym fenomenem i za pomocą znanych nam cech łatwo da się odróżnić ich od innych seriali. Gatunek kreskówki to ostra parodia satyryczna, więc w odpowiednich tonach wyświetla wszystkie tematy z serii: kultura, polityka, społeczeństwo, media, edukacja, medycyna, życie.

W pewien sposób do fenomenu Simpsonów możemy zaliczyć targetowanie. Simpsonowie nie są skierowani do tej samej publiczności, co inne kreskówki. Działają w taki sposób, że ich format zachęca do konsumpcji dóbr kultury popularnej. Twórcy wykorzystują różne techniki aby mówić o ważnych problemach ze świata polityki czy tematach ekologicznych. Użycie różnych technik przekazu treści animowanej, pomaga twórcom nie stwarzać podziału między swoimi odbiorcami.

II.3 Na czym polega fenomen Simpsonów?

Popularność a zarazem fenomen Simpsonów polega na ich szczerości i prostocie. W dużej mierze na taką prostotę wskazuje nam już sama kreska w Simpsonach. Każdy ilustrator stwierdzi, że nie ma nic łatwiejszego, niż narysować żółte postaci oraz ich ulubioną kanapę przed telewizorem. Jednak, jak wiemy, klucz do sukcesu leży w prostocie. Poprzez minimalizację grafiki, sam przekaz każdego odcinka jest przepełniony satyrą oraz autoironią. Ponadto, z każdego odcinka możemy wywnioskować jakieś pouczenie.

Jednak ważne jest też przyjrzenie się detalom. Jeden z takich detali to metafikcja, czyli rozumienie bohaterów kreskówki, że są w kreskówce (o tym więcej powiem w rozdziale III). Poważnym tematem do przyjrzenia się kreskówce jest swoista umiejętność przewidywania przyszłości na długo przedtem jak stała się rzeczywistością. Jako pierwszy z takich programów Simpsonowie stali się znani z tego właśnie powodu. Nawet osoby, które nigdy nie oglądały Simpsonów wiedzą, że udało im się przewidzieć prezydenturę Donalda Trumpa.

Rysunek 5. Przemówienie Donalda Trumpa jako prezydenta Stanów Zjednoczonych

Źródło: www.odkrywamyzakryte.com, data: 23.04.2019.

Ciekawe, że Simpsonom także udało się przewidzieć kilka wydarzeń. A między innymi: 9/11, przejście Disneya przez grupę FOX oraz pojawienie się smart zegarka. Myśliciel Bill Irwin napisał osobną książkę *The Simpsons and Philosophy* w której opisuje przepowiednie Simpsonów.

Inny możliwy czynnik przewidywania przyszłości przez twórców serialu, to „prawo dużych liczb”, koncepcja przedstawiona przez matematyków z Uniwersytetu Harvarda Fredericka Mostellera i Persi Diaconisa w ich artykule z 1989 roku *Metody do badania zbiegów*

Rysunek 6. Bart i magazyn

Źródło: kadr z filmu, data: 23.04.2019.

się ze zbiegiem okoliczności, oferuje istnienie „psycho sfery”, naszej mentalnej atmosfery, która jest zasadniczo „umysłem grupowym w działaniu”.⁷¹

⁷¹ Maya Salam, *'The Simpsons' predicted a lot, most of it can be explained*, tłum. wł., na stronie: The New York Times,

Dokładnie, to stało się w odcinku 17 sezon 11 *Bart to the Future*, w którym Lisa, która od zawsze marzyła o zostaniu prezydentem Stanów Zjednoczonych, jednak dostała się do wymarzonego krzesła prezydenta Stanów po Donaldzie Trumpie, który doprowadził do upadku ekonomii kraju.

okoliczności. Prawo mówi, że „Przy wystarczająco dużej próbie, jakakolwiek skandaliczna rzecz może się zdarzyć”. Simpsonowie, to najdłużej trwający serial telewizyjny w historii i do takich zbiegów okoliczności łatwo może dojść.

Dla fanów szukających odpowiedzi daleko poza konwencjonalną logiką, dr Bernard Beitman, autor książki *Łączenie*

Jednak najbardziej kontrowersyjnym motywem przewidywania przyszłości pozostaje 9/11. Odtworzono to w odcinku 1 sezonu 9 *The City of New York vs. Homer Simpson*. Na obrazku widzimy magazyn na którego stronie tytułowej jest napis, że Nowy Jork kosztuje 9 dolarów dziennie, a za dziewięcioma są bliźniacze wieże. Wyglądają więc jak cyfry 11, co nawiązuje do 11 września.

Opisałam tylko kilka przewidywań, ale jest ich o wiele więcej. Na tym też polega atrakcyjność Simpsonów. Jest to serial, który ogląda się z zainteresowaniem, a jednocześnie analizuje i szuka aluzji na dzieła kultury popularnej.

Jak wskazuje Ewelina Twardoch, Simpsonowie pełnią taką samą rolę jak kiedyś specyficzne formy kabaretów w Ameryce oraz show telewizyjnych. W dużej mierze takie formy rozrywki prowadzone przez emigrantów i pokazujące w krzywym zwierciadle typowo amerykańskie cechy społeczeństwa, wyśmiewają władze i konwencje, które są nieustannie kultywowane przez naród amerykański.⁷²

Ponadto, według autorki, gruba kreska Simpsonów, a co za tym idzie *South Park* i kolejnych produkcji odwołuje się do wzorów „starych” kreskówek. „To ma za zadanie świadczyć pewną jakość w odwzorowanej rzeczywistości, ale też dążeniu do pokazywania uniwersalności przekazu oraz ukłonieniu w stronę mas o niewyrafinowanym guście.”⁷³

Otóż dla zbadania przyczyny sukcesu Simpsonów postanowiłam zwrócić się do marketingowej koncepcji czterech P: product, price, place, promotion, ponieważ serial, to też produkt, lecz telewizyjny.

Serial jest dziełem sztuki i dobrem niematerialnym i ma związek ze stacjami telewizyjnymi, z czego zdają sobie sprawę bohaterowie Simpsonów i dosyć często do tego się odwołują. Poprzez to że serial jest dobrem niematerialnym, widz „kupi” go swoim czasem.

Co do ceny, to jest ona zerowa, dlatego występuje tutaj konkurencja treścią przekazu serialu, a nie ceną. Punkt dystrybucja nie ma takiego znaczenia jak ta w rzeczywistym świecie. Z góry zakłada się, że jako odbiorcy mamy bezpośredni i całodobowy dostęp do ulubionego serialu.

<https://www.nytimes.com/2018/02/02/arts/television/simpsons-prediction-future.html>

30.05.2019.

⁷² Ewelina Twardoch, *Seriale animowane dla dorosłych jako alternatywna wizja świata i mediów*, [w:] red. Mirosław Filiciak, Barbara Giza, *Post-soap. Nowa generacja seriali telewizyjnych a polska widownia*, Warszawa 2011, s. 107-108.

⁷³ *Ibidem*, s. 114.

Przykładem tego jest Netfliks oraz strona *Simpsony.ua*, która pozwala na całodobowy dostęp do serialu.

Ważnym wątkiem tutaj pozostaje promocja, którą można podzielić na dwa rodzaje: above the line i below the line. Powinna ona być na tyle subtelna, aby widz nie poczuł jej obecności.

Ekspertki podkreślają, że sukces serialu telewizyjnego zależy od wielu czynników: pomysłu i kreatywności twórców, warsztatu i budżetu realizatorów, wizerunku i popularności stacji telewizyjnej, ale także działań marketingowych.⁷⁴ Jak widzimy działania promocyjne oraz kampanie reklamowe przed wdrożeniem serialu na rynek powodują wzrost sukcesu produkcji. Jednak to nie tylko w działaniach piarowych leży klucz do sukcesu.

„W 2008 roku w Polsce przeprowadzono badania w których 62% pytanych zaznaczyło, że nie tylko ogląda seriale, ale też ma swoje ulubione. Wśród głównych powodów oglądania, respondenci zaznaczyli sympatię wobec aktorów (31%), poruszaną tematyką (20%), sympatią względem bohaterów (18%) oraz chęć śledzenia losów innych (18%).”⁷⁵

Powyższe badania udowadniają, że bohaterowie Simpsonów są popularni i widzowie ich lubią. Między fikcyjnymi postaciami, a nami zaczyna istnieć więź, która zmusza nas by powracać do ulubionych odcinków kiedy jest nam dobrze czy źle.

Natomiast specjaliści od marketingu telewizyjnego twierdzą, że to wyjątkowy pomysł, *zeitgeist* (rozumiany jako trafienie z projektem w odpowiedni czas), uniwersalne przesłanie bohaterów, z którym można się identyfikować, potencjał generowania społeczności fanów oraz odpowiednio zaplanowane i przeprowadzone badania marketingowe.⁷⁶ Z tego wynika, że serial, który nie wzbudza jakichkolwiek emocji szybko znika i nie zapada w pamięci.

Simpsonowie, natomiast z każdym nowym sezonem odpowiadają na zapotrzebowanie współczesnego świata. Na przykład w 27 sezonie wyśmiewają się z crowdfundingu, uważając to za nowy rodzaj zebrania, z nowego trendu współczesnej psychologii „mindfulness”, a także ze współczesnych aplikacji randkowych jak Tinder. Jednak, nadal pozostaje aluzja do

⁷⁴ Wiktor Piątkowski, *Marketing telewizji, czyli dlaczego tylko niektóre serial odnoszą sukces*, [w:] red. Mirosław Filiciak, Barbara Giza, *Post-soap. Nowa generacja seriali telewizyjnych a Polska widowia*, Warszawa 2011, s. 216.

⁷⁵ Ibidem, s. 220.

⁷⁶ Janina Baumann, *Television Marketing. Characteristics, Instruments and Impact*, Saarbrücken 2007, s.57-58. Podaję za autorem tekstu w książce pod red. Mirosław Filiciak, Barbara Giza, *Post-soap. Nowa generacja seriali telewizyjnych a polska widowia*, Warszawa 2011, s. 221.

popularnych filmów *Ex Machine* i innych. Kwestie gender także poruszane są w najnowszych sezonach. W 27 sezonie widzimy, że Lisa ma osobny dom dla lalek LGBT+.

Edukacja mieszkańców Springfield nie jest szczególnie problematyczna, nikt nie chce wchodzić w dysonans z własną rutyną, zdobywając więcej wiedzy o świecie. Zarządza miastem jedna i ta sama osoba, która zarządza tą samą elektrownią jądrową, przez lata istnienia serialu, jest ten sam klaun, ten sam ksiądz - wszyscy są bezlitosnymi korumpatorami, ślepymi na nowe trendy.

Z jednej strony rzeczywistość Simpsonów to animowany model społeczeństwa, w którym każdy detal jest rozpoznawalny, z drugiej strony każda próba przedstawienia żywych ludzi w miejsce postaci z kreskówek jest skazana na niepowodzenie. To szalony koncentrat wszystkiego, co kocha amerykańska publiczność (i reszta świata), to świat zakonserwowany, który zaczyna się od sofy. Jest straszny, ponieważ jest naprawdę uczciwy, ponieważ śmieje się ze wszystkiego, nawet siebie.

Serial jest wytworem kultury telewizyjnej, skazanej na walkę z absurdem źródeł, z których jest zasilana, a rodzina Simpsonów jest mikromodelem społeczeństwa kanapowego, które sprzeciwia się temu, czym ono jest w hiperbolizowanej formie.

Rozdział III

Postmodernistyczny świat Simpsonów

W trzecim rozdziale omówię pojęcie postmodernizmu jako głównego wątku serialu. Ten rozdział jest szczególnie ważny, gdyż poddam analizie poszczególne odcinki oraz wykorzystam infografikę dla lepszego zrozumienia serialu.

III.3 Postmodernizm

Dlaczego właśnie postmodernizm jest ważnym wątkiem w Simpsonach? Czy Simpsonowie to dzieło postmodernistyczne? Nie ukrywam, że pojęcie postmodernizmu jest na tyle szerokie, że można o nim napisać osobną pracę magisterską. Jednak na początku woląabym omówić sam wątek postmodernizmu jako ruchu krytycznego.

Pod koniec lat 50. i na początku lat 60. XX wieku zaczął się pojawiać ruch, który teraz uważamy za postmodernizm. Zdaniem Susan Sontag, krytyka kultury amerykańskiej, słowo to nadeszło wraz z pojawieniem się „nowej wrażliwości”, co wiąże się z zaciemnieniem rozróżnienia między kulturą „wysoką” i „niską”.⁷⁷

Natomiast termin wszedł w szeroki obieg w latach 80. XX wieku. Ciekawe, że w odróżnieniu od modernistów, postmoderniści wyróżniali się swoimi spostrzeżeniami co do kultury wysokiej oraz niskiej, co jest szczególnie ważnym wątkiem w kontekście rozważań o kulturze popularnej. Dla postmodernistów dwa pojęcia są połączone w jednym wyrażeniu. Do pojęcia postmodernizmu możemy odnieść różne wątki z historii XX wieku; przede wszystkim jest to termin ściśle związany ze sztuką - dla przykładu dadaizm oraz kubizm uważane są za postmodernistyczne style.

Trudno jednoznacznie ująć pojęcie postmodernizmu. Jednak, jak podaje profesor Björn Björnsson z Uniwersytetu w Islandii, postmodernizm ma pewne charakterystyczne cechy, są to: intertekstualność, samorefleksyjność oraz ironia.⁷⁸

⁷⁷ *Post Modernism in Pop Culture and the Simpsons.*, na stronie: UKEssays.com. <https://www.ukessays.com/essays/english-language/post-modernism.php?vref=1>
06.05.2019.

⁷⁸ Björn Björnsson, *Postmodernism and The Simpsons: Intertextuality, Hyperreality and Critique of Metanarratives*, Rejkiawik 2006, s. 5.
<https://sigurros.com/media/simpsons/BA Thesis - Postmodernism and The Simpsons.pdf>
06.05.2019.

John Fiske definiuje intertekstualność na dwóch płaszczyznach: horyzontalnej oraz wertykalnej. Według badacza, w horyzontalnym wymiarze intertekstualności mamy do czynienia ze związkiem z innymi tekstami. Autor podaje przykłady horrorów, które będą zrozumiane tylko przez znajomość z innymi produktami tego rodzaju. Takim samym przykładem jest Batman, który pojawia się w filmach, komiksach oraz telewizji. Znaczenie tworzących telewizję obrazów i dźwięków nie jest generowane w izolacji, ale poprzez relacje, w jakie wchodzi one z całym mnóstwem innych tekstów medialnych.⁷⁹

Co do intertekstualności wertykalnej, to widoczne jest tutaj wyraźne odniesienie. Wspomnienie w jednym tekście o drugim. Na przykład, reklama towarzysząca wejściu na ekrany nowego filmu. Intertekstualność pomaga uprzywilejować pewne postawy i odczytania, zachęcając odbiorcę do określonej lektury tekstu.⁸⁰

Większość badaczy dochodzi do wniosku, że owe pojęcie jest ściśle związane z rozwojem kultury popularnej. Inaczej mówiąc, postmodernizm to pewien moment historyczny. Postmodernizm jako ruch reinterpreteruje role przynależące do płci, głębiej niż modernizm, rozstrzyga różnice między etnicznym i narodowym. Ponadto, ruch ten odrzuca wszelkiego rodzaju stereotypy i z nostalgią odnosi się do dzieł sztuki, a przede wszystkim, odwołuje się do wcześniejszych tekstów kultury – filmów, książek oraz obrazów.

Jednym z najbardziej znanych teoretyków nowoczesności jest Zygmunt Bauman. Badacz odnosi się do pojęcia „płynnej nowoczesności”. Uważa, że to obsesyjna „modernizacja” czyni naszą nowoczesność płynną.

Według Baumana, „żadna z kolejnych form życia społecznego, na podobieństwo płynów, nie jest w stanie zachować na dłużej żadnego z jego kolejno przybieranych kształtów [...] Płynna nowoczesność to teren wiecznej wojny na wyczerpanie wydanej wszelkiego rodzaju paradygmatom – i faktycznie wszelkim homeostatycznym urządzeniom służącym konformizmowi i rutynie, a więc narzucającym monotonię i podtrzymującym powtarzalność zdarzeń.”⁸¹

⁷⁹ Lisa Taylot, Andrew Willis, *Medioznawstwo. Teksty, instytucje i odbiorcy*, tłum. Marek Król, Kraków 2006, s. 86-87.

⁸⁰ Ibidem, s. 87.

⁸¹ Zygmunt Bauman, *Kultura w płynnej nowoczesności*, Warszawa 2011, s. 26-27.

Wnioskując ze słów Baumana możemy stwierdzić, że kultura ponowoczesności nie posiada „ludu” do oświecania i uszlachetniania; posiada natomiast klientów do uwodzenia.⁸² To, natomiast czyni z kultury ponowoczesności typową kulturę popularną.

Wcześniej kultura popularna, funkcjonowała jako ważny mechanizm kontrolny. Taki mechanizm utrzymuje jednostki jako pasywnych oraz zniewolonych odbiorców. Ideologia rodzącej się kultury popularnej i przemysłu rozrywki była traktowana jako forma władzy narzucana bezwolnym masom.⁸³

Postmoderniści uważają, że już nigdy nie uda się stworzyć oryginalnego dzieła, a my żyjemy w świecie kopii. W 1967 roku Ronald Barthes wywołał sensację ogłaszając „śmierć autora”. Zazaczył, że czytelnicy stwarzają własne znaczenia nie zwracając uwagi na intencje autora. Odnosi się to zarówno do autorów dzieł naukowych, jak i strukturalnych.⁸⁴

Studia nad postmodernizmem zaczęły się we Francji. Wtedy to pod koniec lat 70. XX wieku Jean-François Lyotard po raz pierwszy ustalił znaczenie postmodernizmu. Jego dzieło *Kondycja ponowoczesności. Raport o stanie wiedzy* wprowadza do dyskursu jeszcze jedno ważne pojęcie jakim jest ponowoczesność. Postmodernizm, jak wskazuje nazwa, jest zjawiskiem, które pojawiło się po modernizmie (czyli okresie „Wielkich Narracji”). Postmodernizm natomiast odrzuca to, a za symbol zniszczenia modernizmu uważa Auschwitz.⁸⁵

„Lyotard uznał ponowoczesność za epokę końca Wielkich Narracji - tych więc wielkich idei, które (jak np. idea Wolności czy Prawdy) aż dotąd napędzały historię społeczną i dzieje nauki. Jednak w epoce wielości prawd i wielości dążeń emancypacyjnych idee te tracą swoje uprawomocnienie i odtąd muszą stać się składnikami lokalnych opowieści o czyjejs prawdzie i czyjejs wolności.”⁸⁶

Debaty w kręgach akademickich we Francji na temat znaczenia i ważności postmodernizmu nasiliły się, gdy teoretyk kultury Jean Baudrillard pojawił się na scenie naukowej na początku lat 80. XX wieku. Ten filozof jest szczególnie znany z dzieła *Symulakry i symulacja*.

⁸² Ibidem, s. 30.

⁸³ Agnieszka Ogonowska, *Voyeryzm telewizyjny*, Kraków 2006, s. 211.

⁸⁴ Richard Appignanesi, Chris Garratt, *Introducing. Postmodernism*, London 2013, s. 74.

⁸⁵ Zob. Jeff Malpas, *Retrieving truth: modernism, post-modernism and the problem of truth*, [w:] red. Victor E. Taylor, Gregg Lambert, *Jean – Francois Lyotard Critical evaluations in cultural theory*, Abingdon 2006, s. 279.

⁸⁶ Przemysław Czapliński, *Symulakry i symulacja, Baudrillard, Jean*, na stronie: Gazeta Wyborcza,

<http://wyborcza.pl/magazyn/1,124059,3158406.html?disableRedirects=true>

15.05.2019.

Rysunek 7. Homer Simpson i obraz *Matrix*

Źródło: kadr z kreskówki

Baudrillard wniósł do postmodernizmu ważne pojęcie hiperrealizmu. Ponadto w swoich pracach filozof opisuje pojęcia prawdy a fałszu w rzeczywistości. Książka Baudrillarda także zainspirowała siostry (a wtedy jeszcze braci)

Wachowskich, które stworzyły kultowy film *Matrix*.

„ Baudrillard twierdzi, że ponowoczesność to właśnie świat symulaków - znaków nieodsyłających do niczego poza samymi sobą. W miejsce ikony - dawnego wyobrażenia Boga - wchodzi ikonka, czyli znaczek oznaczający sam siebie. W erze nowoczesnej kapitalizm udawał, że kontroluje produkcję towarów, w erze ponowoczesnej podstawową aktywnością społeczną stała się produkcja i wymiana znaków.”⁸⁷

Po wyjaśnieniu tych teoretycznych pojęć teraz już nie trudno dostrzec wątki postmodernizmu w serialu. Simpsonowie to szeroki obszar dla badaczy - krytyków kultury. Serial obejmuje wszystkie retoryczne instrumenty właściwe dla postmodernizmu: pastisz, hiperrzeczywistość, cytaty oraz intertekstualność.

Przypomnę, że Simpsonowie – to serial, który ma na celu pokazywać współczesne amerykańskie społeczeństwo. W serialu dobrze pokazany jest pluralizm, który jest główną cechą amerykańskiego społeczeństwa, na przykład tacy bohaterowie jak: indyjski imigrant Apu Nahasapeemapetilon, przedstawiciel zaniedbanej młodzieży Nelson Muntz oraz miejscowy pijak Barney Gumble i samotny senior Abraham Simpson. Ciekawe, że twórcy serialu nie ograniczają się tylko do krytyki poszczególnych grup wiekowych, etnicznych oraz klas społecznych. Natomiast tworzą binarne przeciwieństwa społeczeństwa, które składają się na zróżnicowane miasto Springfield.

⁸⁷ Ibidem.

Jak już zaznaczałam w poprzednim rozdziale, Simpsonowie funkcjonują w tych samych ramach czasowych przez wszystkie sezony. Dzieci nigdy nie wyrastają, a dorośli nigdy się nie starzeją. Ten zabieg twórców ma na celu pokazać, że Simpsonowie żyją poza czasem i nie reprezentują żadnej amerykańskiej rodziny, chociaż paradoksalnie są amerykańską rodziną pod każdym względem postmodernistycznej ery. Simpsonowie to nic innego jak świadectwo rozumienia przez masy ponowoczesności. To pokazanie różnorodności etnicznej, seksualnej i statusu społeczno-ekonomicznego w ramach różnorodności mieszkańców Springfielda.

Fani Simpsonów stworzyli własną wikipedię kreskówki *Simpsons Wiki*⁸⁸ (o tym fenomenie piszę w ostatnim rozdziale), gdzie można znaleźć każdego bohatera serialu. Taka różnorodność postaci z różnych kultur oraz subkultur odzwierciedla temat ponowoczesności. Forma narracji w kreskówce też nawiązuje do postmodernizmu. Zwracam tu uwagę na fragmentacyjną narrację. Celowym zabiegiem twórców jest podzielenie odcinka tak, aby pierwsze 5-10 minut nie miało nic wspólnego z główną fabułą odcinka.

Historyczną rolę sitcomów było opowiadanie historii, które pod koniec odcinka mają właściwy temu gatunkowi pozytywny morał. Dlatego wcale nie jest dziwne stworzenie w kreskówce osobnego bohatera, który nie tylko jest fanem komiksów, ale też sitcomów. Owy bohater jest właścicielem sklepu z komiksami. W jednym z odcinków zaznaczył, że bez sitcomów amerykańskie społeczeństwo zbliża się do pustki.

Simpsonowie parodiują format sitcomów. Twórcy zawsze wykorzystują sarkazm, żeby pokazać absurd założenia, że przekaz moralny można osiągnąć w 22-minutowej narracji.⁸⁹ Jako dzieło postmodernistyczne widzimy w Simpsonach cechę fragmentacji, która służy podkreśleniu różnorodności społeczeństwa oraz trudności ustalenia autorytetu w pluralistycznym społeczeństwie. Björn Björnsson w swojej pracy zaznacza, że postmodernistyczne społeczeństwo Springfield jest bardzo bliskie pojęciu metanarracji Lyotarda. Badacz zaznacza, że w kreskówce także odrzucane są systemy autorytarne i przedstawiona krytyka wszystkiego i wszystkich.

Autorytarne poglądy twórcy pokazują przez swoich bohaterów. Zazwyczaj są to przedstawiciele władzy lub państwa pokazywani jako osoby o niskiej kompetencji: politycy, nauczyciele, policja oraz inni. Co ciekawe, wśród rodziny Simpsonów możemy znaleźć

⁸⁸ Zob. *Simpsons Wiki*, na stronie: https://simpsons.fandom.com/wiki/Simpsons_Wiki 06.04.2019.

⁸⁹ B. Björnsson, op. cit., s. 13.

przeciwników systemów. Bart Simpson, z kolei jest antyautorytarnym bohaterem. Lisa jest nie tylko feministką, ale także uosabia sobą anti-establishmentowe tendencje. Dziewczynka ma zdolności do krytycznego myślenia, które z każdym nowym odcinkiem pomagają jej wykrywać oszustwo oraz przestępstwa. Często Lisa krytykuje ślepe wiary oraz obala mity, w które wierzą mieszkańcy Springfielda.

Jednak ciekawe, że dziewczynka nie jest najbardziej popularnym bohaterem serialu. Używając Google Trends spróbowałam porównać popularność każdego członka rodziny w drugim rozdziale. Mimo tego, że Lisa jest mądra i czytana rzadko kiedy jest słuchana. O tym właśnie wspomina się w metanarracji. Nikt nie chce słuchać ośmiolatki, jeśli istnieją takie autorytety jak policja oraz politycy. Mieszkańcy Springfield często są zaślepieni.

Kolejnym ważnym wątkiem w Simpsonach jest religia.⁹⁰ Simpsonowie są chrześcijanami. Co niedzielę chodzą do kościoła. Co prawda, najbardziej wierzącą jest Marge, która chodzi do kościoła ze względu na swoją wiarę. Natomiast inni członkowie rodziny jakby są zmuszeni do tego. Nie raz zostało pokazane jak Homer zasypia podczas mszy, a Bart robi wybryki. Najbardziej wierzącą postacią w serialu jest sąsiad Simpsonów Nad Flanders, który jest dziwakiem, ale wywołuje pozytywne emocje. Ciekawe, że Nad jest nawet bardziej wierzący niż ksiądz, co już wywołuje pewny dysonans. Ksiądz często jest zobrazowany jako osoba podatna na ziemskie przyjemności. To trudno zauważyć u Nada, który nawet swoje dzieci wychowuje w izolacji od społeczeństwa i szkoły, gdzie może dojść do przemocy. Zresztą ciągle wyśmiewanie fundamentalnej wiary sąsiada pokazuje opozycję Simpsonów do metanarracji. Odcinek 6 sezonu 13 *She of Little Faith* pokazuje nam Lisę, która stała się buddystką. Simpsonowie wyśmiewają każdą religię m.in. judaizm czy chrześcijaństwo. Nie wyróżniają jednej i pozostają wierni niedyskryminacyjnemu stylowi, który jest przykładem postmodernizmu.

Tym co uczyniło Simpsonów fenomenem kultury popularnej jest intertekstualizm właściwy dla postmodernizmu. W serialu często pojawiają się ikony z przeszłości i teraźniejszości. Oglądając dowolny odcinek serialu, widzom trudno będzie zignorować bombardowanie aluzjami do wszelkiego rodzaju zjawisk kulturowych. W swojej pracy naukowiec podaje przykład odcinka 2 sezonu 4 *A Streetcar Named Marge*. Ten odcinek jest kulturalnym nawiązaniem do rosyjskiej pisarki Ayn Raynd⁹¹ oraz musicalu *Oh, Calcutta!*. Dociekliwy widz

⁹⁰ Zob. Mark Pinsky, *The Gospel According The Simpsons*, Louisville 2001.

⁹¹ W swoich pracach Ayn Raynd nawiązuje do odnalezienia siebie w życiu. Najbardziej znana jest z filozofii obiektywizmu. A. A. jest cytatem z jej najbardziej popularnej książki *Atlas Zbuntowany*.

zobaczy w tym odcinku poster A.A oraz cytat „helping is futile”. Björnsson zaznacza, że aluzja kulturalnej świadomości Simpsonów jest najbardziej widoczną cechą ponowoczesnej formy kulturalnej.⁹²

Wyjazdy rodziny Simpsonów na wakacje do różnych krajów (Japonia, Chiny, Australia, Wielka Brytania) są przykładem pokazania prymitywizacji stereotypów zakorzenionych w społeczeństwie amerykańskim. Ze względu na to, że żyjemy w czasach amerykanizacji, możemy mówić, że to zjawisko też jest nam bliskie.

Co ciekawe, Simpsonowie wykorzystują intertekstualizm nie tylko w odniesieniu do innych narodowości, ale też do siebie. Przykładem jest świadomość tego, że są w telewizji oraz wyśmiewają się z tego. Ponadto w serialu są nawiązania Simpsonów do innych kreskówek oraz uważania siebie jako programu dla dorosłych. Jest to swoiste wywyższanie się pośród wszystkich kreskówek. Ponadto w niektórych odcinkach możemy zobaczyć jak niektórzy członkowie rodziny śmieją się z samego rodzaju kreskówek, uważają je za zabawę dla dzieci. Simpsonowie parodiowali kilka takich podobnych do siebie programów jak *Family Guy*, *Tom & Jerry* oraz *The Flintstones*. Także w niektórych odcinkach było odniesienie do wyprodukowanego przez Matta Groeninga serialu *Futurama*.

W takim serialu jak Simpsonowie parodia oraz autoreferencja to przykład narzędzia komediowego. Mówiąc o narzędziach warto też zwrócić uwagę na styl pastisz⁹³, który jest swoistym przykładem postmodernizmu. Pastisz w Simpsonach to różnorodne powtarzanie imitacji różnych znanych dzieł z kultury popularnej albo też stylów kulturowych. Ważne jest zwrócenie uwagi na to, że sam postmodernizm bazuje na powtarzaniu a nie tworzeniu od nowa pewnego arcydzieła. To samo możemy dostrzec w Simpsonach. Jest to pastisz znanych wszystkim książek oraz filmów. Na przykład odcinek 1 sezonu 6 *Bart of Darkness* jest aluzją do książki Josepha Conrada *Jądro ciemności*. Jako udręka popularności Bart musi spędzić całe lato w domu przez to, że ma złamaną nogę. W tym odcinku jest widoczny pastisz filmu Alfreda Hitchcocka *Okno na Podwórze*. Tak samo jak w filmie Bart wykorzystuje teleskop, żeby obserwować wszystko co się dzieje na podwórku oraz u sąsiadów. W taki sposób chłopak zauważa spisek morderstwa na podwórku bardzo wierzącego sąsiada Nada Flandersa. To staje się główną fabułą odcinka.

⁹²B. Björnsson, op. cit., s. 20-21.

⁹³ Pastisz – „dzieło będące świadomym naśladownictwem stylu innego twórcy lub innej szkoły, epoki.” Podaję za Słownikiem Języka Polskiego, na stronie: SJP, <https://sjp.pl/pastisz> 19.04.2019.

Otóż zastanawiając się nad tym czy Simpsonowie są postaciami ponowoczesnymi, sięgnęłam do Zygmunta Baumana. Badacz stwierdza, że ludzie ponowocześni są skazani na nieustanne wybieranie, co możemy spostrzegać w niektórych odcinkach.⁹⁴

Kontynuując rozważania o metanarracjach oraz postmodernizmie jeszcze raz wrócę do Baudrillarda i jego książki *Symulakry i symulacje*. W owej książce filozof odnosi się do pojęcia hiperrealizmu. W naszym współczesnym świecie technologie wspomagają tworzenie symulakry naszego życia. Powolne przenikanie Internetu w codzienność naszych spraw stwarza imitację rzeczywistości w której żyjemy. Media jako takie mają w sobie coś, co nie bazuje na oryginalności komunikatu, a przeciwnie jego kopiowaniu. W grę codzienności wchodzi stwarzanie kopii w której łatwo zgubić się i trudno odnaleźć źródło i prawdę. Patrząc przez pryzmat historii, telewizja zawsze była najważniejszym medium. Po pojawieniu się Internetu sytuacja zaczęła się zmieniać. Jako bierni odbiorcy obrazów telewizyjnych stopniowo tracimy rozumienie tego rozróżnienia między realnym a wyobrażonym. Nadrealne obrazy telewizyjne mają więcej wiarygodności oraz władzy nad jednostką niż obiekty, na których były wzorowane.⁹⁵

Kolejnym przykładem postmodernizmu w Simpsonach jest klaun Krusty. Ten bohater często pojawia się w telewizji, jest lokalną gwiazdą, jest bardzo podobny do Homera. Klaun jest milionerem i świetnym przykładem działania konsumpcji. Zabawki z jego twarzą oraz produkty jego marki pojawiają się w każdej dziecięcej sypialni. Dzieci lubią go i naśladują. Nie mniej jednak, twórcy Simpsonów nie żałują nikogo i pokazują Krusty jako osobę skłoną do pijaństwa oraz pogardy.

Dlaczego właśnie telewizja jest takim ważnym tematem w ujęciu pracy nad Simpsonami? Przede wszystkim Simpsonowie są przykładem typowej amerykańskiej rodziny, w życiu której telewizja odgrywa ważną rolę. Przykładem tego jest sekwencja otwarcia każdego odcinka serialu. Pod koniec dnia każdy członek rodziny wraca do domu żeby spotkać się na kanapie przed telewizorem. Ciekawe, że każdy członek rodziny ma ulubione programy telewizyjne do oglądania. Zwykle krytyczne i mądre dzieci Lisa i Bart zamiast tego aby wychodzić z domu i doznawać przygód życia, zostają w domu i oglądają kreskówkę *Itchy&Scratchy Show*. Jak już zaznaczałam kreskówka jest aluzją do *Tom&Jerry*. Każdy kto oglądał tę bajkę wie, że cechuje ją przemoc. Natomiast w Simpsonach widzimy jeszcze większą przemoc, co służy lepszemu

⁹⁴ Z. Bauman, *Bauman o popkulturze*. Wypisy, op. cit., s. 102.

⁹⁵ B. Björnsson, op. cit., s. 28.

pokazaniu widzowi prawdziwego sedna kreskówki. Pomimo tego, oglądając kreskówkę Bart i Lisa wiedzą, że ich świat jest realny w porównaniu do świata bohaterów ich ulubionej bajki.

Największym fanem telewizji jest ojciec rodziny – Homer. Ten bohater spędza najwięcej czasu przez telewizorem. Jednym z najbardziej znanych obrazów, które konotują nam się z Simpsonami jest Homer, który leży na kanapie przed telewizorem z puszką piwa *Duff* w ręce. Homer szybko przełącza kanały telewizyjne nie zastanawiając się na dłużej nad treścią wysyłanego mu komunikatu. Telewizja dla Homera jest przykładem infotainment (od ang. information and entertainment), czyli połączenia telewizji i rozrywki. Ciekawe, że w kreskówce także jest podział na kanały telewizyjne, które lubi oglądać Homer. Jeden z takich kanałów to *Channel 6 Action News*, który jest bardziej stworzony dla rozrywki niż informowania.

Rysunek 8. Prowadzący wiadomości

Źródło: kadr z serialu, data: 24.04.2019.

Paradoksalnie Homer ogląda ten kanał, kiedy w mieście dzieje się jakieś ważne wydarzenie. Kent Brockman jest niezmiennym prowadzącym wiadomości. Ta postać niezmiennie kojarzy nam się z bezczelnością.

Przykładem tego jak media mają wpływ na opinię publiczną jest odcinek 9 sezonu 6 *Homer Badman*. Wtedy ojciec rodziny został oskarżony o seksualne molestowanie. Za pomocą mediów Homer staje się najgorszym mieszkańcem miasta. Dziennikarze przerabiają z nim wywiad, co staje się przyczyną nienawiści.

Paradoksem Simpsonów jest świadomość tego, że są bohaterami kreskówki. Wiedzą, że ich ciała nie są prawdziwymi a na ich rękach są po cztery palce. Natomiast to nie powstrzymuje ich w swoich marzeniach o przyszłości.

Podsumowując, Simpsonowie przekroczyli granice pomiędzy globalnym i lokalnym konfliktem demograficznym poprzez rozszerzenie jego przedmiotu poza powszechny apel do

ezoterycznych części społeczeństwa wcześniej nietkniętych przez główny nurt telewizji.⁹⁶ Widzimy, że twórcy serialu wykorzystują intertekstualność oraz kulturę popularną jako instrument do komunikacji z większym gronem odbiorców. W taki sposób serial mogą oglądać zarówno dzieci jak i dorośli, tym samym czyniąc z Simpsonów program do oglądania dla całej rodziny.

Wprowadzając do następnego podrozdziału chciałabym zwrócić uwagę na postmodernistyczne postrzeganie kobiety. Warto zaznaczyć, że różni ono się od wcześniejszych feministycznych postulatów. A mianowicie polega na tym, że teoria feministyczna sprawiła, że kobiety oraz feministki zaczęły zastanawiać się nad tym czy możemy nazywać kobiety odrębną kategorią. Badaczka Joanna Bator stwierdza, że „postmodernistyczna atmosfera sprzyja powstaniu kolejnych feministycznych teorii, i to pomimo że sam postmodernizm utracił swój impet i intelektualną świeżość.”⁹⁷

Ponadto, autorka zastanawia się nad pojęciem postmodernizmu w naszych czasach. Uważa, że w postmodernizmie nadal w dużej mierze chodzi o człowieka, chociaż utracił on naturę i stabilną tożsamość. Bator dostrzega, że zarówno współczesne feministki, jak i niefeministyczni filozofowie dostrzegają nieadekwatność oświeceniowych opowieści o człowieku. Łączy ich przekonanie, że „wielka opowieść” o Postępie, Rozumie i Emancypacji nas zawiodła.⁹⁸

III.2 Gender jako ważny wątek serialu

Simpsonowie jako sitcom to nie tylko połączenie humoru oraz obrazka. Przede wszystkim to ważny przekaz dla postmodernistycznego społeczeństwa. Dla nas, ludzi, żyjących w czasach, kiedy gender oraz feminizm stają się tematami dyskusji, Simpsonowie są ważnym dziełem dla analizy.

Lata 90. wtedy to po raz pierwszy pojawili się Simpsonowie w amerykańskiej telewizji. Powstaje pierwsza kreskówka, która nie tylko mówi o tak ważnych tematach jak korupcja oraz podział społeczeństwa na grupy, ale też o homoseksualizmie. Simpsonowie stworzyli bazę dla filmów animowanych skierowanych do dorosłych oraz bajek, które podejmują trudne tematy.

⁹⁶ B. Björnsson, op. cit., s. 33.

⁹⁷ Joanna Bator, *Feminizm, postmodernizm, psychoanaliza*, Gdańsk 2001, s. 10.

⁹⁸ *Ibidem*, s. 14-15.

Otóż czym jest gender? Zacząć warto od tego, że gender ma dwa znaczenia. Przede wszystkim jest to przeciwieństwo słowa „płeć” (ang. „sex”). Gender oznacza konstrukcję społeczną jako opozycję do biologicznej zdeterminowanej płci (sex). Innym rozumieniem jest jakakolwiek społeczna konstrukcja, która włącza męskie/kobiece rozróżnienia. Druga definicja zaczęła być rozpowszechniana, kiedy feministki zrozumiały, że społeczeństwo nie tylko wpływa na osobowość i zachowanie, ale też sposoby w których pojawia się ciało. Z tego wynika, że kultura jest miejscem gdzie społeczne układy płci mogą być kwestionowane. Ideologie kulturowe oraz instytucje wzmacniają dualistyczną separację kobiet i mężczyzn.⁹⁹

Niemiecki naukowiec Erwin In het Panhuis napisał książkę w której przeanalizował wszystkie epizody oraz momenty związane z homoseksualizmem w Simpsonach. Takich scen było 490, a w samym serialu pojawiło się więcej niż 70 homoseksualnych postaci. Książka pod tytułem *Żarty o Homoseksualistach - Homoseksualność w Simpsonach* skupia się na tematach homoseksualnych bohaterów, co pomogło pokazać uprzedzenia dotyczące homoseksualizmu. Autor wskazuje, że w 2005 roku Simpsonowie były pierwszą serią kreskówek, która poświęciła cały odcinek małżeństwu homoseksualnym.¹⁰⁰ Przykładem osoby homoseksualnej w Simpsonach jest Pan Smizers, który cierpi z powodu niespełnionej miłości do swojego kierownika Bernsa. Według badacza, Homer Simpson też jest kontrowersyjną postacią. W swojej książce zaznacza, że Homer całował innych mężczyzn w usta ponad 50 razy w ciągu wszystkich sezonów, ale mimo to jest szczęśliwie żonaty ze swoją żoną. Czasami jest heteroseksualny, czasem homoseksualny, a czasem homofobiczny.¹⁰¹

Homoseksualne osoby są bardziej negatywnie postrzegane przez osoby heteroseksualne w szkole oraz w pracy. Jednak nie ma jednoznacznej definicji dlaczego do tego dochodzi. Naukowcy są skłonni do myślenia, że do tego doprowadza stereotypowe myślenie, mity oraz homofobia.

Homofobia wyrażana jest nie tylko przez heteroseksualne osoby, ale też przez osoby homoseksualne wobec siebie. Niektórym homoseksualnym osobom jest trudno uwierzyć w to, że są takimi i często skłaniają się do myślenia, że coś z nimi jest nie w porządku.

⁹⁹ Z. Zardar, B. Van Loon, *Introducing. Cultural Studies*, op. cit., s. 138-139.

¹⁰⁰ *Book explores gay scenes in 'The Simpsons'*, na stronie: The Lokal, <https://www.thelocal.de/20130630/50603> 03.05.2019.

¹⁰¹ Podaję za: Pedro A. Gonzales. *Adult animation and gender representation – A case study on The Simpsons*, Miami 2014, s. 16. https://www.academia.edu/8329269/Adult_animation_and_gender_representation_A_case_study_on_The_Simpsons 03.05.2019.

Humor jest przesłanką dla podejmowania trudnych tematów. Odcinki poświęcone tematom płci, seksu oraz globalnym kwestiom przyciągają większą uwagę, niż odcinki o polityce i lokalnych problemach.

Dla przeanalizowania stosunku Simpsonów do osób homoseksualnych wybrałam odcinek 15 sezonu 8 *Homer`s Phobia*. W tym odcinku Homer stara się odizolować rodzinę od jego homoseksualnego przyjaciela – Johna. Boi się, że John może mieć negatywny wpływ na Barta, dlatego, aby podkreślić heteroseksualność syna, zabiera go na polowanie. Odcinek *Homer`s Phobia*, był pierwszym takim odcinkiem, który przez 22 minuty opowiada o homoseksualnych postaciach i otrzymał pozytywne komentarze od krytyków filmowych. Uważa się, że ten odcinek ma anty-homofobiczne cechy oraz humor.¹⁰²

Larry Gross wyraźnie zaznacza, że większość przedstawień homoseksualistów w tekstach głównego nurtu nie jest przeznaczona dla audytorium homoseksualnego. Są one raczej skonstruowane tak, by służyć dominującemu, heteroseksualnemu audytorium.¹⁰³

Odcinek zaczyna się od tego jak Homer zaprasza przyjaciela do swojego mieszkania. Z czasem Homer zaczyna rozumieć, że John mu się podoba i mówi o tym swojej żonie Marge, na co ona odpowiada, że John jest gejem.

Po tym spostrzeżeniu, stosunek Homera do Johna całkowicie się zmienił. Reszta rodziny Simpsonów nadal lubi towarzystwo Johna, a zwłaszcza Bart, który zaczyna nosić hawajskie spódnice i tańczyć w peruce dla kobiet. Po takim zachowaniu syna, Homer zaczął martwić się o syna. Homer stara się uczynić Barta bardziej męskim, zmuszając go do obejrzenia billboardu z papierosami i patrzenia na prawie nagie kobiety.

Jednak pod koniec odcinka można zauważyć, że Homer stał się znośny i bardziej akceptujący orientację seksualną Johna, kiedy ten praktycznie uratował Homera przed zranieniem od jelenia, a Homer chronił Johna, gdy inni go dyskryminowali.

Jeszcze jednym odcinkiem podejmującym kwestie gejów jest odcinek 10 sezon 16 *There's Something About Marrying*. Odcinek pokazał jak Simpsonowie odnoszą się do małżeństw tej samej płci. Także pokazuje zachowania, które Marge reprezentuje jako najbardziej kontrowersyjna postać serialu, między innymi to, że kobieta nie jest przeciwko osobom

¹⁰²Anthony Bernalee, *Homoseksuality in the Simpsons*, na stronie: https://www.academia.edu/36068750/Gender_and_Sexuality_The_case_of_The_Simpsons 10.06.2019.

¹⁰³L.Taylot, A. Willis, op. cit., s. 195.

homoseksualnym tylko w przypadkach, kiedy to nie dotyczy jej rodziny. Kiedy jej siostra przyznaje się o tym, że jest homoseksualna, to Marge nie jest już pewna swoich liberalnych poglądów.

Ponadto w tym odcinku są dobrze pokazane podziały. Reporter telewizyjny wpada do Springfield i stawia miasto w swoim rankingu na najniższym poziomie atrakcji turystycznej. Aby zaradzić tej sytuacji, Lisa oferuje zezwolenie na małżeństwa osób tej samej płci. Kiedy ksiądz Lovejoy odmawia zarejestrowania takich małżeństw, Homer wchodzi do kościoła online i otrzymuje tytuł księdza. Wtedy siostra Marge Patti przyznaje się, że jest lesbijką i chce poślubić kobietę.

Simpsonowie to wyraźnie animacja, która od najmłodszych lat skłania dzieci, by stały się bardziej akceptującymi zachowania homoseksualne. Poprzez takie seriale jak Simpsonowie dzieci częściej będą się spotykać z osobami homoseksualnymi i zrozumieją, że homoseksualizm nie jest zły i że nie powinny dyskryminować innych. To wyjaśnia również, dlaczego młodsze pokolenie jest bardziej skłonne do identyfikowania się jako osoby homoseksualne niż starsze pokolenie.

Jednak popularność Simpsonów z latami maleje. Jedną z przyczyn tego był film dokumentalny o postaci z kreskówki Apu, która propaguje stereotypy rasowe dotyczące ludzi pochodzących z Indii. Amerykański aktor Genk Azariya, który użyczał swojego głosu 160 bohaterom serialu animowanego, w pewnym momencie odmówił dubbingowania bohatera Apu Nahasapimpetylon. Powodem, dla którego aktor rezygnuje, był obraz Apu w kreskówce, propagujący stereotypy rasowe dotyczące ludzi z Indii mieszkających w Ameryce.

W 2017 roku komik Hari Kondabolu nakręcił film dokumentalny *Problem z Apu*, poświęcony problemowi rasizmu w Simpsonach. Obraz podniósł dyskusję o przyszłości postaci i znaczeniu reprezentacji w telewizji.¹⁰⁴ Prawda jest taka, że Apu był jednym z niewielu indyjskich bohaterów w telewizji w czasie, gdy Simpsonowie byli emitowani, i był znacznie bardziej wpływowy niż jakikolwiek animowany bohater poboczny.

Na przełomie lat 60. i 70. XX wieku kobiety zabierają głos w kwestiach feministycznych i genderowych. Wtedy powstaje praca *Women Take Issue*, która jest dziełem krytykującym

¹⁰⁴ Julia Beba, Genk Azariya nie chce już używać głosu Apu dla „Simpsonów”, na stronie: Inspired <https://inspired.com.ua/stream/genk-azariya-bilshe-ne-hoche-ozvuchuvaty-apu-iz-simpsoniv/>

14.06.2019.

mężczyzn, uprzedzenia klasy średniej oraz studia kulturowe. Natomiast w latach 80. i wczesnych latach 90. rodzą się zarzuty ze strony czarnoskórych kobiet oraz kobiet z niezachodnich krajów, który zakwestionowały ich eurocentryczne perspektywy.

Z perspektywy studiów kulturowych, kulturowa polityka feminizmu może być szeroko podzielona na pięć rywalizujących kategorii:

- Liberalizująca polityka feminizmu podkreśla wagę równości i możliwości w takich dziedzinach jak zatrudnienie, dostęp do edukacji i opieki nad dziećmi, czyli ponowne akcentowanie na indywidualności kobiety bez akcentowania uwagi na jej odmienności od mężczyzny.
- Kobięco-centriczna polityka kulturalna, koncentruje się na perspektywie, którą daje kobieca odmienność, czyli przepisanie kobiecej historii z ich perspektywy.
- Marksistowskie feministki postrzegają gender jako kulturowy fenomen. Odmienności w kobiecej kulturowej praktyce nie są postrzegane jako istotne odmienności pomiędzy płciami. Odmienności genderowe są tłumaczone w definicjach na ile są użyteczne dla kapitalizmu.¹⁰⁵
- W poglądach postmodernistycznych feministek gender i narodowość nie mają wyznaczonego znaczenia. Każda osobowość jest postrzegana jako kompozycja elementów z zakresu subiektywności. Kobięcość oraz męskość są konstruowane społecznie i stają na obszarze politycznej walki o znaczenia. Postmodernistyczne feministki nie są zainteresowane tworzeniem czy wynalezieniem „autentyczności” kobiecej ekspresji, ale pokazaniem, że społeczna konstrukcja gender powoduje mocne relacje.
- Czarnoskóre i niezachodnie feministki koncentrują swoje przekazy na kwestiach rasizmu i kolonializmu oraz widzą to jako narzędzie do porozumiewania się.¹⁰⁶

Ważne jest to, że w pierwszych trzech definicjach biologiczna odmienność między kobietą i mężczyzną jest zaznaczona, natomiast w dwóch następnych ta odmienność jest rozmyta. Z tego wynika, że czarnoskóre i niezachodnie kobiety podejmują inne ważne wątki. Są bardziej zainteresowane prawem do aborcji, antykontraccepcji oraz rzeczywistości kolonialnej w której mieszkają.

¹⁰⁵ Z. Zardar, B. Van Loon, *Introducing. Cultural Studies*, op. cit., s. 142.

¹⁰⁶ *Ibidem* s. 144.

Rysunek 9. Hot Titania Cut. Postać w Simpsonach

Źródło: kadr z serialu, data: 04.04.2019

Kobiety w Simpsonach są niejednokrotnie pokazywane w stereotypowych rolach „żony” oraz „blondynki”. Jak zaznaczają autorzy książki o mediach Ziauddin Sardar i Borin Van Loon, taka tendencja do pokazywania kobiet wciąż istnieje na całym świecie, a Simpsonowie nie są wyjątkiem.

Badacze zaznaczają, że kobiety są często pokazywane w mediach jako obiekt męskiego pożądania. Na pół nagie modelki są permanentnie pokazywane na okładkach męskich czasopism (na przykład *Playboy*, w którym z kolei pojawiła się Marge). Kobiety z odsłoniętymi piersiami są bardzo kontrowersyjnym tematem dla tabloidów. Zarówno sławią jak i zniesławiają ich.

Prezenterki telewizyjne są wybierane ze względu na swój wygląd, a nie talent. Jednym z najbardziej powszechnych stereotypów dotyczących kobiet jest angielski termin *Bimbo*. Termin ten ma długą historię sięgającą do lat 20. XX wieku. Ów termin nosi w sobie szczególne, oczerniające konotacje w postmodernistycznej kulturze.¹⁰⁷

Otóż *Bimbo* jest przeważnie blondynką z krzykliwym makijażem. Taka kobieta ma duże piersi, spódniczkę w stylu mini oraz wysokie obcasy. Powinna być rozwiązła, brakuje jej wykształcenia i jest bezradna.

Co więcej, jeśli mówimy o postrzeganiu kobiet przez same siebie, to często tutaj spotykamy się z wizją kobiety jako Ewy oraz Najświętszej Marii Panny. Ciekawe, że taki stereotyp kobiety także pojawia się w Polsce.

Biorąc pod uwagę kobiece czasopisma, to często tutaj spotykamy się z dobrze określonym targetem. Czasopisma kobiece są wyłącznie dla kobiet i pisane są przez panie. Przeważnie

¹⁰⁷ Z. Zardar, B. Van Loon, *Introducing. Media Studies*, op. cit., s. 88.

czasopisma kobiece możemy podzielić na dwa rodzaje. Pierwsze są pisane na temat domu i wychowywania dzieci, a drugie są sprofilowane marketingowo, żeby zwiększyć sprzedaż.

Spotykamy się tutaj z zachodnim postrzeganiem kobiety jako Najświętszej Marii Panny, czyli czystej, opiekuńczej, cnotliwej oraz skromnej. Drugi obraz kobiety, to obraz prostytutki, czyli kobiety amoralnej, seksualnej i porywczej. Takie postrzeżenie sprowadza nas do początków chrześcijaństwa.¹⁰⁸

Wracając do serialu, trudno nie zauważyć seksizmu w humorze pojawiającym się w poszczególnych odcinkach. Kobiety często są pokazane jako głupie oraz nieracjonalne osoby. Widzimy także, że te wszystkie najważniejsze role pozostawione są mężczyznom: policjant, właściciel elektrowni w której pracuje Homer, kierowca autobusu, właściciel baru. Natomiast, kobiety występują jako obiekt pożądania. Widzimy także, że kiedy kobieta narusza normy społeczne to zostaje pokazana jako ktoś przez społeczeństwo zapomniany. Takim przykładem są siostry Marge, które nie mają mężów i dzieci. Jeszcze jedną kobietą bliską dla rodziny Simpsonów jest matka Homera, która jest uważana za niebezpieczną złodziejkę sprzeciwiającą się porządkowi społecznemu. Za swoje poglądy matka Homera przez całe swoje życie jest prześladowana.

Przyjrzymy się teraz kwestii feminizmu w Simpsonach. Powyżej wspominałam o dwóch rzeczywiście ważnych kobiecych postaciach w serialu, a mianowicie Marge i Lisie. Są one przedstawicielkami feminizmu różnych fal. Ponadto, wykresy z Google Trends (zob s. 27) wskazują, że nie są one równie popularne co Homer oraz Bart. Jednak, w tym podrozdziale chcę ukazać prawdziwą wartość tych dwóch kobiecych postaci oraz zachęcić do przyjrzenia się i analizy tych właśnie kobiecych bohatererek.

Twórca Simpsonów, Matt Groening, opisał Lisę jako jedyną postać w serialu, która nie jest kontrolowana przez jego podstawowe impulsy. Co więcej, Lisa jest moralnym centrum rodziny i głosem rozsądku. Jest młodym czytelnikiem, utalentowanym muzykiem, gorącą feministką, wegetarianką, ekolożką, buddystką, mistrzynią nauki, aktywistką, elokwentnym mówcą, zaciekle niezależnym myślicielem i wszechstronnym bastionem społecznej sprawiedliwości.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Ibidem, s. 84-85.

¹⁰⁹ Darryn King, *Why Lisa Simpson Matters*, na stronie: Vanity Fair, <https://www.vanityfair.com/hollywood/2018/02/why-lisa-simpson-matters> 06.05.2019.

W przeciwieństwie do innych członków swej rodziny, Lisa jest wyborcą partii demokratycznej, pozostali są sympatykami partii republikańskiej.

Lisa w porównaniu do Barta jest geniuszem oraz cudownym dzieckiem. Cechuje ją to, że w jakimkolwiek odcinku może czytać głośno *Liście trawy* Walta Whitmana, aby uspokoić wyrzuconego na brzeg wieloryba, genetycznie zmodyfikować pomidora, aby pokonać światowy głód lub zaprojektować gadającą lalkę, która ma „mądrość Gertrudy Stein” i „przyziemny dobry wygląd Eleanor Roosevelt”.¹¹⁰

Lisa stała się przykładem dla dziewczyn na całym świecie. Stała się influencerską w świecie, kiedy Instagram jeszcze nie istniał. Przykładem tego jest artykuł *The Many Faces of Feminism* z 1998 roku w *Ms. Magazine*.

Po takim wprowadzeniu można zastanowić się, jak taki głos rozsądku i dziecko z IQ 159 mogło urodzić się w rodzinie Simpsonów, a przede wszystkim w niej funkcjonować? Pomimo swojego intelektu i wysokich ideałów, Lisa jest 8-letnim dzieckiem. Razem z bratem ogląda bajkę o przemocy, lubi piosenkarza Corey Hart, który wykonuje piosenki popularne i nawet marzy o własnym pony. Jej ulubioną bajką jest klasyka Disneya *Mala Syrenka*, a ulubioną książką *Tajemniczy ogród* Frances Hudson Burnett. To wszystko sprawia, że widz jeszcze bardziej lubi Lisę Simpson. Wydaje się nam bliska i ludzka, a jej upodobania pomagają jej przeżyć w rodzinie Simpsonów oraz w świecie dziewczęcej popkultury.

Inaczej o Lisie mówią twórcy, „Martwi się o różne sprawy i przeżywa je bardzo głęboko”, mówi David X. Cohen, scenarzysta kluczowych odcinków o Lisie *Lisa the Vegetarian* oraz *Lisa the Skeptic*. „Świetnie nadaje się do tworzenia dramatycznych fabuł. Jeśli uważasz, że Lisa naprawdę troszczy się o coś, to ty też będziesz.”¹¹¹

Na pierwszy rzut oka Lisa wydaje się typowym nerdem, a w międzyczasie przyjemnym i ciepłym bohaterem. Lubimy ją i jej chęć życia w świecie sprawiedliwości oraz zdrowego rozsądku.

Przejdę teraz do szczegółowej analizy zagadnień feminizmu w Simpsonach, mamy tutaj do czynienia z feminizmem pierwszej i drugiej fali. Dalszą analizę zacznę od Marge.

Kiedy serial nabierał popularności, już od dłuższego czasu istniała książka *Mistyka kobiecości* z 1963 roku, którą napisała Betty Friedan i która wywarła duży wpływ na postrzeganie

¹¹⁰ Ibidem.

¹¹¹ Ibidem.

feminizmu oraz edukację kobiet. Tak oto autorka cytuje amerykańską panią domu, która wydaje się bardzo podobna do Marge Simpson.

„Moje dni są wypełnione pracą i nudą. Nie robię nic innego, tylko sprzątam. Wstaję o ósmej – przygotowuję śniadanie, potem zmywam naczynia, gotuję obiad, po południu pierę i sprzątam. Potem kolacja, zmywanie po kolacji, mam kilka minut spokoju zanim położę dzieci spać. (...) Tak mi upływa dzień. Jest taki sam jak dni innych żon. Monotonia i nuda. Najmilsze chwile to zabawa z dziećmi.”¹¹²

Sama Friedan przyznała się, że dorastając poznała inne kobiety. Były to nauczycielki z liceum, które były starymi pannami, bibliotekarkami oraz profesorkami z college’u. Bała się, że może być podobna do nich – kobiet, które nigdy nie wyszły za mąż i nie miały domowego ogniska. Jednakże właśnie te kobiety nauczyły ją szanować własny intelekt. Wpajały jej przekonanie, że ma swoje przeznaczenie w życiu, a jednak dorastając nie poznała ani jednej kobiety, która zrobiłaby użytek z własnego intelektu, a jednocześnie kochała i miała dzieci.¹¹³ Według autorki, taki brak kobiety, która mogłaby być uznana za autorytet stanowił sedno problemu mistyki kobiecości, którą kiedyś wpajał ludziom Zygmund Freud.

Co prawda, we współczesnej kulturze popularnej widzimy obraz nowej kobiety, bądź to Bridget Jones czy Marge Simpson. Jednak komunikat, który otrzymujemy z filmów brzmi następująco: „Jestem świetna i wyjątkowa, ale niegroźna, słaba, możesz się ze mnie śmiać, a ja do tego śmiechu się dołączę, a w zamian z przyjemnością oprę się na twoim ramieniu.”¹¹⁴

Pojawienie się w mediach tak zwanych „nowych kobiet” miałyby zasugerować polepszenie wizerunku kobiet pracujących. Jednakże, jak wskazuje Ewa Majewska, sytuacja wygląda nie co inaczej. Dotychczas borykamy się ze stereotypami. Badaczka podaje przykład kobiet-polityczek, które są fotografowane na tle motywów kwiatowych lub dzieci i tylko kobietom zadają pytanie o to „jak udaje im się łączyć karierę zawodową z macierzyństwem”.¹¹⁵

Jeszcze jednym punktem, który nawiązuje do kobiet w kulturze popularnej jest nieustanna konsumpcja. Rolę konsumentki widzimy na przykładach takich filmów jak *Wyznania zakupoholiczki*, a nawet w postaci Marge Simpson, przecież początek każdego odcinka zaczyna

¹¹² Betty Friedan, *Mistyka kobiecości*, tłum. Agnieszka Grzybek, Warszawa 2013, s. 73.

¹¹³ Ibidem, s. 125.

¹¹⁴ Kinga Dunin, *Felieton specjalny: Cip, Cip*, [w:] red. Edyta Zierkiewicz, Izabela Kowalczyk, *Kobiety w kulturze popularnej*, Wrocław 2002, s. 14.

¹¹⁵ Ewa Majewska, *Teoria krytyczna w starciu ze stereotypem. Propozycje dla feministycznej krytyki mediów*, [w:] red. Edyta Zierkiewicz, Izabela Kowalczyk, *Kobiety, feminizm i media*, Poznań – Wrocław 2005, s. 12.

się jednakowo. Każdy z członków rodziny wykonuje swoje zajęcie i później wraca do domu, aby z całą rodziną obejrzeć telewizję. Zajęciem Homera jest powrót z pracy, Lisy z klasy muzycznej, Bart wraca ze spaceru, a Marge wraz najmłodszym dzieckiem z zakupów.

Bauman określa konsumentów jako osoby pragnące nowych wrażeń i szybko nudzące się każdą atrakcją. „Świat, z punktu widzenia gospodarczego, politycznego oraz indywidualnego dla każdego człowieka uległ dyktandowi rynku dóbr konsumpcyjnych.”¹¹⁶ Z tego wynika, że dzisiejszym konsumentom zależy nie na kolekcjonowaniu dóbr, a bardziej na kolekcjonowaniu wrażeń.

Konsument, który jest zmęczony ilością nowego ekskluzywnego towaru z czasem staje się tym znudzony. Aby zaspokoić swoje potrzeby, konsument potrzebuje emocji, czegoś, co może go na nowo pobudzić do chęci konsumowania. Konsumowanie, nadaje pewien sens naszemu życiu. Pójście na zakupy pozwala Marge dołączyć się do świata innych użytkowniczek.

Rysunek 10. Marge Simpson

Źródło: Alienhobo.tripod.com

powodującym spadek sprzedaży.

Prawdziwa Pani domu była najbardziej pożądaną przez producentów klientką. W swojej książce Friedan zaznacza, że takim kobietom poprzez reklamę wpajano przekonanie, że można

Jak stwierdza sam Bauman, robienie zakupów sprawia większą radość niż nabywanie produktu, przywożenie do domu. Ważne jest samo kupowanie. „Hipermarket i centrum handlowe to nęcące pokazy przyszłych rozkoszy. Przyjemności najbardziej nęcą i największą radość sprawiają wtedy, gdy dopiero się zapowiadają eksponatami widniejącymi na wystawach.”¹¹⁷

W swojej książce *Mistyka kobiecości* Friedan poświęciła cały rozdział sprzedaży sprofilowanej pod kątem płci. Okazało się, że całe zespoły specjalistów ds. propagandy i marketingu pracowały nad wizją kobiety *Pani domu*, która będzie zainteresowana sprzętem domowym. Dla rynku, wykształcona i niezależna kobieta była problemem

¹¹⁶ Z. Bauman, *Bauman o popkulturze. Wypisy*, op. cit., s. 19.

¹¹⁷ Ibidem, s. 33.

interesować się sprawami świata zewnętrznego i uświadamiać sobie szersze wpływy intelektualne.¹¹⁸

Powróćmy teraz do kultury masowej, gdyż ona też jest ważnym wątkiem mojej pracy. W okresie powojennym i latach 50. XX wieku to kultura masowa, która rozwijała się na Zachodzie i w Stanach Zjednoczonych zadbała o dawne struktury władzy w rodzinie i małżeństwie. „Wszędzie ukazywano szczęście kobiety „kobiecej”, poświęcającej się bez reszty mężowi i rodzinie. [...], a w USA upadły projekty ustaw przewidujących dla kobiet i mężczyzn równą płacę za taką samą pracę.”¹¹⁹

Czy tak właśnie kobiety pokazywane są w popularnej kreskówce? Według badacza Matthew Henry, Marge żyje w tak zwanym czasie przejściowym – liminalnej przestrzeni. Bardziej niż jakakolwiek inna postać w Simpsonach, Marge istnieje pomiędzy kategoriami społecznymi, zachowaniami i przestrzeniami, i uosabia wciąż istniejącą ambiwalencję dotyczącą tożsamości kobiecej i jej związku ze sferą publiczną i prywatną.¹²⁰

Powyższe stwierdzenie pozwala nam zrozumieć cytowany wcześniej fragment z książki Friedan. Widzimy, że całe pokolenia kobiet w Ameryce przebywało w przestrzeni liminarnej. Nie wiemy za dużo o dzieciństwie Marge, ale wiemy że wychowywała się raczej w nakazującej ideologii domowej, czyli przykładowej rodzinie nuklearnej. Będąc nastolatką do poznania Homera udzielała się jako aktywistka. Lata 70. stały się dla Marge latami kształtowania jej osobowości. Wtedy to ruch feministyczny drugiej fali nabierał rozkwitu. Na rozwinięcie się feminizmu drugiej fali wpłynęła druga wojna światowa, kiedy kobiety zaczęły pracować i przyjąć na siebie „męskie” obowiązki.¹²¹

June Hannan zaznacza, że debata na temat pozycji kobiet, a w szczególności ich doświadczeń w rodzinie, miała stać się kluczową dla feminizmu drugiej fali.¹²² Otóż w poszczególnych odcinkach widzimy, że Marge była feministką w college'u. W jednym z odcinków widzimy Marge z magazynem *Ms.*, w którym została później opublikowany artykuł o Lisie. Ponadto,

¹¹⁸ B. Friedan, op. cit., s. 288.

¹¹⁹ Ibidem, s. 152.

¹²⁰ Matthew Henry, „Don't Ask me I am Just a Girl”: *Feminism, Female Identity, and The Simpsons*, *The Journal of Popular Culture*, Vol. 40. No 2, 2007, s. 284.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-5931.2007.00379.x>
20.05.2019.

¹²¹ Zob. Za fundamentalne dzieło feminizmu drugiej fali uważa się książka Simone de Beauvoir *Druga Płeć*. Książka została wydana w Paryżu w 1949 roku. Stanowi analizę podporządkowania się kobiet wywołanego przez społeczeństwo. W napisaniu książki, pisarka kierowała się filozofią egzystencjalną.

¹²² June Hannam, *Feminizm*, tłum. Agnieszka Kaflńska, Poznań 2010, s. 147.

wiemy, że do spotkania z Homerem, Marge miała zamiar zostać artystką. Poza tym w niektórych epizodach możemy zobaczyć jej zdolności artystyczne.

Po ślubie z Homerem ambicje Marge nieco zmalowały. W rodzinie Simpsonów temat podjęcia pracy przez Marge prawie nie pojawia się. Jediną osobą zainteresowaną tym jest Homer, jednak tylko dlatego, że dochód rodziny mógłby się w ten sposób zwiększyć. Takim sposobem twórcy serialu pokazują, że pomimo liberalnej polityki społecznej i pozornego polepszenia warunków kobiet, do dziś w dyskursie publicznym spotykamy się z takimi problemami jak: seksizm, pokazanie kobiety jako konsumentki oraz obiektem pożądania, a także kobiety marzącej o małżeństwie. To wszystko doprowadza nas do pojęcia postfeminizmu.¹²³

Pojęcie postfeminizmu jest dość obszerne i nie da się go ująć w jakieś ramy. Jednak badacz Samuel Nowak uważa, że „postfeminizm to inaczej czasy po feminizmie, doba restauracji tradycyjnych wartości, które próbowała podważyć rewolucja seksualna.”¹²⁴ Postfeminizm otwiera dyskusję wewnątrz samego ruchu o pytania równości i różnicy.

Marge Simpson, natomiast, pokazuje nam obraz kobiety jako Pani domu, który dotychczas trwa w społeczeństwie. Jednak Marge to nie tylko Pani domu. Pomimo malejących ambicji, widzimy, że często udziela się w różnych akcjach. Jednak muszą być to akcje, które ją interesują. Marge jest świadomą obywatelką swojego miasta. Tak więc w odcinku 8 sezon 15 *Marge vs. Singles, Seniors, Childless Couples and Teens and Gays*, Marge występuje z inicjatywą referendum dotyczącego rodzinnych wartości. Akcja toczy się pomiędzy sprzecznymi grupami mieszkańców. Tak dla przykładu ludźmi najmniej zainteresowanymi wartościami byli jedynaki, geje, nastolatki oraz bezdzietni. W końcu, Marge udało się wygrać za pomocą swoich dzieci.

Natomiast Lisa występuje często jako taki przykład wiary w świat. Przeanalizuję teraz odcinek 14 sezon 5 *Lisa vs. Malibu Stacy*, który zbudził najwięcej kontrowersji oraz zainteresowania postacią Lisy. Odcinek został wyemitowany w lutym 1994 roku, kiedy lalka Barbie była najbardziej pożądanym prezentem dla dziewczynek. W Simpsonach lalka Malibu

¹²³ Ta ofensywa przeciwko „drugiej fali” została wzmocniona przez popularne media posługujące się terminem „postfeminizm” nie po to, żeby opisać coś, co zaszło po feminizmie, ale do określenia czynnego odrzucenia „drugiej fali” feminizmu i jej rzekomo przestarzałych ideałów. Zaczęto młode kobiety, żeby realizować swą wolność, nabywając ubrania i kosmetyki, i żeby odróżniały się od stereotypowej poważnej feministki, która nosiła ogrodniczki, prawie się nie malowała i była wrogo nastawiona do mężczyzn. J. Hannam, *Feminizm*, tłum. Agnieszka Kaflńska, Poznań 2010, op. cit., s.173.

¹²⁴ Samuel Nowak, *Postfeminizm, kultura popularna i konserwatywna modernizacja*, file:///C:/Users/Dell/Downloads/Postfeminizm_kultura_popularna_i_konserw.pdf 25.07.2019.

Stacy to fikcyjna postać, nawiązanie do popularnej lalki Barbie. Odcinek *Lisa vs. Stacy Malibu* nie tylko pokazuje jak Simpsonowie reagują na trendy w amerykańskiej kulturze popularnej, ale też problemy związane z seksizmem. Powyższy odcinek jest refleksją nad popularną *Teen Talk Barbie*, która weszła na rynek w 1992 roku. *Teen Talk Barbie* była pierwszą rozmawiającą lalką Barbie na rynku od dwudziestu lat. Producenci oczekiwali, że stanie się wielkim hitem dla konsumentów, którzy byli coraz bardziej znudzeni przez zaawansowane technologicznie zmiany w branży zabawkarskiej.¹²⁵

Odcinek zaczyna się od tego, że Lisa wraz z innymi konsumentkami czekają na zakup lalki. Po powrocie do domu Lisa fantazjuje jak będzie bawić się z lalką oraz jak jej Stacy wystąpi na zgromadzeniu ONZ. Natomiast, wszystko co udało się jej powiedzieć to: „Chciałabym, aby uczyli robienia zakupów w szkole”. Lisa nie traci nadziei i próbuje ponownie – tym razem lalka powiedziała: „Upieczmy ciasteczka dla chłopców”. Rozczarowana Lisa próbuje po raz ostatni. Pyta się czy ma coś do powiedzenia, przecież czekała na to przez całe swoje życie. Na co Stacy odpowiada: „Nie pytaj mnie, jestem tylko dziewczyną”.

W tym odcinku Lisa wypowiedziała swój najbardziej znany monolog:

„Miliony dziewcząt będą dorastać, myśląc, że jest to właściwy sposób działania. Że trzeba dorastać głupimi, ale pięknymi. Że ich jedynym celem będzie wyglądać ładnie, ożenić się z bogatym mężem i spędzić cały dzień gadając przez telefon ze swoimi równie próżnymi przyjaciółkami, mówiąc o tym, jakie są piękne i jak bardzo mają bogatego męża.”

Oczywiście w dalszej części odcinka, Lisa planuje stworzyć własną lalkę, która będzie miała mądrość Gertrudy Stein i poczucie humoru Cathy Guisewite, upór Niny Totenberg i zdrowy rozsądek Elizabeth Cady Stanton; i na dodatek, przyziemny wygląd Eleanor Roosevelt.

Chociaż Marge i Lisa są często podobne w swoich przekonaniach i celach, Marge nie popiera pozycji Lisy. Po raz kolejny w kreskówce widzimy moment, który polega na umiejscowieniu Marge jako tradycyjnej gospodyni domowej, aby podkreślić swoją winę we własnym ujarzmieniu. Choć pod wieloma względami gorąca feministka, zwłaszcza w młodszym wieku, Marge wciąż jest produktem swojego pokolenia i często wykazuje niekwestionowaną akceptację kobiecej tożsamości zdefiniowaną w tradycyjny sposób (podporządkowanie się mężczyznom).¹²⁶

¹²⁵ M. Henry, op. cit., s. 294.

¹²⁶ Ibidem, s. 294.

Jako odpowiedź Lisa usłyszała od Marge: „Miałam Malibu Stacy, kiedy byłam w twoim wieku i okazało się, że wszystko jest w porządku. Teraz zapomnijmy o kłopotach z dużą miską lodów truskawkowych.” Bez komentarza Lisa ciągnie za sznurek i słyszymy głos Stacy, która mówi „Teraz zapomnijmy o naszych kłopotach z dużą miską lodów truskawkowych.”

W tym odcinku widzimy bardzo jasną różnicę pokoleniową pomiędzy Marge, a Lisą. Lisa zaczerpnęła dla siebie postulaty feministek jak pierwszej, tak i drugiej fali. W późniejszej scenie, w której Lisa nagrywa wypowiedzi dla swojej gadającej lalki, otrzymujemy wymowne spojrzenie na przekonania polityczne Lisy. Najpierw dziewczynka zapisuje wiersz: „Kiedy wyjdę za mąż, zostawię swoje nazwisko”, ale potem zatrzymuje się, aby ponownie się zastanowić i mówi: „Może to powinno być tak ‘Jeśli zdecyduję się wziąć ślub’”. Później zostaje powtórzona dwukrotnie fraza dla podkreślenia: „Uwierz w siebie i będziesz mogła osiągnąć wszystko!” - trafne podsumowanie własnej feministycznej filozofii Lisy. Lalka miała nazwę Lisa Lionheart.

Oczywiście, Lisie nie udało się pokonać biznesu i jej lalka nie została wdrożona na rynek, ale Lisa uwierzyła w siebie. Z jednej strony ten epizod oferuje swoim widzom obraz młodzięczego idealizmu, indywidualizmu i oddolnego aktywizmu w służbie kwestionowania panujących ideologii i zapewniania alternatywnych. Taki obraz jest zgodny z postępową polityką Simpsonów. Z drugiej strony, uznając kapitalizm i rzeczywistość zorientowanego na zysk rynku, epizod oferuje również raczej pesymistyczny pogląd na zdolność poszczególnych jednostek (a nawet małych koalicji jednostek) do rzeczywistej zmiany społecznej. Pod tym względem polityka epizodu jest przepełniona dwuznacznością. Lata 90. były epoką wielkiej dwuznaczności, uosabianą być może w trwającej rok publicznej debacie na temat tego, czy powinniśmy troszczyć się o prywatne zachowania seksualne prezydenta Stanów Zjednoczonych. Co więcej, twórcy Simpsonów wydają się mieć mieszane uczucia dotyczące feminizmu i kobiecej tożsamości we współczesnym świecie.¹²⁷

Jednak w Simpsonach podejmują nie tylko kwestie związane z feminizmem, ale też z nierównością społeczną. W tym samym odcinku 14 sezonu 5 *Lisa vs. Stacy Malibu*, mamy dwie ścieżki rozwoju plotu odcinka i to nie tylko ścieżka Lisy. Nie przez przypadek w odcinku też pojawia się dziadek Lisy Abraham Simpson, który niejednokrotnie jest ignorowany przez rodzinę. Siedząc na kuchni Simpsonów wraz z Lisą dziewczynka mówi, że będąc dzieckiem nikt ciebie nie słucha, natomiast dziadek odpowiada, że to będąc starym nikt ciebie nie słucha.

¹²⁷ Ibidem, s. 297.

W tym momencie do kuchni przychodzi Homer i im odpowiada: „Jestem białym człowiekiem od 18 do 49, wszyscy się mnie słuchają, nawet jeśli w tym nie ma żadnego sensu.”

W ekipie twórców Simpsonów jest wyraźna dominacja mężczyzn, co w dużej mierze powoduje taką niejednoznaczność w narracji kreskówki. Oczywiście, kobiety też udzielały się przy pisaniu scenariuszy, ale w porównaniu do liczby mężczyzn, jest to mniejszość, co prawda postępowe przedstawiania kobiet w amerykańskich środkach masowego przekazu są wciąż dość rzadkie. Żyjąc w świecie w dużej mierze zdychotomizowanym, mamy jasne podziały ról kobiet. Dlatego wciąż pozostają role kobiety „kobiecej” oraz kobiety „pani domu”. Widzimy to zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w samej kulturze. Jak wspomniano powyżej, dzisiejsze życie wielu kobiet jest przepełnione takim konfliktem, a to jest rzeczywistość, która znajduje odzwierciedlenie w serialu Simpsonowie.

Często w mediach dochodzi do cyfrowej manipulacji, która zmusza niektóre kobiety do manipulacji w rzeczywistości. Żrenice kobiet cyfrowo się powiększa, aby wyglądały na większe, a to natomiast miałyby sugerować podniecenie seksualne; tęczówki się robią bardziej błękitne, aby zasugerować niewinność. Policzki modelki robią się bardziej zaczerwienione, aby wskazać zarówno na młodość, jak i podniecenie seksualne. Ustom dodaje się czerwieni, co miałyby sugerować podobieństwo do kobiecych genitaliów. Oczywiście zmarszczki oraz pryszcze są usuwane, a zębom dodaje się bieli, żeby pokazać młodość i zdrowie.¹²⁸

Jak zwięźle twierdzi Barry Hodge: „Simpsonowie nie stanowią feministycznej narracji, ale kobiecą kulturę podkreślającą swoje wartości wewnątrz i przeciw patriarchatowi. Wydaje się, że redaktorzy magazynu *Ms.* wyartykułowali, że Lisa Simpson „prowadzi jednopartyjną rewolucję przeciwko patriarchatowi kreskówek”. W kwestii kobiecej tożsamości Simpsonowie pokazują złożoną kombinację „siły” i „słabości”; innymi słowy, aktywizm i uległość, protest przeciwko i przyzwoleniu na męską dominację i patriarchalne struktury.¹²⁹

Podsumowując, tematowi feminizmu w Simpsonach poświęciłam dużo uwagi w mojej pracy. Uważam, że jest to wątek ważny, chociaż pozornie zapomniany przez badaczy Simpsonów. Naukowcy często akcentują uwagę na postaciach męskich, a według mnie kobiece postacie mają więcej wątków do analizowania.

¹²⁸ Z. Zardar, B. Van Loon, *Introducing. Media Studies*, op. cit., s. 88.

¹²⁹ M. Henry, op. cit., s. 298.

Jednak to nie tylko feminizm jest ważnym tematem do analizy, ale też gender. Simpsonowie nie boją się pokazywać homoseksualnych postaci jeszcze od pierwszych odcinków serialu. Jako swoisty fenomen popkulturowy, serial wyświetla tematy, które martwią społeczeństwo. Jednakże, po analizowaniu poszczególnych odcinków, doszłam do wniosku, że nie wystarczająco dużo czasu poświęcają postaciom kobiecym. Marge może nie pojawić się w odcinku, Homer natomiast jest bohaterem każdego.

Rozdział IV

Wpływ Simpsonów na kulturę popularną

Przejdę teraz do ostatniego rozdziału, w którym omówię jak Simpsonowie wpłynęli na kulturę popularną oraz jak są postrzegani poprzez kulturę popularną. Postanowiłam omówić wszystkie zderzenia się z kulturą popularną, a później dojść do pewnego konsekwentnego wyniku tej analizy.

IV.1 Simpsonowie jako dzieło kultowe

W tym podrozdziale chcę dokładniej opisać jak Simpsonowie są postrzegani przez kulturę popularną. Bez wątpienia Simpsonowie dotychczas pobudzają zainteresowanie, a co za tym idzie, istnieją w kulturze popularnej. W sklepach typu Bershka możemy kupić sobie skarpetki oraz plecak z Simpsonami. W innym sklepie Deichman sprzedają kaptcie z Homerem. Fenomen Simpsonów spowodował, że cytować bohaterów chcą wszyscy.

Rysunek 11. Simpsonowie - kolekcja

Simpsonowie w dużej mierze stali się inwestycją w kulturę popularną. Jest to dzieło związane z konsumpcją, a między innymi komiksami, odzieżą, zabawkami oraz naklejkami. Przykładem tego jest Homer Simpson, który sam w sobie stał się ikoną, produktem konsumeryzmu.

Źródło: Inspired.com.ua, data: 18.06.2019.

Dla ojca rodziny Simpsonów konsumpcja jest rodzajem kultu. Widzimy to w sezonie 4 odcinku 3 *Homer the Heretic*, kiedy Homer zakłada swoją własną religię opartą na spełnianiu własnych zachcianek, takich jak pozostawanie w łóżku, kiedy jest zimowy poranek. Konsumpcja z pewnością stała się nowoczesną religią dla wielu ludzi, z takimi rytuałami, jak pełne szacunku upodobanie postów na Instagramie i oglądanie filmów na YouTube.

W XXI wieku ludzie stają się bardziej podatni na konsumpcję. Ludzie konsumują jedzenie oraz energię. Ludzie pragną fast foodu w takich międzynarodowych korporacjach jak McDonald's oraz KFC. Obywatele krajów pierwszego świata marnują tak ważne zasoby jak ropa, elektryka oraz woda. Nadmierne spożycie tych zasobów już teraz zaczyna mieć wpływ na nasze życie. Otyłość staje się normą dla Amerykanów, co powoduje choroby serca. Ponadto, konsumpcja powoduje kryzys energetyczny, który ma wpływ na naszą planetę.

Simpsonowie jako sitcom popularny wśród różnych warstw społecznych poprzez opinię oraz satyrę niesie do przeciętnych mieszkańców ziemi prawdę o rzeczywistości, która nas otacza. Można powiedzieć, że krytyka w serialu nie jest zawarta w narracji, ale jak zauważono powyżej, w innych aspektach, takich jak żarty. Simpsonowie, będąc częścią telewizji nie przestają jej krytykować, wykorzystując medium jako środek dla przekazu.

Postacie Simpsonów są na różnych produktach: odzieży, poduszkach, płytach, grach planszowych i ta lista produktów popkultury jest długa. Na globalnej sprzedaży Simpsonowie zarobili około 2 miliardów dolarów.¹³⁰

Z tego wynika, że Simpsonowie to nie tylko wytwór kultury popularnej, ale w dużej mierze sami na nią wpłynęli. Dla przykładu, wszystko co jest związane z imieniem Matta Groeninga już na zawsze konotuje nam się z Simpsonami a każde jego dzieło staje się popularne.

W 2018 roku na Netfliksie ukazał się serial Groeninga *Rozczarowanie*, który opowiada o księżniczce, która nadużywała alkoholu. Podobnie jak Simpsonowie serial opowiada o życiu, miłości i rozczarowaniach. I chociaż kreska jest nie co podobna do awangardowej, z której są znani Simpsonowie, jednak motyw serialowy różni się od tak już znanej rodziny. Simpsonowie, chociaż mieszkają w pewnym swoim uniwersum, paradoksalnie wydają nam się bliskimi, a wręcz na czasie z podejmowanymi tematami. Natomiast nowy serial *Rozczarowanie* niby dzieje się w pewnym starożytnym, a może nawet oświeceniowym świecie. I chociaż serialowi nie udało się pobić popularnością kreskówki Simpsonów, twórca planuje nakręcić kolejny sezon.

Nie trudno zauważyć, że Simpsonowie na początku upodobniali się do znanego serialu animowanego *Flinstones*. Jednak z czasem Simpsonom udało się przeciągnąć popularność rodziny żyjącej w dobie kamiennej.

¹³⁰ Allisa Rahaman, *Essays, The Simpsons. Ay, Caramba! The Simpsons in Our Daily Lives*, <https://popculture11.wordpress.com/essay-format/essays-the-simpsons/> 18.06.2019.

Historyk sztuki Christopher Irvin przyznał, że pastisz, parodia i włączenie popkultury nie jest tym, co buduje się wokół serialu - kreskówka opiera się na relacjach, dzięki którym Simpsonowie są sami na tyle wiarygodni, by ich kochać.¹³¹

Inny badacz sztuki zauważa, że Simpsonów można oglądać w każdym wieku. Jednak nie da się dokładnie zrozumieć treść przekazu młodym ludziom, którzy nigdy nie oglądali *Flinstonów* czy *Lubię Lucy*. Jednak historyk zaznacza, że będą doktoranci i mnóstwo przewodników, którzy pomogą ludziom w zrozumieniu przekazu Simpsonów dla młodych ludzi. Co ważniejsze, wydaje się niemal pewne, że Simpsonowie osiągną status kultu, że przyszłe pokolenia będą chciały rozwikłać programy i zrozumieć ich odniesienia.¹³²

Simpsonowie stali się na tyle popularni, że na Facebooku istnieją grupy o nich, gdzie użytkownicy publikują memy z członkami rodziny. Jeszcze jednym ważnym wątkiem dla omówienia jest *Simpsons Wiki*¹³³, która została stworzona na potrzeby fanów. Ciekawe, że każdy interesujący się Simpsonami użytkownik może wyszukać informacje o poszczególnym odcinku oraz napisać o nim recenzję. Na stronie także można wyszukać informację o postaciach z serialu. Takie postaci są podzielone na członków rodziny Simpsonów, członków elektrowni, osobnych bohaterów LGBT, członków *Krusty Show*, członków szkoły oraz dzieci. Także jest podział na lokacje w mieście, odcinki ze wszystkich sezonów. Ważne jest, że mamy opis poszczególnych odcinków oraz zdjęcia do nich. Na stronie także są odniesienia do popkultury, czyli komiksy z Simpsonami oraz film o Simpsonach. W archiwum zebrano wszystkie komiksy, które kiedykolwiek były wydane. Zaznaczono, że pierwszy komiks został wydany w 1991 roku, a wydawany jest do dziś. W 1993 roku grupa Bongo Comics Matta Groeninga wprowadziła comiesięczną serię komiksów *Simpsons Comics* opartą na serialu. Bongo przedstawił nowy komiks *Bart Simpson Comics* w 2000 roku. Serial komiksowy z opowiadaniem o Barcie.¹³⁴

Ponadto jest osobny rozdział – inne media. Jak już zaznaczałam, Simpsonowie przyczynili się do powstania osobnych programów telewizyjnych, gier, filmów i komiksów. Takie seriale jak *Family Guy* oraz *Rick and Morty* zostały zaś inspirowane Simpsonami.

¹³¹ Stephen Dowling, *How the Simpsons changed TV*, na stronie: BBC Culture, <http://www.bbc.com/culture/story/20141216-how-the-simpsons-changed-tv> 30.05.2019.

¹³² Ibidem.

¹³³ Zob. Simpsons Wiki, https://simpsons.fandom.com/wiki/List_of_Simpsons_Media 30.05.2019.

¹³⁴ Ibidem.

Osobnym tematem do omówienia są gry, które powstały z inspiracji Simpsonami. Pierwszą taką grą była *The Simpsons Arcade Game* wyprodukowana w 1991 roku, a między 1991 i 2001 rokiem wyprodukowano 19 gier w różnych formatach. Specjalnie dla Play Station 2 powstały gry *The Simpsons Reload Road* oraz *The Simpsons Scateboarding*. Gra *The Simpsons Scateboarding* otrzymała negatywne oceny, gdyż grafika, muzyka i dźwięki w grze są uważane za mało atrakcyjne. Chociaż warto zaznaczyć, że dubbingowali grę aktorzy, którzy są w oryginalnym serialu. Jednak najbardziej popularną okazała się gra *The Simpsons: Hit and Run*, która wzbudziła kontrowersje co do podobieństwa do gry SEGA Crazy Taxi. Sprawa została rozstrzygnięta prywatnie między firmami przed udaniem się do sądu. Kolejne kopie gry na wszystkich systemach zostały zatrzymane, gdy SEGA wygrała proces przeciwko EA. W 2007 roku pojawiła się *The Simpsons Game*. Warto zaznaczyć, że gra *The Simpsons Game* otrzymała różnorodne nagrody świata.

Warto też omówić kwestie wpływu Simpsonów na muzykę, gdyż także powstały albumy z piosenkami z Simpsonów i zdobyły swoją niszę odbiorców. *The Simpsons Sing the Blues* to pierwszy z wielu albumów Simpsonów, powstały w 1990 roku. Album zawierał oryginalnie nagraną muzykę. Jest to jedyny album Simpsonów, który pierwotnie został wydany w formacie winylowym LP. *Songs in The Key of Springfield*, to teledysk wydany w 1997 roku i był to pierwszy takiego rodzaju teledysk. W tym teledysku zamieszczono piosenki z poszczególnych odcinków oraz piosenkę z intro, która jest prawdopodobnie jednym z najbardziej rozpoznawalnych utworów tematycznych w historii amerykańskiej telewizji. Słynny 12-nutowy motyw stworzył Danny Elfman. *Go Simpsonic with The Simpsons* jest czwartym z wielu albumów Simpsonów, powstałych w 1999 roku. Jest to drugi album zawierający muzykę z serialu.

Natomiast *The Simpsons Testify* to teledysk wydany 18 września 2007 roku, który zbiera utwory z sezonów 11-18. Zawiera cztery bonusowe utwory, które pierwotnie zostały nagrane na potrzeby odcinków, ale zostały wycięte. Wyszły dokładnie trzy miesiące przed ukazaniem się *The Simpsons Movie* na DVD.

Simpsons Wiki dla fanów stworzyła stronę *Simpsons Archiv*, a sama strona jest bardziej przejrzysta od *Simpsons Wiki*. *The Simpsons Archive* to internetowa baza danych o epizodach z Simpsonów, wiadomości i informacji, dobrowolnie utrzymywana przez członków

alt.tv.simpsons i innych fanów na całym świecie.¹³⁵ Jak można zauważyć, takie strony są redagowane i uzupełniane treścią przez fanów serialu i działają na zasadach Wikipedii.

John Fiske uważa, że „fanów można traktować jako część kultury, która stawia opór dominującym znaczeniom wybranych tekstów medialnych. [...] Zjawisko fanów jest zwykle związane z tymi formami kultury, które są pomniejszane przez dominujący system wartości – muzykę popularną, literaturę romansową, komiksy, hollywoodzkie gwiazdy filmowe.”¹³⁶

Kultura fanów jest szarą strefą w kulturze popularnej, jednak jej wpływu trudno nie dostrzec, co widzimy na przykładzie Simpsonów. W szczytowym okresie popularności serialu fani tworzyli fora dyskusyjne oraz grupy dla omówienia poszczególnych odcinków. Dużo osób miało swoich idoli w serialu, jednak najważniejszymi pozostawali Bart i Homer.

W procesie zbierania materiałów udało mi się znaleźć stronę internetową *Simpsony.ua*, która nie tylko jest źródłem wiedzy dla fanów, a także pozwala oglądać Simpsonów online od 1 do 30 sezonu. Ponadto, strona internetowa jest przejrzysta, co sprawia, że użytkownik szybko może znaleźć potrzebny odcinek. Co więcej, oprócz trzydziestu sezonów serialu, możemy wybrać specjalnie zrobioną kolekcję z poszczególnymi odcinkami Simpsonów. W kolekcji jest podział na takie odcinki: Halloween, Simpsonowie podróżują, Simpsonowie w przyszłości, 16 najważniejszych odcinków Simpsonów, odcinki na Boże Narodzenie, Letnie odcinki, Dzień Zakochanych, Dzień Świętego Patryka.¹³⁷

To, że w Simpsonach istnieją osobno zrobione odcinki o przyszłości (a takich było 6) pozwalają fanom serialu na nowo odkryć dla siebie bohaterów. Widzimy jak potoczyły się ich losy, gdyż przez 30 sezonów postacie pozostały w takim samym wieku, jak zobaczyliśmy ich w pierwszym sezonie. To z kolei ułatwiło pracę twórców, które nie musieli wymyślać nowych bohaterów oraz zamieniać starszych, jak to widzimy w serialach.

Na stronie *Simpsony.ua* znajduje się także odcinek popularno-naukowego programu telewizyjnego *Pogromcy Mitów*, w którym naukowcy Adam i Jamie używają nowoczesnych technik i technologii do testowania fizyki z kreskówki w prawdziwym świecie. W tym odcinku naukowcy zbadali między innymi jakie są konsekwencje petardy rzuconej przez Barta do

¹³⁵ Zob. *The Simpsons Archive*,
<https://www.simpsonsarchive.com/>
30.05.2019.

¹³⁶ L.Taylot, A.Willis, op. cit., s. 200.

¹³⁷ Zob. *Simpsony.ua*,
<https://simpsonsua.com.ua/dobirky-serij/>
30.05.2019.

muszli klozetowej, a także czy Homer może uratować swój dom przed zniszczeniem, zakrywając siebie kulą betonową. Jest to ciekawy odcinek *Pogromców Mitów*, który pozwala nam zobaczyć, jak momenty z serialu udaje się urzeczywistnić.

Ponadto na stronie *Simpsony.ua* jest zamieszczony film o którym pisałam we wcześniejszym rozdziale, a także umieszczony osobno odcinek 6 sezonu 26 *Simpsonorama*. Jest to odcinek Simpsonów, w którym drużyna Interplanetary Expedition (Futurama) przybywa do Springfield. Fabuła kręci się wokół Bendera i Barta. Bender musi wrócić do przeszłości, aby zabić Barta, ponieważ ze względu na jego sztuczki świat w przyszłości bardzo się zmieni i to nie na lepsze.

Ponadto na stronie zamieszczony crossover w którym połączone są jeszcze dwie animacje. Według fabuły odcinka Peter z Griffins zaczął rysować komiksy. Popyt na jego komiksy był dosyć długo, dopóki w jednym z nich nie zaczął śmiać się z kobiet. Potem wiele kobiet chciało sobie poradzić z tym, więc cała rodzina musiała opuścić miasto. Na stacji benzynowej porywają ich samochód, dlatego rodzina kontynuuje podróż pieszo. Po drodze wpadają do Springfield. I tam rodzina Griffins spotyka Simpsonów.

Na stronie także możemy wybrać sobie przypadkowy odcinek Simpsonów oraz *Griffinów*, co powoduje uatrakcyjnienie w oglądaniu i czyni film ciekawszym.

To, że Simpsonowie są dziełem kultowym mówi nam nie tak dawny projekt IKEI, *Real Life*. Dla stworzenia reklamy w Emiratach Arabskich, odtworzyli wzoru salonów z trzech kultowych seriali. Simpsonowie – to jedyna animacja.

Twórcy odtworzyli wzór salonów z takich seriali jak: *Simpsonowie*, *Przyjaciele* oraz *Stranger Things*. Autorzy pomysłu przyznali się, że spędzili dwa miesiące tylko po to, by odebrać najbardziej podobne elementy do każdego wnętrza. W rezultacie, każdy detal reklamujący - od świec, zasłon i dywanów po sofę i stoły - jest asortymentem IKEA. Tylko książki i elektronika reklamowa nie są reprezentowane w sklepie.¹³⁸

W programie Polskiego Radia *ABC popkultury*, animator komiksu David Silverman zaznaczył, że od początku twórcy kreskówki odwoływali się do ikon kultury popularnej i symboli, a teraz wskoczyli na półkę z symbolami i ikonami. Twórca zaznaczył, że to się wzajemnie napędza, bo wciąż robią parodie filmów, a inni parodiują ich, co można by nazwać

¹³⁸ Daciuk Olga, *IKEA odtworzyła salon z The Simpsons, Friends i Stranger Things*, na stronie: Inspired, <https://inspired.com.ua/stream/ikea-vitvoryla-vitalni-z-simpsoniv-druziv-ta-dyvnyh-dyv/> 09.06.2019.

twórczą sprawiedliwością. *My cytowaliśmy ich, a teraz cytują nas* - opowiada David Silverman.¹³⁹

Przykładów takiego zwrotu kulturowego jest kilka. Między innymi pojawienie się Marge Simpson na okładce *Playboya*, co przyczyniło się do wzrostu popularności tej postaci. W drugim rozdziale opisałam jak pojawienie się Marge na okładce kontrowersyjnego magazynu spowodowało wzrost popularności tej postaci. Jednak *Playboy* nie jest uważany za magazyn z niższej półki. Raczej tabloidy zaliczamy do takich, ale nie *Playboya*. Na początku swojej kariery nawet Ray Bradberry publikował w nim artykuły.

Podobnie jak Simpsonowie, magazyn *Playboy* jest dość kontrowersyjny, jednak nad stworzeniem jednego numeru podobnie jak w Simpsonach, pracują profesjonaliści w swojej dziedzinie. To jak doszło do tego, że Marge pojawiła się na okładce?

Zdania co do pojawienia się Marge Simpson na okładce kontrowersyjnego czasopisma są podzielone. Jedni uważają, że to jest zdrada feministycznych ideałów serialu, drudzy uważają, że ten zabieg posłużył zwiększeniu zainteresowania serialem.

Jednak po dokładnym przeanalizowaniu zachowań Marge w poprzednim rozdziale, dochodzimy do wniosku, że Marge zawsze była postacią wywołującą pytania kulturowe na temat ról kobiecych. To, że Marge pojawiła się na okładce *Playboya*, czasopisma, które zaistniało w tej samej erze - amerykańskich lat pięćdziesiątych jest pewnym symbolem.

Playboy zaprezentował drugą stronę fikcji domowej stabilności: zamiast tego magazyn oferował sentymentalną fantazję o oczyszczonej rozwiązłości. I oczywiście Heffner od dawna nie był niczym innym, jak kreskówką samą w sobie, parodią bezmyślnej konsumpcji i bezmyślnej seksualizacji, którą ogłosił. Dla tych, którzy akceptują twierdzenie *Playboya*, że pojawienie się Marge Simpson po raz pierwszy w historii magazynu pokazuje, że na okładce znajduje się kreskówka, może to być prawdą. Reszta z nas wie, że *Playboy* od lat sprzedaje kreskówkowe wersje kobiecości.¹⁴⁰

¹³⁹ Katarzyna Borowiecka, "Simpsonowie". *Kultowy serial świętuje 30-lecie*, w programie Trzecim Polskiego Radia: ABC popkultury, data 29.07.2017, <https://www.polskieradio.pl/9/3851/Artykul/1797773,Simpsonowie-Kultowy-serial-swietuje-30lecie> 09.06.2019.

¹⁴⁰ Sarah Churchwell, *Marge Simpson poses naked for Playboy – but what would Lisa think?*, na stronie: The Guardian, <https://www.theguardian.com/theguardian/2009/oct/24/marge-simpson-playboy-cover> 13.06.2019.

Rysunek 12. Marge na okładce Playboya

Jednak nawet tutaj nie udało się obejść bez nawiązania. Tak jak Marge została przedstawiona na okładce w 2008 roku, w październiku 1971 roku, pojawiła się Darine Stern.

Kultowość serialu pokazuje nawet to, że pojawienie się Marge na okładce miało służyć przywróceniu popularności *Playboya*. Simpsonowie są na tyle popularnym serialem, że ten zabieg był celowy. O tym, zwłaszcza, mówi Scott Flanders, nowy dyrektor generalny *Playboya* – powiedział, że chodzi o przyciągnięcie czytelników w wieku 20 lat do magazynu, który ma średni wiek 35 lat.¹⁴¹

Źródło: www.modalizer.com, data: 13.06.2019.

Marge Simpson była pierwszą postacią animowaną, która kiedykolwiek pojawiła się na okładce *Playboja*. Tak jak zainteresowanie czytelników nawet takiego kiedyś popularnego magazynu jak *Playboy* spadało, Marge Simpson miała posłużyć przywróceniu uwagi. Jak widzimy to na grafice z Google Trends, to się udało.

Rysunek 13. Twórczość Banksy'ego o Simpsonach

Źródło: www.etsy.com, data: 13.06.2019.

Drugim przykładem jest Banksy, który sam w sobie stał się ikoną sztuki współczesnej. Banksy wykorzystuje postmodernistyczne podejście, czerpiąc z kultury popularnej, kultury i niesprawiedliwości społecznej. W swojej twórczości artysta podkreśla sposób, w jaki społeczeństwo akceptuje lub nie akceptuje

ten sposób w który globalne korporacje wpływają na kulturę popularną i przemysł kulturalny.¹⁴²

¹⁴¹ Chris Irvin, *Marge Simpson on front cover of Playboy*, na stronie: The Telegraph, <https://www.telegraph.co.uk/culture/tvandradio/6285022/Marge-Simpson-on-front-cover-of-Playboy.html> 13.06.2019.

¹⁴² *The Simpsons — Pop, Culture, Art, Money and Banksy*, na stronie: Medium.com, <https://medium.com/@j.dreyer/the-simpsons-pop-culture-art-money-and-banksy-6331f931220b> 11.06.2019.

Banksy zrobił graffiti *Tribute on the Simpsons* nawiązujące do Barta Simpsona oraz czołówki występującej przed każdym odcinkiem. To, że Banksy zrobił graffiti z Simpsonami nawiązuje do komercjalizacji marki Simpsons, a to, co Simpsonowie tak często wyśmiewają, teraz znajduje się w centrum.

Simpsonowie nie tylko cieszą swoich fanów możliwością zakupu dobra konsumpcyjnego w formie odzieży z lubianymi postaciami, ale też zakupu książek. Przez trzy dziesięciolecia istnienia serialu powstało około setki książek dla fanów serialu. Są to nie tylko książki dla dzieci, ale też poważne lektury, które zasługują na uwagę.

Na stronie adresowanej do wielbicieli książek została stworzona lista z najlepszymi książkami o Simpsonach według czytelników.¹⁴³ Opiszę tutaj pierwsze trzy. Na pierwszym miejscu znajduje się książka *Bart Simpson's Guide to Life: A Wee Handbook for the Perplexed* napisana przez Matta Groeninga. Książka opowiada o zasadach życia według Barta Simpsona i jego antyreżimowym charakterze. Bart to antypod Matta Groninga. Kolejną jest książka też napisana przez Matta Groeninga *The Simpsons: A Complete Guide to Our Favorite Family*. Jest to książka, która adresowana do wszystkich wielbicieli Simpsonów i odkrywa wszystkie tajemnice serialu. Trzecią książką jest *The Simpsons: An Uncensored, Unauthorized History*, napisana przez Johna Ortveda. Historia Johna Ortveda była pierwszą w historii sceną tworzenia i codziennego prowadzenia Simpsonów. W książce znajdują się opowieści różnych ludzi, którzy stworzyli serial: wśród nich pisarze, animatorzy, producenci i dyrektorzy sieci. To intrygująca, ale zabawna opowieść, pełna zdrady, ambicji i miłości.

O Simpsonach także powstały książki koncentrujące uwagę na poszczególnych dziedzinach takich jak: filozofia, socjologia, ekonomia. Książki, które powstały na ten temat są poważnymi lekturami. Na przykład książka Chrisa Turnera *Planet Simpson: How a Cartoon Masterpiece Documented an Era and Defined a Generation* akcentuje uwagę na konsumeryzmie w Simpsonach. Prawie wszystkie lektury można kupić na Amazonie. Natomiast książka Williama Irwina *The Simpsons and Philosophy: The D'oh! of Homer* skupia się na filozofii w serialu. Autor rozstrzyga czy rzeczywiście Homer pokazuje cechy Arystotyleśa, w jaki sposób Bart stał się przykładem amerykańskiego pragmatyzmu. Simon Singh, zaś napisał książkę o matematyce w serialu. Tytuł książki to *The Simpsons and Their Mathematical Secrets* i autor naprawdę rozmyśla więcej o matematyce w kreskówce. Nawiązuje do wszystkich żartów

¹⁴³ Zob. *Popular Simpsons Book*,
<https://www.goodreads.com/shelf/show/simpsons>
10.06.2019.

matematycznych z 25 lat serialu. Autor także przeanalizował takie epizody jak *Bart the Genius* oraz *Homer*³. Książka ma 162 strony i najlepiej ze wszystkich książek o Simpsonach opisuje pojęcia matematyczne w serialu, między innymi: teoremy Homera, pojawienie się Simpsonów w prime-time oraz co doprowadziło do pojawienia się *Futuramy*.

Jednak nie tylko książki są takim przykładem. W maju 2014 roku firma *Lego* wypuściła osobną kolekcję, a mianowicie 16 minifigurek. Ten produkt jest przeznaczona dla małych i dorosłych fanów. Firma LEGO uważnie obserwuje trendy w popkulturze, podąża za dziećmi, śledzi ich zainteresowania i oferuje im to, co je najbardziej ciekawi i fascynuje. Dlatego w ofercie LEGO znajdują się serie oparte na licencjach popularnych filmów i animacji, np. *Star Wars*TM, *Hobbit*, *Piraci z Nibylandii*. LEGO® *The Simpsons*TM.¹⁴⁴

Ponadto, na stronie *Apple Store* już od wielu lat bije rekordy gra *The Simpsons*TM: *Tapped Out*. Gra jest podobna do *The Sims*, pozwala zbudować własne miasto Springfield. Homer pozostawił miasto w śmieciach i gracz musi połączyć go z rodziną. W grze także można ubrać swoje postacie w takie ubrania jak *Daredevil Bart* lub *Lizard Queen Lisa* i przeżyć sceny z ulubionych odcinków Simpsonów.¹⁴⁵

Simpsonowie jako kultowe dzieło popkultury stwarza własne standardy, które kolejne sitcomy wykorzystują w swoich odcinkach. Najważniejszym jest satyryczny humor. Simpsonowie są świetnym przykładem tego jak kultura popularna może zmieniać znaczenia i przerabiać normy i standardy, a także stare paradygmaty.

IV.2 Simpsonowie i ich związek z kulturą

W tym podrozdziale postanowiłam zagłębić się w związek z kulturą, który Simpsonowie niejednokrotnie pokazywali. Odniosę się do przykładów oraz poszczególnych odcinków. Będzie to ostatni podrozdział mojej pracy, który ma na celu puentować wszystkie wcześniejsze wątki.

W rozdziale trzecim niniejszej pracy niejednokrotnie odnosiłam się do pojęcia postmodernizmu oraz metanarracji, które miałyby wyjaśnić teoretyczne kwestie, zaś teraz

¹⁴⁴ *Lego® The Simpson*TM - kultowe postacie w wersji minifigurek *Lego*, na stronie: [Swiatzabawek](https://swiatzabawek.net/artukul/legor-simpsonm-kultowe-postacie-w-wersji-minifigurek-lego) <https://swiatzabawek.net/artukul/legor-simpsonm-kultowe-postacie-w-wersji-minifigurek-lego> 16.06.2019.

¹⁴⁵ Zob. *Gra o Simpsonach*, na stronie: *Apple Store* <https://apps.apple.com/us/app/the-simpsons-tapped-out/id497595276> 14.06.2019.

chciałabym odnieść się do obrazów. Powracając do Simpsonów oraz ich istnienia w kulturze popularnej należy wymienić wszystkie konotacje oraz aluzje, które zostały wykorzystane w Simpsonach. Jak już zaznaczałam we wcześniejszych rozdziałach pracy, w każdym odcinku można doszukiwać się pewnej aluzji do kultury popularnej. Oczywiście, chodzi tutaj nie tylko o dzieła muzyczne czy wizualne.

Zacząć chciałabym od obrazów, które kiedykolwiek zostały wykorzystane w Simpsonach. W artykule *The complete history of art references in The Simpsons* zebrano najlepsze przykłady tych kulturowych odniesień.¹⁴⁶

Historyk sztuki Megan Ann Wilson odnalazła obrazy od mistrzów renesansu po współczesne umysły. Warto zauważyć, że twórcy kreskówki nie co stwarzają podział między pewnymi obrazami. Możemy zauważyć odniesienie do znanego dzieła malarza (pojawienie się obrazu) w epizodzie.

Rysunek 14. Przykład podziału

Źródło: kadr z filmu, data:11.06.2019.

Rysunek 7 jest przykładem, jak pojawia się odniesienie do dzieła Normana Rockwella *Whitewashing the Fence*. Odniesienie pojawiło się w sezonie 2 odcinek 9 *Itchy and Scratchy and Marge*. Na obrazie Nelson oraz jego przyjaciel malują ogrodzenie białą farbą.

Warto zaznaczyć, że twórcy serialu bardzo często odnosili się do twórczości amerykańskiego malarza Normana Rockwella. Między innymi do takich dzieł jak: *Freedom from Want*, *Girl at the Mirror*, *After the Prom*.

Kolejnym przykładem odniesienia będzie znane dzieło Edwarda Hoppera, jednego z najbardziej znanych artystów XX-wiecznych Stanów Zjednoczonych. Obraz Hoppera *Nighthawks*, to pusta kompozycja i płaskie, abstrakcyjne płaszczyzny kolorów, które nadają płótnie ponadczasowy charakter, czyniąc z niego obiekt, na który można projektować własną rzeczywistość. Być może dlatego tak dobrze nadaje się do tak dokładnych odniesień, i

¹⁴⁶ Zob. *The Complete History Of Art References In The Simpsons*, na stronie: Complex, <https://www.complex.com/style/2012/01/the-complete-history-of-art-references-in-the-simpsons/> 11.06.2019.

pojawienia się jako motywu w Simpsonach. W serialu obraz pojawił się w 2 sezonie 17 odcinku *Old Money*. W tym przykładzie dziadek Simpson i jeszcze czterech mężczyzn siedzą w kawiarni. Obraz także pojawił się w sezonie 8 odcinku 18 *Homer kontra osiemnasta poprawka*.

Rysunek 15. Przykład portretu

Źródło: kadr z filmu, data: 11.06.2019.

Przykładów pojawień się znanych obrazów w Simpsonach jest wiele, gdyż tylko odniesień naliczono około 79. Simpsonowie odnosili się do Leonardo Da Vinci, Michała Anioła, Van Gogha, Pablo Picasso oraz innych znanych artystów. Takie pojawienie się znanych dzieł sztuki nie tylko pomaga widzom, którzy interesują się malarstwem

szukać w każdym odcinku pewnych odniesień, a także przypominać o twórczości znanych malarzy. Serial pomaga masowym odbiorcom zapoznać się ze sztuką. Wzbudzić w nich zamiłowanie do galerii sztuki oraz kultury wysokiej.

Na rysunku 8 widzimy jak zaistniał portret Rafaela *Portret of a Young Man*. Obraz pojawił się w sezonie 7 odcinku 22 *Raging Abe Simpson and His Grumbling Grandson in 'The Curse of the Flying Hellfish*.

Rysunek 16. Czołówka do odcinka

Źródło: kadr z serialu, data: 13.06.2019.

W płocie odcinka opowiada się jak obraz był częścią skradzionej kolekcji sztuki nazistowskiej, którą odzyskał Hellfish. Został znaleziony w zamku, umieszczony w skrzyni odkrytej przez dziadka Simpsona i Barta na dnie oceanu, a później skradziony przez milionera Burnsa.

Później obraz został zwrócony prawowitemu niemieckiemu spadkobiercy przez rząd USA, gdy tylko dziadek i Bart odebrali ich od Burnsa. Ciekawe, że odniesienia do znanych dzieł malarstwa oraz twórców możemy zauważyć w Simpsonach w różnych formach. Dla przykładu, jeszcze w II rozdziale opisywałam pewne cechy serialu, między innymi, to, że w każdej

czołówce do odcinka, Bart pisze coś na tablicy szkolnej. Zazwyczaj taki napis wprowadza do głównej idei odcinka. Każda sekwencja otwierająca serię Simpsonów to postmodernistyczny, popkulturowy artefakt, sam w sobie.

W jednej z takich czołówek wystąpiły nawiązania do przedstawiciela impresjonizmu abstrakcyjnego Jacksona Polloka. Malarz zasłynął ze swojego własnego stylu tworzenia z charakterystycznym kapaniem farbą na płótno i rozpryskiwaniem jej. Oto dlatego Bart napisał na tablicy „Shooting paintball is not an art form”. Ten napis pojawił się w sezonie 9 odcinku 13 *The Joy of Sect*. Także nawiązanie do Jacksona Pollocka pojawia się w sezonie 10 odcinek 19 *Mama i pop-art*. Według fabuły odcinka Marge i Homer odwiedzają Muzeum Springfield, gdzie znajduje się obraz z wykorzystaniem abstrakcyjnej ekspresjonistycznej techniki rozpryskiwania.

W Simpsonach także występuje nawiązanie do różnych rodzajów sztuki. Między innymi w sezonie 10 odcinek 19 *Mama i pop-art* pojawiło się nawiązanie do Art Brut (pol. sztuka marginesu). Jest to sztuka prymitywna i konotuje się z „brakiem kultury”. Twórcy Art Brut nie są profesjonalnymi artystami, a czasem mają pewne choroby psychiczne. Do twórców sztuki marginesu zaliczają prymitywistów, które nie mają odpowiedniego wykształcenia.

W serialu takim przykładem jest Homer, gdyż paradoksalnie często występuje jako twórca. W niektórych odcinkach widzimy banery w muzeum, gdzie Homer wystawia obrazy „Inside: Outsider Art”. A także wszystkie rzeźby Homera, które są uważane za sztukę marginesu.

Rysunek 17. Odniesienie do Disneya

Źródło: kadr z serialu, data: 13.06.2019.

Na rysunku 14 widzimy nie tylko sztukę marginesu, ale też odniesienie do Walta Disneya. Jest to podpis Homera na zasłonie. Pojawia się w sezonie 10 odcinek 19 -*Mama i pop-art*.

Podsumowując, bardzo dużo odniesień do sztuki widzimy w odcinku, w którym

Marge i Homer zwiedzają lokalne muzeum. Jak już niejednokrotnie zaznaczałam, Simpsonowie mają tę postmodernistyczną świadomość, że są bohaterami kreskówki i nadal o tym żartują. Na przykład, w Springfield Muzeum został wywieszony obraz Matta Groeninga, co Homer skomentował w następujący sposób: „Matt Groening? Co on robi w muzeum?”

Przecież on zaledwo rysuje!”. Po tym na obrazie pojawia się ołówek z gumką i zaczyna ścierać Homera. Jednakże, widzimy, że znane dzieła sztuki także pojawiają się w poszczególnych odcinkach, które nie są poświęcone sztuce.

Zachwyt znawców sztuki może też wywoływać to, że artyści tacy jak Andy Warhol czy Roy Lichtenstein, pojawiają się w Simpsonach – artyści, którzy zasłynęli z reinterpretacji puszki zupy czy komiksu. Dzieła tych malarzy były pierwotną formą tworzenia kultury popularnej ze sztuki (tzw. popart). Podobny zabieg twórcy serialu zrobili w Simpsonach przenosząc to na telewizję.

W serialu tak bogatym w intertekstualność możemy analizować nie tylko odniesienie do dzieł sztuki. Przejdę także do aluzji do filmów popularnych. Otóż do jakich znanych dzieł nawiązują Simpsonowie?

Rysunek 18. Aluzje do filmów

Na rysunku widzimy do jakich z najbardziej popularnych filmów wszechczasów nawiązują Simpsonowie. Są to tylko niektóre przykłady, ale przez trzy dekady transmitowania serialu pojawiło się o wiele więcej aluzji i nawiązań do filmów. Twórcy kreskówki także nawiązywali do takich filmów jak *Obywatel Kane*, *Ptaki*, *Ojciec Chrzestny*, *Terminator II*, *Psychoza* i innych. Na portalu Tumblr jeden z fanów serialu zrobił własny projekt, gdzie zamieszcza

Źródło: *Milions of Movie References*, data: 11.06.2019.

wszystkie aluzje do Simpsonów.¹⁴⁷ Swojej analizie poddałam kilka filmów popularnych, które pojawiły się w serialu. Niektóre z nich pojawiły się na rysunku powyżej.

Sezon 4 odcinek 3 *Homer the Heretic* pokazuje nawiązania do filmu *Risky Business* (1983). W Simpsonach został przedstawiony kultowy moment, który znają nawet ci, którzy nigdy nie widzieli filmu. Jest to charakterystyczna scena w której Cruise, ubrany tylko w różową koszulę

¹⁴⁷ Zob. *The Simpsons*, na stronie: Tumblr, <https://moviesimpsons.tumblr.com/> 11.06.2019.

i białe skarpetki, ślizga się po korytarzu, po czym tańczy i śpiewa do Old Time Rock and Roll Boba Segera. Homer, ubrany w białe majtki, okulary przeciwsłoneczne i pantofle przypominające niedźwiedzie, powtarza ten kultowy moment. Taka kultowa scena nie mogła nie pojawić się w Simpsonach.

Kolejnym przykładem jest film *Mechaniczna pomarańcza* (1971). Stanley Kubrick jest jednym z najczęściej pojawiających się reżyserów w serialu. W Simpsonach także pojawiły się nawiązania do innych jego dzieł. Mamy tutaj klasyczne cechy Kubricka, które rozpozna każdy widz. A między innymi dziwaczne kostiumy, charakterystyczny makijaż oka, a także akty przemocy.

Kolejny film, o którym chciałabym wspomnieć, to *Thelma & Louise* (1991). Pojawia się w odcinku 6 sezonu 5 *Marge on the Lam*. Uważam, że jest to bardzo ważny film do omówienia ze względu na to, że dużo uwagi poświęciłam kwestiom feminizmu w Simpsonach.

Jak już nie raz zaznaczałam, Marge – to najbardziej kontrowersyjna postać serialu. Często jest niedoceniana nie tylko przez członków rodziny, ale też siebie. Jednak w tym odcinku nastąpił pewny zwrot akcji, który odkrywa nam głębokość postaci Marge.

W tym przypadku nie jest to zwykłe odniesienie do popularnego filmu, ale doskonały sposób na zbudowanie postaci Marge. Trudno nie zauważyć oczywistych odniesień do klasyki z 1991 roku. Ten sam samochód, te same postacie, to samo ustawienie, a nawet ten sam wniosek. Jej decyzja o pozostaniu z koleżanką Ruth, pomimo niebezpieczeństw, doskonale ilustruje jej lojalną naturę. Ludzie, którymi się otacza Marge, w tym Ruth i Homer, mogą być niedoskonalimi, ale ona widzi dobro w każdym, sprawiając, że jej decyzja pozostania z Homerem w całym cyklu jest nie tylko wiarygodna, ale tym bardziej wzruszająca.

Kolejnym ważnym filmem do którego warto nawiązać, jest film *Ptaki* (1962) Alfreda Hitchcocka. Film pojawił się w odcinku 2 sezonu 4 *A Streetcar Named Marge*. Ten odcinek był bardzo bogaty w aluzje oraz symbolizm. Jest to jeszcze jeden epizod w którym Marge odgrywa ważną rolę.

Jednak nie tylko *Ptaki*, ale też inny film Hitchcocka - *Psychoza*. Nawiązanie do filmu nastąpiło w odcinku 9 sezon 2 *Itchy & Scratchy & Marge*. Hitchcock zawsze miał talent do dramatyzmu, zwłaszcza z przerażeniem i przemocą, które przedstawiał na ekranie. Być może jest to jeden z powodów, dla których autorzy uwzględnili to odniesienie. Przecież *Itchy & Scratchy & Marge*

to odcinek o cenzurze i estetyzacji przemocy. Zainspirowana sceną z *Itchy & Scratchy*, Maggie atakuje Homera młotkiem.

Nawiązaniem do twórczości Stanleya Kubrika stała się aluzja do filmu *Lśnienie* (1980). Moment ten pojawił się w jednym ze specjalnych odcinków *Treehouse of Horror V* sezon 6 odcinek 5. Odcinki specjalne *Treehouse of Horror* pojawiły się w Simpsonach od drugiego sezonu i są nieodłączną częścią każdego sezonu. Bez wątpienia najbardziej znany moment z *Lśnienia* jest najlepszym odniesieniem kiedykolwiek wyprodukowanym przez *Treehouse of Horror* i najlepszym hołdem dla Stanleya Kubricka w całym serialu.

Ten odcinek zdobył pozytywny odbiór w fanów. Aby zrozumieć, jak duża część tego segmentu jest popularna, wystarczy poświęcić kilka minut na Facebooku, na podcasty i filmy z YouTube poświęcone temu odcinkowi.

Muzyka jako część kultury popularnej także odegrała ważną rolę w serialu. Simpsonowie zapraszali do swoich odcinków gwiazdy rocka i muzyki popularnej. W Simpsonach także widzimy pewien przekrój osób zainteresowanych muzyką klasyczną. Lisa, jako intelektualistka, gra na saksofonie i lubi jazz. Bart, jako anarchista, lubi rap oraz metal.

Simpsonowie z natury są muzycznym programem, który w całości poświęcił wiele epizodów muzyce. Simpsonowie od zawsze byli odzwierciedleniem dziwactw i specyficznego gustu muzycznego jego twórców. W artykule na stronie *Pitchfork* zebrali 20 najlepszych momentów muzycznych w Simpsonach.¹⁴⁸ Są to cytaty z serialu oraz nawiązania do znanych dzieł muzycznych.

Jednak warto pamiętać, że Simpsonowie także zasłynęli z tworzenia własnych piosenek. Zacząć chciałabym od muzyki Lisy. Dziewczynka tworzy własną muzykę, a mianowicie Jazz i Blues. Jedną z takich piosenek była *Second Grade Blues*, którą Lisa wykonała w pierwszym sezonie. Kompozycja sama w sobie jest nieco tandetna gdy słucha się ją w 2019 roku, ale jest to muzyczny moment, od którego wszystko się zaczyna.

Capital City, to kolejna piosenka, która przyczyniła się do unikatowości serialu. Pojawiła się w drugim sezonie i wykonał ją Tony Bennet. Była to pierwsza gwiazda muzyczna zaproszona do serialu.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Zob. *Twenty Great "Simpsons" Music Moments*, na stronie: Pitchfork <https://pitchfork.com/features/article/7757-the-20-greatest-simpsons-music-moments/?page=3> 13.06.2019.

¹⁴⁹ Jim Vorel, *The 40 Best Songs in The Simpsons History*, na stronie: Poste Magazine

Kolejną ważną piosenką jest *Marge's Thrift Song*, która pojawia się w 12 sezonie. Piosenka udowadnia dziwaczność postaci Marge. Pokazuje jej naiwność i zarazem brak zrozumienia w stosunku do Barta, któremu ona tę piosenkę śpiewa oraz do kultury współczesnej.

The Garbage Man, jest parodią piosenki *Candyman*. Pojawia się w 9 sezonie. Ciekawym zabiegiem jest parodia wizualna teledysku, natomiast sama melodia jest zupełnie inna. Natomiast piosenka *Union Strike Folk Song* pojawiła się w odcinku *Last Exit to Springfield*, który według niektórych krytyków jest uważany za jeden z najlepszych odcinków. Co więcej, ta piosenka jest z pewnością jednym z powodów do takiego twierdzenia.

Piosenka *Union Strike Folk Song* jest o wiele bardziej szczerą niż większość piosenek w serialu. Jest to oburzenie, gdy pracownicy planety mocy strajkują, aby odzyskać utracony plan dentystyczny. Piosenka jest inspirującym przesłaniem i jednocześnie perfekcyjnie spreparowaną parodią amerykańskich pieśni ludowych zgrupowanych wokół legend bohaterów klasy robotniczej. To także potężne przypomnienie talentów Yeadleya Smitha, a także głos Lisy, która jak się okazało jest dobrą piosenkarką.¹⁵⁰

The Amendment Song jest parodią polityczną. Do odcinka zaprosili autentycznego wokalistę, wykonawcę piosenki *I'm Just a Bill*, Jacka Sheldona, aby powtórzyć jego poprzednią rolę. Słowa, które podają w tej piosence są następujące: „Bo są granice naszych swobód, przynajmniej mam nadzieję i modłę się, że są, bo ci liberalni dziwacy posuwają się za daleko”. Jeśli doskonała piosenka jest syntezą świetnych tekstów, efektów wizualnych i niewielkich dodatkowych akcentów, *The Bill Song* jest niezaprzeczalnie świetna.¹⁵¹

Muzyka w Simpsonach ma dosyć ważne znaczenie. Przykładem tego był koncert zespołu rockowego *Green Day* nad jeziorem Springfield. W tym odcinku pokazano działanie mas, a mianowicie mieszkańców miasteczka. Kiedy po trzygodzinowym koncercie, solista zespołu zaczął gadać o zanieczyszczeniu natury w mieście, to oburzeni mieszkańcy odwrócili się. Też ciekawe, że w Simpsonach o problemach mówią gwiazdy rocka, a nie muzyki popularnej.

Ten epizod także pokazuje, że ludzie są przeciętnymi konsumentami muzyki „pop”. Kiedy muzyka, którą lubią, jest „przeniknięta” poważną myślą jak ta o środowisku, nie mogą tego znieść. Jednak zarówno jak film jest wyprodukowany do sprzedaży, tak i zespół jest również

<https://www.pastemagazine.com/articles/2016/11/the-40-best-songs-in-the-simpsons-history.html>
13.06.2019.

¹⁵⁰ Ibidem.

¹⁵¹ Ibidem.

towarem, który jest sprzedawany publiczności. Wiele scen w filmie wyraźnie pokazuje związek między konsumenckim aktem ludzi i problemami środowiskowymi. Jedną z scen jest scena koncertowa Green Day. To, co motywuje zespół do rozmowy dotyczącej środowiska to zanieczyszczenie jeziora. Z powodu zanieczyszczenia jeziora, scena koncertowa, która jest nad jeziorem, rozpuszcza się. W odcinku pokazano, że woda jest jak bardzo niebezpieczna substancja chemiczna i potrafi rozpuszczać stały materiał. W ciągu kilku sekund dno sceny rozpuszcza się a scena tonie w jeziorze jak Titanic.¹⁵²

Piosenki, które cechują się odniesieniem do kultury albo jakichś problemów, są zamieszczone w każdym odcinku. Opisałam tutaj te, które według mnie są najważniejsze ze względu na ich ważność w serialu oraz znaczenie.

Simpsonowie odwoływali się w swoich odcinkach do najbardziej kultowych wydarzeń XX wieku. Między innymi odtworzyli znane zdjęcie z *Woodstock Rock Festival-1969*, epokowe wydarzenie, które zapoczątkowało rewolucję seksualną. Twórcy Simpsonów zawarli ten moment w dziesiątym sezonie, kiedy Homer postanawia zostać hipisem.

Praca w wieżowcu Empire State Building. Legendarne zdjęcie przedstawiające budowniczych Empire State Building podczas przerwy na lunch od dawna jest jednym z symboli Nowego Jorku. W serialu animowanym wieżowiec można zobaczyć w odcinku 14 sezon 8.

Odniesienie do wydarzenia „Sfrustrowany wiatr”. Historyczny moment - upadek Sajgonu - wszedł również do jednego z odcinków serialu. W 1975 roku stolica Wietnamu Południowego została zdobyta przez Ludową Armię Wietnamu. To wydarzenie zapoczątkowały ponowne zjednoczenie kraju. Zanim wojska wietnamskie wkroczyły do miasta, żołnierze amerykańscy biegli aby się ewakuować stamtąd. Ponieważ Amerykanie byli eksportowani przez helikoptery, operacja nosiła nazwę Fuzzy Wind. Twórcy serialu animowanego pokazali to wydarzenie w 6 sezonie odcinek 16. Ciekawe, że w Simpsonach często pojawia się nawiązanie do wojny we Wietnamie, gdyż jest to jedyna wojna tak bardzo wyświetlona w kulturze popularnej.

W serialu pojawiły się takie gwiazdy, jak Michael Jackson, Johny Cash, Julian Assange oraz światowa gwiazda nauki Stephen Hawking. Jednak epizod w którym uczestniczył Michael

¹⁵²Anizar Ahmad Yasmin, *The Simpsons Movie: Critiques on Consumerism and Environmental Problem*, Malang 2008 s. 40.
<https://pdfs.semanticscholar.org/b08e/dd83fd1a5f4037ff4e3e514f9ff05e49e12c.pdf>
23.06.2019.

Jackson był edytowany, a później usunięty. Po nagłośnieniu sprawy pedofilii, twórcy filmu usunęli głos gwiazdy z odcinka *Absolutnie szalony ojciec*.

Simpsonowie są kontrowersyjnym dziełem i w różnych krajach opinie na ich temat są podzielone, ale niezmiennym faktem jest to, że są szczerzy. Nawet Amerykanie północnej części kontynentu są podzieleni w zdaniach co do Simpsonów. Niektórzy uważają, że jest to śmieszny oraz intelektualny serial pełen kulturowych odniesień. Przyczyną takiego zdania jest chociażby ilość kulturowych referencji, co zarazem czyni kreskówkę dziełem postmodernistycznym. Dlatego aby zrozumieć żarty Simpsonów warto mieć podstawową wiedzę o filmie, muzyce, grach, polityce, rozrywce i literaturze z ubiegłych dekad, a mianowicie o wszystkim co jest związane z popkulturą.

Jednak to, że ktoś nie rozumie aluzji w tym czy innym żarcie Simpsonów, nie będzie oznaczać, że ten żart nie jest dla niego śmieszny. Jest to zasługa twórców serialu. Na przykład w jednym z odcinków w pobliżu kasyna spotykamy osobę ubraną w starożytny grecki stroje, która głosi: „Jestem Platon. Moja filozofia brzmi: ciesz się!”. Jeśli widz jest zaznajomiony z podstawami historii zachodniej filozofii, rozumie, że hedonista mógłby zaoferować takie wyznanie. Niemniej jednak, nawet jeśli nie wiemy, że Platon nigdy by tego nie powiedział, jest to dla nas nadal śmieszne, ponieważ starożytny grecki filozof reklamuje kasyno.

Obecnie Simpsonowie wypuszczają nowe sezony, a co za tym idzie nowe treści. Już teraz Simpsonów ogląda część widzów, która nie żyła w XX wieku, albo tylko urodziła się w latach 90. i potrzebuje wyjaśnienia niektórych żartów. Simpsonowie stają się pewnym uniwersytetem, który za pomocą dostępu do Internetu i big data edukuje młode pokolenie.

Zakończenie

Simpsonowie przez lata wyrastali na fenomen światowej kultury popularnej. Z treściami i narracjami często stanowiącymi wyzwanie i podkreślającymi kwestie społeczne i polityczne, wykorzystując popularne ikony i środki kulturowe, ale głównie robiąc to w bardzo komiczny i globalnie dostępny sposób.

Wiele osób przeanalizowało postacie i wątki serialu i nie tylko wykorzystało je do refleksji, ale niektóre nawet zauważyły sposób, w jaki program przewidział przyszłość. Globalnie ludzie codziennie odwołują się do cytatów lub scen z epizodów, tworząc tekst kulturowy, jako katalizator rozrywki i dyskusji.

Na początku swojej pracy nie bez powodu odniosłam się do kwestii telewizji, gdyż był to bardzo ważny wątek do wyjaśnienia, jeśli mówimy o Simpsonach. Sama sekwencja otwarcia każdego odcinka pokazuje na ile ważny w życiu rodziny jest telewizor. Mimo że są częścią bardzo kontrowersyjnej sieci FOX, nigdy nie wstydzili się sugerować, jak sieć FOX tłumi ogólną populację poprzez „pranie mózgu” w mediach masowych, rasistowskie wsparcie i ośmiela się głosić fałszywe wiadomości.

Za pomocą kultury popularnej, Simpsonowie pomagają nam rozszerzyć swoje postrzeganie świata, a tym samym odkrywają dla nas kulturę amerykańską. Mamy do czynienia z amerykanizacją, o której wspominałam w pierwszym rozdziale. Serial daje nam duże pole do myślenia, podważa autorytety, nawet tej samej kultury amerykańskiej.

Takie podważanie autorytetów występuje w Simpsonach poprzez satyrę, która pokazuje, że twórcy Simpsonów mają dobre poczucie humoru. Cała kultura popularna polega na odniesieniach, co stwarza z Simpsonów swoisty uniwersytet. Za pomocą serialu poznajemy kulturę oraz sztukę, a nawet matematykę i fizykę.

Simpsonowie stali się na tyle kultowym dziełem, że to daje nam do myślenia, że jeśli coś jest w Simpsonach, to warte obejrzenia. Serial nie tylko przekonał Amerykę i świat, że animacja może być przeznaczona dla dorosłych, ale może być komercyjna. Otworzyło to drzwi dla takich sitcomów jak South Park, Family Guy i niezliczonej ilości naśladowców - a także nadało ton nowemu rodzajowi samoświadomej, hiperreferencyjnej formy satyrycznej komedii, która wpłynęła na wszystko.

Serial zrodził niezwykle udany film, podwójną platynową płytę, książki naukowe i co najmniej jeden kurs uniwersytecki, a także niezliczone gry wideo, książki, komiksy, strony fanów i artykuły naukowe.

Jednak co powodowało to, że przez tyle lat Simpsonowie wychowują całe generacje fanów? W trakcie analizy i pisania pracy zrozumiałam, że twórcy serialu stworzyli cały wszechświat w którym widzowie się łączą - są to kultowe postacie, które stały się już bliskie nawet dla tych, którzy nigdy nie oglądali serialu.

Simpsonowie to nie tylko satyra i śmiech, ale też w dużej mierze pokazanie tego, kim jesteśmy. Każdy z nas ma swoje marzenia: być szczuplejszym, piękniejszym, mądrzejszym oraz więcej zarabiać. Simpsonowie pokazują takie potrzeby socjalne oraz potrzebę przynależenia do jakiejś grupy kulturowej. Taka szczerość serialu budzi u widzów zaufanie i więź personalną. Simpsonowie są odzwierciedleniem świata w którym żyjemy. Simpsonowie to świat do którego chcemy wracać. Jest to sitcom, który uczy, bawi i nawiązuje więzi.

Simpsonowie bez wątpienia stały się ikoną kultury popularnej, a swoją popularność wykorzystują dla przekazania społecznie ważnych komunikatów. Obraz postaci jako żółtych ludzików oraz prosta kreska miałyby odwrócić uwagę od wizualnego wyglądu a zwrócić uwagę na treść komunikatu, którą przekazują widzom.

Podsumowując, rozdziały przedstawione w tej pracy miały pokazać na ile ważny jest sitcom w kulturze popularnej. Fascynującym jest fakt jak udało im się przżyć od 1989 roku do dzisiaj, konflikt polityczny (problem z J. Buszem), konkurencję z sitcomami, które powstały po Simpsonach (South Park, Family Guy). Ale wreszcie Simpsonowie są powiewem innego toku myślenia, który może nie podobać się wszystkim, ale pokazuje naszą rzeczywistość.

W 1989 roku pojawili się Simpsonowie w amerykańskiej telewizji. W Europie Środkowo-Wschodniej padł komunizm. Trudno sobie wyobrazić, że na tych terenach mogłoby powstać coś podobnego do Simpsonów, co też pokazuje fundamentalną różnicę między tymi częściami świata. Kiedy Simpsonowie emitowali odcinki o homoseksualistach, w krajach bloku wschodniego nawet o tym nie mówiono.

W dużej mierze serial animowany stał się dla widza z naszej części Europy świeżym powietrzem. Simpsonowie sami w sobie stali się ikoną popkultury. Kiedyś oni cytowali innych, a teraz inni cytują ich. Zresztą, kultura popularna jest powtórzeniem już istniejących dzieł i

treści. Serial podejmuje tematy z różnych dziedzin społecznych, trudno było w jednej pracy skupić się dokładnie na wszystkich tych dziedzinach.

Celem mojej pracy było przybliżenie polskim czytelnikom samego serialu. Ponadto, nadrzędnym celem było udowodnienie tego, że Simpsonowie są fenomenem kultury popularnej i zmienili nasze myślenie o kreskówkach. Ważnym celem też było pokazanie i udowodnienie, że Simpsonowie nie są tylko skierowani do dzieci oraz osób mało myślących, a wręcz na odwrót. Badania udowodniły, że im więcej człowiek wie o kulturze, polityce, nauce, tym bardziej rozumie Simpsonów. Simpsonowie to postmodernistyczne dzieło kultury popularnej, które na zawsze wpłynęło na naszą rzeczywistość.

Serial obnaża hipokryzję, pozory, nieuzasadnioną przemoc, nieograniczonego ducha zysku i ogólnie wszystko, co charakteryzuje nasze ponowoczesne społeczeństwo. Nie możemy jednak zapominać, że właśnie kultura amerykańska propaguje amerykański styl życia, a dokładnie amerykański pogląd na rzeczy.

Dzisiaj serial zmierza ku umiarkowanemu konserwatyzmowi, nawet politycznie, ale raczej w psychologicznym znaczeniu tego słowa, stając się atrybutem epoki konserwatywnej. Na tle popularnych programów, które zajmują się związkami, emancypowanymi niezamężnymi kobietami po 30. roku życia, rozwodami, wampirami, lekarzami o złożonym charakterze, kryminalistami, maniakami itp., Simpsonowie wyglądają jak przykład konserwatywnej ideologii. Jest to serial w centrum którego jest rodzina, zwłaszcza rodzina nuklearna. Jeśli na początku lat 90. serial kpił z rodziny, dziś jest to prawie jedyny przewodnik wartości rodzinnych w kulturze popularnej.

Bibliografia

1. Adamska-Staroń Monika, *Człowiek w świecie kultury popularnej*, [w:] red. Daria Hejwosz, Witold Jakubowski, *Kultura Popularna-Tożsamość-Edukacja*, Kraków 2010, s. 1-35.
2. Appignanesi Richard, Garratt Chris, *Introducing. Postmodernism*, London 2013.
3. Aronson Elliot, Wilson Timothy D., Akert Robin M., *Psychologia społeczna*, tłum. Joanna Gilewicz, Poznań 2006.
4. Bator Joanna, *Feminizm, postmodernizm, psychoanaliza*, Gdańsk 2001.
5. Bauman Zygmunt, *Bauman o popkulturze. Wypisy*, Warszawa 2008.
6. Bauman Zygmunt, *Kultura w płynnej nowoczesności*, Warszawa 2011.
7. Björnsson Björn, *Postmodernism and The Simpsons: Intertextuality, Hyperreality and Critique of Metanarratives*, Rejkiawik 2006.
8. Bogunia-Borowska Małgorzata, *Fenomen telewizji. Interpretacje socjologiczne i kulturowe*, Kraków 2012.
9. Cebula Michał, *Dystynkcja na szklanym ekranie? Telewizja, praktyki odbiorcze a struktura społeczna*, Wrocław 2015.
10. Czaja Izabela, *Globalizacja, globalizm, przedsiębiorczość – szanse i zagrożenia*, [w:] *Globalizacja*, red. Jacek Klich, Kraków 2001, s. 1-65.
11. Dunin Kinga, *Felieton specjalny: Cip, Cip*, [w:] red. Edyta Zierkiewicz, Izabela Kowalczyk, *Kobiety w kulturze popularnej*, Wrocław 2002, s. 1-14.
12. Gidens Anthony, *Socjologia*, tłum. Olga Siara, Alina Szulżycka, Paweł Tomanek, Warszawa 2012.
13. Filipiak Marian, red. *Wprowadzenie do socjologii kultury*, Lublin 2012.
14. Friedan Betty, *Mistyka kobiecości*, tłum. Agnieszka Grzybek, Warszawa 2013.
15. Ritzer George, *McDonaldyzacja społeczeństwa*, tłum. Sławomir Magała, Warszawa 1997.
16. Godzic Wiesław, *Oglądanie i inne przyjemności kultury popularnej*, Kraków 1996.
17. Hannam June, *Feminizm*, tłum. Agnieszka Kaflńska, Poznań 2010.
18. Kobus Aldona, *Tradycja badań popkulturowych w perspektywie anglocentrycznej*, „Kultura popularna” numer 1, 2014, s. 1-70.
19. Krajewski Marek, *Kultury kultury popularnej*, Poznań 2005.
20. Lewicki Arkadiusz, *Od House'a do Shreka. Seryjność w kulturze popularnej*, Wrocław 2011.

21. Łuszczek Krzysztof, *Nowoczesna telewizja czyli bliskie spotkania z kulturą masową*, Tychy 2004.
22. Majewska Ewa, *Teoria krytyczna w starciu z stereotypem. Propozycje dla feministycznej krytyki mediów*, [w:] red. Edyta Zierkiewicz, Izabela Kowalczyk, *Kobiety, feminizm i media*, Poznań – Wrocław 2005, s. 1-12.
23. Malpas Jeff, *Retrieving truth: modernism, post-modernism and the problem of truth*, [w:] red. Victor E. Taylor, Gregg Lambert, *Jean – Francois Lyotard Critical evaluations in cultural theory*, Abingdon 2006, s. 1-279.
24. Mettew Henry, “Don’t Ask me I am Just a Girl”: *Feminism, Female Identity, and The Simpsons*, “The Journal of Popular Culture”, Vol. 40. No 2, 2007, s. 284-298.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-5931.2007.00379.x>
25. Mirosław Filiciak, Barbara Giza, *Post-soap. Nowa generacja seriali telewizyjnych a polska widownia*, Warszawa 2011.
26. Misiak Tomasz, *Krótką wariacją na temat wrażliwości komiksowej w filmie animowanym*, [w:] red. Izolda Kiec, Michał Traczyk, *Komiks i jego konteksty*, Poznań 2014, s. 1-159.
27. Nowak Samuel, *Postfeminizm, kultura popularna i konserwatywna modernizacja*,
file:///C:/Users/Dell/Downloads/Postfeminizm_kultura_popularna_i_konserw.pdf
28. Ogonowska Agnieszka, *Voyeryzm telewizyjny*, Kraków 2006.
29. Pedro A. Gonzales, *Adult animation and gender representation – A case study on The Simpsons*, Miami 2014.
https://www.academia.edu/8329269/Adult_animation_and_gender_representation_A_case_study_on_The_Simpsons
30. Pinsky Mark, *The Gospel According The Simpsons*, , Louisville 2001.
31. Siuda Piotr, *Homogenizacja i amerykanizacja globalnej popkultury*, Bydgoszcz 2011.
32. Storey John, *Studia kulturowe i badania kultury popularnej. Teorie i metody*, tłum. Janusz Barański, Kraków 2003.
33. Taylot Lisa, Willis Andrew, *Medioznawstwo. Teksty, instytucje i odbiorcy*, tłum. Marek Król, Kraków 2006.
34. Yasmin Anizar Ahmad, *The Simpsons Movie: Critiques on The Simpsons Movie: Critiques on Consumerism and Environmental Problem*, Malang 2008.
35. Zardar Ziauddin, Van Loon Borin, *Introducing. Cultural Studies*, London 2010.
36. Zardar Ziauddin, Van Loon Borin, *Introducing. Media Studies*, London 2013.

Netografia

1. <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/2/205852/>
19.06.2019
2. <https://www.bbc.co.uk/historyofthebbc/>
26.05.2019
3. <https://inspired.com.ua/stream/simpsoniv-prodovzhyly-shhe-na-dva-sezony/>
14.06.2019.
4. <https://www.tvn24.pl/magazyn-tvn24/wplywowi-jak-papiez-o-rodzinie-ktora-przewidziala-prezydenture-trumpa,65,1383>
01.02.2019.
5. <https://life.pravda.com.ua/culture/2011/09/27/86240/>
01.03.2019.
6. https://risu.org.ua/article_print.php?id=55268&name=kaleidoscope&_lang=ua&
01.03.2019.
7. http://www.vatican.va/news_services/or/or_quo/cultura/296q05a1.html
01.03.2019.
8. <https://life.pravda.com.ua/culture/2011/09/27/86240/>
01.03.2019.
9. <https://studway.com.ua/pamyatnik-gomer/>
16.06.2019.
10. <http://www.znaimo.com.ua/%D0%A1%D1%96%D0%BC%D0%BF%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%B8>
13.03.2018.
11. <https://www.tvn24.pl/kultura-styl,8/wielka-brytania-uniwersytet-wprowadza-filozofie-wg-simpsonow,692384.html>
21.12.2018.
12. <https://www.welt.de/wissenschaft/article129369653/Wie-die-Serie-Die-Simpsons-Waehler-beeinflusst.html>
23.06.2019.
13. https://www.academia.edu/8329269/Adult_animation_and_gender_representation_A_case_study_on_The_Simpsons
01.05.2019.
14. <https://kultura.onet.pl/film/recenzje/simpsonowie-wersja-kinowa/rn887c2>

- 01.05.2019.
15. <https://www.tvn24.pl/magazyn-tvn24/wplywowi-jak-papiez-o-rodzinie-ktora-przewidziala-prezydenture-trumpa,65,1383>
01.02.2019.
16. <http://artpapier.com/index.php?page=artykul&wydanie=60&artykul=1352>
03.03.2019.
17. https://simpsons.fandom.com/wiki/The_Regina_Monologues
15.05.2019
18. https://simpsons.fandom.com/wiki/The_Itchy_%26_Scratchy_Show
15.05.2019.
19. <https://www.nytimes.com/2018/02/02/arts/television/simpsons-prediction-future.html>
30.05.2019.
20. <https://www.ukessays.com/essays/english-language/post-modernism.php?vref=1>
06.05.2019.
21. <http://wyborcza.pl/magazyn/1,124059,3158406.html?disableRedirects=true>
15.05.2019
22. https://sigurros.com/media/simpsons/BA_Thesis_-_Postmodernism_and_The_Simpsons.pdf
06.05.2019
23. : https://simpsons.fandom.com/wiki/Simpsons_Wiki
06.04.2019.
24. <https://sjp.pl/pasti>
19.04.2019.
25. <https://www.thelocal.de/20130630/50603>
03.05.2019.
26. https://www.academia.edu/8329269/Adult_animation_and_gender_representation_A_case_study_on_The_Simpsons
03.05.2019.
27. https://www.academia.edu/36068750/Gender_and_Sexuality_The_case_of_The_Simpsons
10.06.2019.
28. <https://inspired.com.ua/stream/genk-azariya-bilshe-ne-hoche-ozvuchuvaty-apu-iz-simpsoniv/>

- 14.06.2019.
29. <https://www.vanityfair.com/hollywood/2018/02/why-lisa-simpson-matters>
06.05.2019.
30. https://sigurros.com/media/simpsons/BA_Thesis_-_Postmodernism_and_The_Simpsons.pdf
06.05.2019.
31. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-5931.2007.00379.x>
20.05.2019.
32. <https://popculture11.wordpress.com/essay-format/essays-the-simpsons/>
18.06.2019.
33. <http://www.bbc.com/culture/story/20141216-how-the-simpsons-changed-tv>
30.05.2019.
34. https://simpsons.fandom.com/wiki/List_of_Simpsons_Media
30.05.2019.
35. <https://www.simpsonsarchive.com/>
30.05.2019.
36. <https://simpsonsua.com.ua/dobirky-serij/>
30.05.2019.
37. <https://inspired.com.ua/stream/ikea-vidtvoryla-vitalni-z-simpsoniv-druziv-ta-dyvnyh-dyv/>
09.06.2019
38. <https://www.polskieradio.pl/9/3851/Artykul/1797773,Simpsonowie-Kultowy-serial-swietuje-30lecie>
09.06.2019.
39. <https://www.theguardian.com/theguardian/2009/oct/24/marge-simpson-playboy-cover>
13.06.2019.
40. <https://www.telegraph.co.uk/culture/tvandradio/6285022/Marge-Simpson-on-front-cover-of-Playboy.html>
13.06.2019.
41. <https://medium.com/@j.dreyer/the-simpsons-pop-culture-art-money-and-banksy-6331f931220b>
11.06.2019.
42. <https://www.goodreads.com/shelf/show/simpsons>

- 10.06.2019.
43. <https://swiatzabawek.net/artykul/legor-simpson-tm-kultowe-postacie-w-wersji-minifigurek-lego>
16.06.2019.
44. <https://apps.apple.com/us/app/the-simpsons-tapped-out/id497595276>
14.06.2019.
45. <https://www.complex.com/style/2012/01/the-complete-history-of-art-references-in-the-simpsons/>
11.06.2019.
46. <https://moviesimpsons.tumblr.com/>
11.06.2019.
47. <https://pitchfork.com/features/article/7757-the-20-greatest-simpsons-music-moments/?page=3>
13.06.2019.
48. <https://www.pastemagazine.com/articles/2016/11/the-40-best-songs-in-the-simpsons-history.html>
13.06.2019.
49. <https://pdfs.semanticscholar.org/b08e/dd83fd1a5f4037ff4e3e514f9ff05e49e12c.pdf>
23.06.2019.

Spis rysunków

Rysunek 1. Porównanie popularności postaci serialu (przykład Polski)	27
Rysunek 2. Porównanie postaci popularności serialu (przykład świata)	28
Rysunek 3. Porównanie popularności postaci w poszczególnych krajach	29
Rysunek 4. Wszystkie postacie z kreskówki	32
Rysunek 5. Przemówienie Donalda Trumpa jako prezydenta Stanów Zjednoczonych	39
Rysunek 6. Bart i magazyn.	39
Rysunek 7. Homer Simpson i obraz Matrix.....	46
Rysunek 8. Prowadzący wiadomości.....	51
Rysunek 9. Hot Titania Cut. Postać w Simpsonach.....	57
Rysunek 10. Marge Simpson	61
Rysunek 11. Simpsonowie - kolekcja.....	68
Rysunek 12. Marge na okładce Playboya	75
Rysunek 13. Twórczość Banksy’ego o Simpsonach	75
Rysunek 14. Przykład podziału.....	78
Rysunek 15. Przykład portretu.....	79
Rysunek 16. Czołówka do odcinka.....	79
Rysunek 17. Odniesienie do Disneya	80
Rysunek 18. Aluzje do filmów	81